

# Stenogrammid

## XIII Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 20.01.2016, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:05 Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis

2. 15:32 Maksualase teabevahetuse seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (145 SE) teine lugemine

3. 15:36 Perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (112 SE) teine lugemine

4. 15:43 Pärimiseseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (113 SE) teine lugemine

5. 15:48 Kaitseliidu seaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (153 SE) esimene lugemine

6. 16:12 Meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (128 SE) esimene lugemine

7. 16:23 Elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (130 SE) esimene lugemine

8. 16:28 Karistuseseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, millega suurendatakse trahviühikut, eelnõu (146 SE) esimene lugemine

9. 17:30 Võlaõigusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (152 SE) esimene lugemine

10. 17:45 Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni kalandustöö konventsiooni (nr 188) ratifitseerimise seaduse eelnõu (126 SE) esimene lugemine

11. 18:05 Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni meretöö konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu (127 SE) esimene lugemine

12. 18:13 Ravimiseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (154 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

**14:02 Esimees Eiki Nestor**

Austatud Riigikogu! Alustame kolmapäevast istungit. Eelnõud ja arupärimised üleandmiseks. Kersti Sarapuu, palun!

**14:02 Kersti Sarapuu**

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Esitan Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel arupärimise riigihalduse ministri Arto Aasale. 19. novembril eelmisel aastal kiideti valitsuskabinetis heaks haldusreformi kontseptsioon ja 18. detsembril saadeti kooskõlastusringile haldusreformi seaduse eelnõu. Nendest dokumentidest võib leida ka reformi ajakava. Erinevalt suvel toodud ajakavast kohaliku omavalitsuse üksuste nn vabatahtliku ja sunniviisilise liitumise etapid alates 2017. aasta veebruarist osaliselt kattuvad. Erineva iseloomuga ühinemisprotsessi ajaline ühitamine tekitab protsessi käigus segadust ja arusaamatust. Ka kiitis valitsus haldusreformi kriteeriumina heaks kohaliku omavalitsuse üksuses minimaalselt 5000 elaniku olemasolu. Selle põhjal esitas Eesti Linnade Liit 14. jaanuaril Rahandusministeeriumile saadetud kirjas küsimuse, kas elanike arvu alampiiri kehtestamine on õiguspärane. Eelnõu seletuskirja kohaselt alles töötatakse välja kohaliku omavalitsuse korraldust ja ülesandeid reguleerivate seaduste eelnõusid ning need esitatakse Vabariigi Valitsusele heakskiitmiseks

pärast haldusreformi seaduse jõustumist. See tähendab, et tuleb hakata ühinema, teadmata õiguslikku olustikku ja kohaliku omavalitsuse toimimise tingimusi. Samuti valitseb ebaselgus kohalike omavalitsuste ülesannete ja rahastamispõhimõtete osas. Seoses sellega esitame ministrile rea küsimusi. Aitäh teile!

#### **14:04 Esimees Eiki Nestor**

Vaatame arupärimise läbi kodu- ja töökorra seaduses sätestatud paragrahvide alusel. Kui see vastab seaduse nõuetele, edastame selle ministrile. Kohaloleku kontroll, palun!

##### Kohaloleku kontroll

90 Riigikogu liiget on kohal, 11 töötab kuskil mujal.

---

### **1. 14:05 Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis**

#### **14:05 Esimees Eiki Nestor**

Meie esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis. Austatud Riigikogu, palun tähelepanu! Selle päevakorrapunkti menetlemisel on kord mõnevõrra erandlik. Kõigepealt on rahandusministri ettekanne, seejärel küsimused. Riigikogu liige võib ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Siis tulevad läbirääkimised, mille käigus saavad sõnavõttudega esineda fraktsioonide esindajad. Arutelu lõpetamisel Riigikogu otsust vastu ei võta. Palun, rahandusminister Sven Sester!

#### **14:06 Rahandusminister Sven Sester**

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Nagu on sätestatud Euroopa stabiilsusmehhanismi asutamislepingu ratifitseerimise ja rakendamise seaduses, on taas aeg iga-aastaseks ülevaateks ESM-i antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest ESM-is. Möödunud aasta tõi ESM-i ja euroala jaoks nii kordaminekuid kui ka keerulisemaid hetki. Suurimad saavutused 2015. aastal olid Küprose kohandamisprogrammi jätkunud edukas täitmine ja Hispaania kaks enneaegset tagasimakset. Pärast pool aastat kestnud kriisi Kreeka poliitikamaastikul, mis külvas segadust ka ülejäänud euroalal, kiideti heaks ka uus Kreeka kohandamisprogramm 86 miljardi euro ulatuses ja aidati sellega Kreeka majandust stabiliseerida.

2015. aasta algas heade uudistega, kui pärast euroalaga liitumist sai Leedust ESM-i 19. liige. Leedu liitumise tulemusena kasvas ESM-i kogukapital 2,86 miljardi euro võrra. Liitumine ei muutnud teiste ESM-i osaliste kapitalis osalemise summasid. Ainuke muutus toimus suhtelises osaluses. Eesti osalus kahanes varasemalt 0,1855%-lt 0,1847%-le ehk alla 0,2% kapitalist. Lisaks tasub märkida, et ESM on jätkuvalt üks kvaliteetsemaid rahvusvahelisi finantsinstitutsioone selles mõttes, et sissemakstava kapitali osakaal on võrreldes kogukapitaliga 11,4%. Seetõttu ei mõjutanud ka suvine kriis juhtivate reitinguagentuuride hinnangut ESM-ile ja nii Moody's kui ka Fitch kinnitasid eelnevatel aastatel antud tippreitinguid.

2014. aastal teenitud kasum 443,9 miljonit eurot suunati nagu eelnenud aastal reservfondi, mille kogusuurus on nüüd 697,3 miljonit eurot. Arvatavasti jätkub positiivne trend ka 2015. aastal ning ESM suudab seeläbi reserve veelgi suurendada. Hetkel on ESM-i klientriikideks Hispaania, Küpros ja Kreeka. Hispaania väljus ESM-i abiprogrammist juba 2013. aastal ja püsib programmijärgse järelevalve all. See tähendab riigile tavapärasest suuremat aruandekohustust ja regulaarseid Euroopa Komisjoni järelevalvemissioone. Möödunud aastal tegi Hispaania ESM-ile kaks ennetähtaegset tagasimakset, kokku 4 miljardi euro ulatuses. Sellega saatis Hispaania turgudele tugeva signaali, et riigi majandus normaliseerub ja tänu ESM-ile on saavutatud tugev likviidsuspositsioon. Jätkus ka Küprose abiprogrammi täitmine ja aasta jooksul maksti välja 500 miljonit eurot. Seega on kavandatud 9 miljardist eurost ära kasutatud 6,3 miljardit. Nüüdseks on toimunud seitse programmi ülevaatus, mis kõik on kinnitanud, et Küpros täidab programmis seatud eesmärged.

Finantssektori ümberkorraldamisel saavutatud edu on võimaldanud kaotada enamiku programmi alguses seatud kapitaliliikumise piirangutest ja pangad on üldiselt kasumisse jõudnud. Vaatamata mõningasele hoiuste väljavoolule Kreeka tütarpankadest jäi Kreeka kriisi mõju siiski väikseks ega

ohustanud Küprose pangandussüsteemi. Küprose abiprogramm lõpeb 2016. aasta ehk selle aasta märtsis. Arvestades seniseid edusamme, on tõenäoline, et Küpros väljub programmist edukalt ega vaja lisafinantseerimist.

Aasta suurimaks väljakutseks kujunes Kreeka. Teine abiprogramm, mida rahastati EFSF-ist, pidanuks algselt kokkulepitud tingimuste kohaselt lõppema 2014. aasta detsembriks. Et anda uuele ametisse astuvale valitsusele lisaaega programmi tingimuste täitmiseks, pikendati programmi kestust juunini. Kuna selle aja jooksul ei suudetud täita seatud eesmärgi, aegus EFSF-i programm ilma viimast väljamakset tegemata. Järgnenud terav kriis haaras kiiresti kogu riigi finantsüsteemi ja valitsus oli sunnitud kehtestama kapitaliliikumise piirangu. Juulis eelmisel aastal esitas Kreeka ESM-ile ametliku taotluse uue finantsabiprogrammi saamiseks. Järgnesid pingelised läbirääkimised euroala laenuitingimuste üle, mille tulemusena kiitis ESM-i juhatajate nõukogu 19. augustil heaks Kreeka uue abiprogrammi. Riigikogu andis oma nõusoleku Kreeka toetusprogrammide päev varem, 18. augustil. Uue abiprogrammi periood on 2015–2018 ja maht kuni 86 miljardit eurot. Esimese osamakse suurus oli 26 miljardit eurot. Peamised eesmärgid on taastada riigieelarve jätkusuutlikkus käibemaksu- ja pensionisüsteemi reformi abil, tagada finantsstabiilsus, soodustada Kreeka majanduse konkurentsivõime ja investeeringute kasvu ning tõhustada avaliku sektori tööd. Erilist rõhku pannakse korruptsioonivastasele võitlusele ja selliste institutsioonide nagu maksu- ja statistikaameti sõltumatuse suurendamisele.

Siiani on Kreeka täitnud seatud eesmärgi, küll septembris toimunud valimiste tõttu mõningase viivitusega. 2015. aasta detsembriks viis Kreeka edukalt lõpule nelja süsteemse panga rekapiitalseerimise. Neist kahe puhul piisas turult kaasatud vahenditest, mida võib pidada julgustavaks märgiks erasektori kasvavast usaldusest Kreeka pangandussektori vastu. Kahe teise panga puhul osales rekapiitalseerimises ka ESM 5,4 miljardi euro ulatuses. Süsteemsete pankade rekapiitalseerimise tulemusena suudavad need taas väljastada laene, mis peaks aitama kaasa majanduse kiiremale taastumisele.

Võttes arvesse kõiki programmide raames antud ja veel välja maksmata laene, on ESM-i järgmise 12 kuu laenuandmise võime 369,31 miljardit eurot. Nagu teate, esindab Eestit ametikohajärgselt ESM-i juhatajate nõukogus rahandusminister ning asejuhataja ja direktorina Rahandusministeeriumi finantspoliitika ja välissuhete asekanstler. 2015. aastal toimus neli juhatajate nõukogu koosolekut ja 14 direktorite nõukogu koosolekut. Olulisemad vastuvõetud otsused puudutavad juba mainitud programmiirike. Kiideti heaks ka ESM-i eelmise aasta finantsaruanne, eraldati ESM-i eelmise aasta kasum reservfondi ja kinnitati ESM-i järgmise aasta eelarve. Direktorite nõukogu kinnitas ka uuenenud ESM-i personalipoliitika eeskirja. Eelmisel aastal on Vabariigi Valitsus pöördunud Riigikogu poole Kreeka uue abiprogrammi memorandumi kavandi küsimuses hääletamisel osalemiseks ja Riigikogu tegi omapoolse memorandumit toetava otsuse 18. augustil. Lisaks on valitsus andnud ülevaate Kreeka teise finantsprogrammi täitmise olukorrast ja Leedu liitumisest ESM-iga Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjonile.

Uuel aastal jätkub Küprose abiprogramm, mis loodetakse lõpetada juba märtsis. Programmi pikendamist ei ole oodata. Paralleelselt jätkuvad Kreeka programmi kvartaalsed ülevaatused ja nendega seotud väljamaksed. Abiprogrammide täitmisel tehtud edusammudest hoitakse Riigikogu kursis Euroopa Liidu asjade komisjoni kaudu. Esimese ülevaatused tulemused loodan Riigikogule esitada juba veebruaris.

Jaauanuaris 2016 alustas tööd ühtne pankade kriisilahendusmehhanism ja selle osana ühtne kriisilahendusfond. Vastava riikidevahelise lepingu ratifitseeris Riigikogu mullu novembris. Fondi kavandatud maht on 55 miljardit eurot, mis saavutatakse kaheksa aasta jooksul pankade tehtavate maksetega. Garanteerimaks, et kriisilahendusfond suudaks katta kriisilahenduskulusid ka raha kogumise perioodil, kasutatakse riiklikke krediitdiliine. Eesti puhul on see 22 miljonit eurot. On oluline märkida, et krediitdiliini kasutatakse ainult konkreetse riigi pankade kriisilahenduskulude katmiseks, ja seda vaid juhul, kui muud meetmed ei ole piisavad. Juhul kui riik ei ole võimeline krediitdiliini pakkuma, saab ta selleks ka ESM-i toetust küsida. Sellega seoses esitab ka Rahandusministeerium jaauanuaris Vabariigi Valitsusele ja Riigikogule eelnõud ajutise krediitdiliini heakskiitmiseks.

2016. aastal jätkuvad arutelud võimaluse üle, et ajutiste riiklike krediitdiliinide asemel pakuks kriisilahendusfondile kaitset ESM, kuid see nõuaks ESM-i asutamislepingu muutmist ja ratifitseerimist. Vaatamata suvel kujunenud pingelisele olukorrale Kreeka ümber, ei sattunud euroala kui terviku püsimine kahtluse alla. Kaitsemehhanismid ESM ja EFSF on neljal juhul viiest tõestanud, et tingimuslik

toetus aitab kriisist välja. Kuigi viies juhtum Kreeka näol esitas tõelise väljakutse, tõestas euroala oma ühtsust ja vastupidavust. Osalemine ESM-is on Eestile garantii, et majanduslikesse raskustesse sattunud euroala riigid ei sea ohtu euroala kui tervikut ega ohusta seeläbi ka Eesti finantsstabiilsust. Loodan head koostöö jätkumist ESM-i küsimuste menetlemisel ka tulevikus. Täna tähelepanu eest!

#### **14:16 Esimees Eiki Nestor**

Küsimused ministrile! Kadri Simson, palun!

#### **14:16 Kadri Simson**

Aitäh, lugupeetud rahandusminister! Eelmise aasta augustis võeti siin saalis Reformierakonna, IRL-i ja sotside hääletage vastu otsus, et Eesti osaleb aktsioonis ja toetab Kreeka uut abipaketti. Selle täismah on 86 miljardit eurot. Nagu te mainisite, esimene osa sellest on käiku läinud, see on 26 miljardit, järele on jäänud 60 miljardit. Kas seda lisaabi on Kreekal vaja? Kui on vaja, siis milleks, ja kui on vaja, siis millal see järgmine osa käiku läheb?

#### **14:16 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Nagu ma ka oma sissejuhatuses mainisin, on Kreeka abipakett suurusjärgus 86 miljardit, ja ta jaguneb mitmele lähimale aastale. Aga jah, eelmisest aastast kuni 2018. aastani on kogumaht 86 miljardit. Esimene makse on tehtud 26 miljardi ulatuses. Tuletagem meelde ka seda debatti, mis eelmisel aastal oli. Toetust antakse välja konkreetsete meetmete elluviimiseks. Vaadake, mida on Kreeka juba ära teinud – 26 miljardit on ju üle kantud, täpsemalt öeldes küll natuke vähem, kuna 26 miljardi sees oli ka 10 miljardit pankade rekapitalizeerimiseks. Tuleb välja, et Kreeka on päris hästi hakkama saanud. Tal ei ole praegu vajadust pankade nii suureks rekapitalizeerimiseks, ta saab sisuliselt poole väiksema summaga hakkama.

Aga iga ülekandega on eelnevalt kaasnenud Kreeka enda tegevused, mis ta on kohustuseks võtnud, ja seda on pingsalt jälgitud. Mis ma võin täna öelda? Kreeka tegemisi jälgib troika: mitte ainult Euroopa Komisjon, vaid ka Euroopa Keskpang ja IMF. Novembri raporti kohaselt täitis Kreeka kõik 49 eesmärki, mis ta oli endale võtnud selleks hetkeks. Mis need 49 eesmärki olid? Toon teile mõned olulisemad välja. Täiendati kriminaalseadustiku maksudest kõrvalehoidmise ja maksupettuste sätteid. Muu hulgas suurendati maksupettuste eest rakendatavaid karistusi, tõhustati võitlust maksupettuste, finantskurjategijate vastu, laiendades kaudselt pangakontode registrit, mis nüüd salvestab maksumaksjate pangakontode saldod ja viimase kümne aasta tehingud. Lepiti kokku Euroopa Komisjoniga tegevusplaan avalike hangete tõhustamiseks, sh võeti vastu ka täiustatud õigusraamistik, mis puudutab e-hangete parandamise meetmeid, nendega seotud vastutust ja koordineerimistööd. Alustati gaasitur reformimist vastavalt kokkulepitud ajakavale. Võeti vastu Ateena ühistranspordifirma restruktureerimise plaan. Kreeka keskpanga juurde loodi komisjon, mis tegeleb suurimate avaliku ja erasektori halbade laenudega, hindab nende olukorda, töötab välja halbade laenude restruktureerimise kavad. Jätkati ka OECD esimese paketi soovitude rakendamist. Selles paketi on väga palju erinevaid soovitusi kuni selleni välja, et vähendada neid ebaproportsionaalseid piiranguid apteekidele. Peale novembrit oli järgmine kuu detsember. Ka detsembris täitis Kreeka kõik endale seatud eesmärgid. Neid eesmäärke oli selleks ajaks veel 13 lisandunud. Toon välja ka olulisema, mis detsembris toimus. Näiteks määrati kindlaks uue käibemaksu tarkvaralahenduste hanke komisjon. Uue tarkvara peamine eesmärk on takistada käibemaksupettusi. Nagu te teate, on käibemaksupettused ka Eestis olnud viimastel aastatel aktuaalne teema. Kui novembris võeti vastu OECD esimene soovituspakett, siis detsembris kiideti heaks juba OECD teise soovituspaketi seadusmuudatused. Võeti vastu plaan luua Kreeka keskpanga juurde uus koordineeriv keskus, mis jälgib halbade laenudega tegelemise strateegia rakendamist. Kutsuti kokku ministeeriumidevahelised komiteed, mis jälgivad seda, et eri kutsealadel ei oleks erinevaid piiranguid turule sisenemisel. Võeti vastu tegevusplaan elektrivõrkude erastamiseks. Kiideti heaks tegevusplaan uue erastamisfondi loomiseks. Võeti vastu Kreeka eelarveneutraalne avaliku sektori ühtse palgaastmestiku reform. Ja nii edasi – neid tegevusi, mida Kreeka on sunnitud tegema selleks, et saada programmi raames toetusi, on palju. Ja iga kord, iga järgmise otsuse tegemiseks, iga konkreetse laenusumma ülekandmiseks peab Kreeka neid endale võetud otsuseid kohustusi täitma. Aitäh!

#### **14:20 Esimees Eiki Nestor**

Peeter Ernits, palun!

#### **14:20 Peeter Ernits**

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Euroopa stabiilsusmehhanismi juhatajate nõukogu liige! Te olete olnud seal neljal koosolekul. Avage natuke seda tausta, mis on olnud nende viie Euroopa Liidu presidendi ettepanekud süvendada rahandus- ja majanduskoostööd. Mida reaalselt on plaanis teha?

#### **14:21 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh! Ma arvan, et see küsimus hõlmab tunduvalt laiemat teemat kui ESM. Aga oma olemuselt on see õige küsimus, mille aruteluks oleks eraldi debatti vaja. Praegu jään teile võlgu vastuse, kas on tehtud – minu meelest on see Euroopa Liidu asjade komisjoni korraldusel toimunud – eraldi seminar tollest viie presidendi raportist, mida Euroopa Majandus- ja Rahandusliidult järgmistel aastatel oodatakse. Üldiselt nähakse ette sellist kolmeastmelist ühtlustamist, koostöö süvendamist ja võimalike tagatiste loomist. Ühelt poolt maksumaksjate raha osakaal väheneb, teiselt poolt kindlus suureneb. Ma ei hakkaks seda teemat siin väga põhjalikult avama, kuna küsimus on liiga laiahaardeline, et lahata seda konkreetset eelmise aasta ESM-i aruande kontekstis. Ma püüan jääda täna eelmise aasta juurde. Arvan aga, et põhimõtteliselt võiks Riigikogu täiskogu läbi viia suurema tulevikudebati, kus käsitletakse konkreetseid küsimusi. See on aktuaalne teema lähiajal. Pean silmas mitte ainult seda viie presidendi raportit, vaid üldisi suundumusi Euroopa Majandus- ja Rahandusliidus: mida me tahame teha, kuidas kavatsame jõuda olukorrani, kus valitseks teatavates aspektides teatav harmoneerumine ja kus me tunnetame, et meil on võimalikeks kriisideks ettevalmistus olemas. Aga ma ei läheks praegu sügavale, kuna teema, millest me täna räägime, on eelmise aasta ESM-i aruanne ja sellega seonduv.

#### **14:22 Esimees Eiki Nestor**

Oudekki Loone, palun!

#### **14:22 Oudekki Loone**

Aitäh, härra eesistuja! Härra minister! Ma tulen korra tagasi Kreeka finantskriisi juurde. Me kõik teame, et pärast Kreeka ühinemist eurosooniga leidsid pangad, et laenu Kreekale on väiksema riskiga kui enne, sest nad olid kindlad, et häda korral Euroopa kuidagi aitab. Tõepoolest, nii ongi, ESM toimib praegu sisuliselt pankurite kaalutlemata riskiotsuste kinnimaksmise mehhanismina. Niisugused kriisid nagu Kreekas võivad aga korduda kas Kreekas või kusagil mujal ja on suhteliselt ilmne, et Eesti ei saa hakata kogu aeg kinni maksma pankurite halbu investeeringuotsuseid ega toetama järjepidevalt meist oluliselt rikkamaid riike. Milline on Eesti ESM-ist väljumise strateegia, kui see peaks vajalikuks osutuma?

#### **14:24 Rahandusminister Sven Sester**

Aitäh teile! Ma parandaksin teie sissejuhatust küsimusele. Te nentisite, et Kreekat on toetatud nüüd ESM-i ja varem EFSF-i kaudu seepärast, et pangad saaksid oma kapitali tagasi ja pangaomanikud võidaksid. Tegelikult on olukord teine. Kes ei ole seni Kreekas kaotanud? Kreekas ei ole kaotanud eri riikide maksumaksjad. Nemad on ainukesed, kes pole Kreekas toimunu pärast kaotanud. Kreekas tehti mõni aasta tagasi teatavad restruktureerimised ja erainvestorid kaotasid 50–75% investeeringutest, mis nad Kreekasse olid teinud. Nemad kaotasid, maksumaksjad ei kaotanud. Kui me vaatame praegust olukorda, kus ka Kreeka rekapitalizeerib panku, siis mida see tegelikult tähendab? See tähendab seda, et osa pankade omanikud kaotavad kogu oma vara. Sisuliselt riik võtab pangad üle. Nüüd on eraldi teema, kuidas ta neid jagab headeks ja halbadeks pankadeks, n-ö laenuportfellidega pankadeks. Eesmärk on ju aidata need pangad uuesti turule tegutsema ja siis suure tõenäosusega hiljem maha müüa, sest miks peaks riik soovima endal panku hoida. Ka Eestis ei ole ühtegi munitsipaalpanka, vähemalt riigi tasemel. Ma arvan, et ei ole korrektne väita, et aidatakse ainult panku. Pigem aidatakse pankade kliente, Kreeka inimesi, et üleüldine finantskollaps ära hoida. Erainvestorid on seni kaotanud. Teie küsimuse teine pool oli, milline on väljumisstrateegia. Ma arvan, et tänasel päeval peaks küsima hoopis teistpidi. Euroalas on 19 riiki, viimasena liitus Leedu 2015. aastal. Läti ühines 2014. aastal. ESM-i asutamise ajal osales selles 17 riiki, Eesti nende hulgas, Läti ja Leedu on viimastel aastatel juurde tulnud. Peaks hoopis teistpidi küsima: miks need riigid on ESM-i asutanud ja miks need viimased kaks riiki, Läti ja Leedu, ESM-iga liitusid? Ma arvan, et nii oleks õigem küsida. Vastus sellele on garantii, mille me saame

ESM-is osaledes. See on see vastus. Meie jaoks ei ole tagatiseks midagi muud kui see, et riigid, kes on euroalas, on stabiilsed ja see stabiilsus kandub üle ka teistele riikidele. Kui teistele riikidele kandub edasi ebastabiilsus, siis oleks meie kahju tunduvalt suurem.

#### **14:27 Esimees Eiki Nestor**

Andres Herkel, palun!

#### **14:27 Andres Herkel**

Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Ma olen teiega nõus, et neljal juhul viiest on tingimuslik toetus aidanud. Kreeka suhtes ma esialgu veel optimistlik ei ole. Te nimetasite 49 realiseeritud formaalset eesmärki. Aga mil määral astunud sammud ka sisuliselt toimivad või kui pikk võiks olla mõistlik aeg, mille möödumisel võiks reformide mõju hinnata? Kui kaugele maksureformi ja pensionisüsteemi reformiga tegelikult jõutud on? Kas on paista nende sisulist mõju ühiskonnale või on muutunud üksnes härra Tsiprase maailmavaade?

#### **14:27 Rahandusminister Sven Sester**

Kui pidada silmas eelmise aasta keskpaigas tipptasemeni jõudnud kriisi aegset suhtlust Kreeka *versus* teised riigid, siis tuleb tunnistada, et just Kreeka tegematajätmised on aja jooksul suurendanud umbusku Kreeka suhtes. See on reaalsus. Ja tuletagem meelde, et eelmise aasta augustis ei eitanud seda keegi. Ka mina nentisin siin kõnepuldis, et usaldamatus on väga suur – keegi ei teadnud, kas Kreeka täidab neid kohustusi, mis ta enda õlgadele võtab, kas ta viib ellu lubadused, mis ta oli andmas kõigile teistele euroala riikidele. Toonases debatis, tuletagem meelde, püüti tõstatada küsimust, kas üks, teine või kolmas meede annab selle resultaadi, mida eeldatakse. Mina kui üks eelnõu peaettekandja ei seadnud oma siseveendumuse järgi sel hetkel kahtluse alla mitte meetmete mõju ulatust, vaid seda, kas kõiki lubadusi täidetakse. Tegelikult lepiti kokku, et selle perioodi jooksul ei kanta Kreekale laenu enne üle, kui nad on hakanud oma lubadusi täitma. Ja seda on ka järgitud. Nagu teate, ei ole abiprogramm selline, et ühekorraga kantakse kogu raha üle. See on kolmeaastane programm ja väga suur osa reformidest, mida praegu tehakse, hakkab oma pikemat mõju avaldama alles järgnevatel aastatel. Selge on, et mingi mõju võib avalduda juba kiiresti ja lühiajaliselt, aga struktuursed muudatused nõuavad mõjumiseks aega. Kui me teeme mingeid pensionisüsteemi muudatusi, siis need avaldavad samamoodi mõju pikema aja jooksul. Samas, kui me teeme käibemaksumuudatusi, siis see võib mõjuda juba järgmisel kuul.

Aga hinnang sellele, kas Kreeka on täitnud oma lubadusi, kõlab: jah, on täitnud. Kas see mõjutab ka Kreeka fiskaalnäitajaid? Jah, mõjutab. Kui te küsite, milline on Kreeka fiskaalnäitajate tase järgmise aasta lõpuks, siis see, mis nüüd lähiperioodil toimub, annab aimu, kas mõju ulatus saab olema selline, nagu eeldatud. Aga vastuse sellele saame anda ikkagi vähe pikema aja pärast. Ärgem unustagem, et uue programmi aktiivse elluviimise periood on päris lühike olnud.

#### **14:31 Esimees Eiki Nestor**

Martin Helme küsimus.

#### **14:31 Martin Helme**

Aitäh, härra spiiker! Lugupeetud minister, teie jutust lipsas läbi ka krediidiliini summa 22 miljoni ulatuses, mis on mõeldud Euroopa kriisilahendusfondi tagamiseks senikaua, kuni see fond kokku saab. Nii palju kui mina tean, kuigi kriisilahendusfond tuleneb direktiividest, siis see krediidiliin ei tulene direktiividest. Selle kohta on poliitiline kokkulepe. Kes, millal, kus ja missuguse volitusega selle krediidiliini kokku leppis ja kas see ikka on vajalik? Ma saan aru, et see risk ei ole väga suur, sest kõigepealt on see kriisilahendusfond ise, siis tuleb ESM ja alles pärast seda meiepoolne käendus, aga miks see vajalik on? Kes selle kokku leppis? Millal sellest varem on juttu olnud?

#### **14:31 Rahandusminister Sven Sester**

Ma tõin selle teema sisse teadlikult, kuigi see iseenesest eelmise aasta ESM-i aastaaruandega seotud ei ole. Aga ma tõin selle sisse teadlikult, pakkumaks laiemat visiooni euroala stabiilsuse kontekstis. Praegusel hetkel on Riigikogus menetluses konkreetne eelnõu, mille eesmärk on luua fond. Nagu ma

ütlesin, on selle fondi eesmärk tagada võimalike tulevikus tekkivate pangandusega seonduvate kriiside puhul maksumaksja raha säilimine. Tuletagem meelde, et varasematel aastatel on olnud olukordi, kus maksumaksja raha on läinud käiku pankade päästmiseks. See on üks osa sellest tulevikunägemusest, mis näeb ette, et pangad annavad ühise panuse. Ja see näeb oma olemuses ette seda, et lähima kaheksa aasta jooksul kogutakse Euroopa Liidus sellesse fondi 55 miljardit eurot. Eesti osakaal, nagu ma mainisin, on 22 miljonit.

Ma ei hakka praegu väga põhjalikult selgitama, kuidas need protsentuaalsed suhted kujunevad. Pankade puhul oleneb kõik ka sellest, kui palju neil on teatavaid kohustusi kolmandate isikute ees. Riskitasemed hinnatakse ära ja sellest tulenevad ka iga konkreetse panga maksed sellesse fondi. Aga jääme selle juurde, et Eesti summa on suurusjärgus 22 miljonit. Seejuures on kindlasti oluline, et esimese aasta jooksul maksavad meil pea 25% sellest 22 miljonist pangad.

Te küsisite, kus see poliitiline otsus langetati. Jah, tõsilugu, krediidiini kui sellist pole veel otsustatud. Aga milles seisneb krediidiini loogika? See seisneb selles, et pangad koguvad kaheksa aasta jooksul kokku 55 miljardit, Eesti summa on, nagu öeldud, 22 miljonit. Kui nüüd mingis riigis tekib mingil konkreetsel pangal kriis ja läheb vaja selle fondi vahendeid, aga fond pole veel oma täies mahus tööle hakanud, selle maht on väiksem võrreldes sellega, mida kriisi lahendamiseks vaja on, siis selleks ongi vaja krediidiini. See oleks n-ö sildfinantseerimine selleks perioodiks, kuni kapitalisatsioon saavutab täieliku mahu.

Sellel teemal debatt tuleb siiasamasse Riigikokku. Otsus on loomulikult Riigikogu langetada, see õigus ei saa olla kellelgi teisel, ka rahandusministril selliseid volitusi ei ole. Võimalike lisakohustuste võtmine ka ajutiseks sildfinantseerimiseks on loomulikult ikka ainult Riigikogu täiskogu pädevuses. See diskussioon seisab ees Riigikogus. Kui peaks juhtuma, et mitu asja langevad kokku, kui fond ei ole veel saavutanud täismahtu ja tekib mingis pangas kriis, on vaja teha väljamakseid, siis hiljem pankade sissemakstavad panused loomulikult tagastatakse riigieelarvesse. See on siis juhul, kui peaks niisugune stsenaarium käivituma. Aga see debatt tuleb eraldi Riigikokku.

#### **14:35 Esimees Eiki Nestor**

Tarmo Tamm, palun!

#### **14:35 Tarmo Tamm**

Aitäh, juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Kreeka puhul on lõpplahendus kindlasti laenude mahakandmine. Sellisele seisukohale on jõudnud ka IMF, kes ei hakkagi selle plaaniga nagu liituma ja Kreekat toetama. Abisumma on selline, et seda ei ole kuidagi võimalik tänu majanduskasvule tagasi maksta. Aga ma küsin niimoodi. Te rääkisite palju tagatiste garantiist. Eesti riik on ka garanteerinud laenu veidi rohkem kui poole miljardi ulatuses, mis tähendab veerandit kogu riigieelarve laenudest. Millal võib kukkuda esimene tähtaeg Eesti riigi jaoks, kui võiks hakata neid laene tagasi nõudma? Kuidas te seda kommenteerite? Milline oht sellega seotud on ja mis kuupäevad on esimesed tagasimakse kuupäevad?

#### **14:36 Rahandusminister Sven Sester**

Ma mõtlen, kas vastata teie küsimusele või lükata ümber teie küsimusele eelnenud *statement*. Kumba ma peaksin tegema? Suure tõenäosusega on mõttekas mõlemad asjad ära teha, muidu jääb mingi küsimus õhku ja tundub, et teie sissejuhatuses väidetu ongi õige. Ma ei ole teiega nõus peaaesjalikult selles, et kõik osapooled on raha andmise hetkel olnud veendunud, et see raha ei tule mitte kunagi tagasi. See oli väide, mis kõlas teie küsimuse sissejuhatuseks. Ma arvan, et see ei ole nii. Ja minu arvamus ei põhine mitte mingil üleval tuleval usul, vaid reaalsusel. See reaalsus on see, et esiteks, nagu ma ütlesin, eri riigid, kes on ESM-ilt tuge saanud, on suutnud edukalt oma programmilisi eesmärke ellu viia. Tänu sellele on nad saavutanud olukorra, kus nende finantsstabiilsus on taastunud või taastumas. Ma veel kord rõhutan, et kõikide abi andvate riikide jaoks on oluline, et need riigid, kes saavad tuge nn turvavõrkudest, olgu tegu ESM-i või EFSF-iga, suudaksid taastada oma normaalse riigijuhtimise, normaalse kulude ja tulude arvestuse ja riik naaseks finantsturule. Kõik riigid on ju tegelikult finantsturgudel, kaasa arvatud ka Eesti. Me tunneme uhkust selle üle, et Eesti riigil on kõige väiksem võlakoormus Euroopas, ja vastuvaidlematult see ka nii on. Aga ka Eesti riigil on laene. Ka Eesti riigil on mingil hetkel olnud vajadus rahastada näiteks konkreetselt kaasfinantseerimisi ja selleks laenu võtta. Kõikidel riikidel on see vajadus olnud – kellel suurem, kellel väiksem. Eestil on seni see vajadus kõige

väiksem olnud. Kindlasti ei ole õige öelda, et raha andes on kõik osapooled selle korstnasse kirjutanud. See kindlasti ei ole õige.

Mis puutub teie küsimusse, millised on garantiid ja millised on riskid, siis ma korraks puudutan ka EFSF-i, mis toimis varasemal perioodil. Siin on väike vahe sees. EFSF-i puhul olid meil garantiid kogu laenuprotsessile. ESM-i puhul on natukene teistsugune olukord. ESM-i kapitali kogumaht on veidi üle 700 miljardi euro, täpsemalt 704,8 miljardit. Sellest 704 miljardist on sissemakstav kapital 80 miljardit ja see on juba sisse makstud. 704 miljardist on 80 miljardit sisse maksnud eri riigid. Igal riigil on oma kapitalivõti. Eesti puhul on see kapitalivõti, nagu ma ütlesin, 0,1847% ehk natuke alla 0,2%. See oli kaheksa tuhandikku suurem, aga Leedu tulekuga meie osaluse protsent natuke vähenes. Seoses selle kapitalivõtmega on Eesti teinud ESM-i reaalse rahalise sissemakse 148,8 miljonit. See on meie reaalne sissemakse, mille me oleme tänaseks ära teinud. Ja kogu ülejäänud ulatuses on tegu nn sissenõutava kapitali võimekusega. Kui peaks tekkima olukord, et on vaja täiendavaid finantseeringuid, siis selle summa ulatuses võidakse meilt täiendavalt raha nõuda. Seda ESM-is juba olemas olevat 80 miljardit ei laenata ise kuhugi välja. See on paigutatud erinevatesse väärt-paberitesse ja kontodele. Selle baasil emiteeritakse võlakirju rahvusvahelisel võlakirjaturul ja raha, mis nõnda saadakse, antakse potentsiaalsetele abivajajatele. Näiteks võib siis tuua Küprose, Hispaania ja Kreeka. Niisugune on see olukord. Kui me soovime, et ikka mingid numbrid oleksid ees, siis, nagu ma juba ütlesin, meie osalus ESM-is, mille kogumaht on 704,8 miljardit, on 1,3 miljardit, millest 148,8 miljonit on sisse makstud.

#### **14:41 Esimees Eiki Nestor**

Mart Helme.

#### **14:41 Mart Helme**

Lugupeetud eesistuja! Härra minister! Ikka armastatakse korrutada, et euro tagab stabiilsuse ja õitsengu ja mida kõike veel. Tegelik olukord on ju teistsugune. Tegelik olukord on niisugune, et riikides, kus on säilinud nende oma valuuta, on praegu tunduvalt paremad majandusnäitajad kui eurotsoonis. Eurotsoonis on ilmselge majanduslik stagnatsioon, suur tööpuudus, sisuliselt olematu majanduskasv jne. Aga ESM-iga seoses on minu küsimus järgmine. Prantsuse president on välja kuulutanud majandusliku eriolukorra ja Prantsusmaa eelarvet kärbitakse kahe miljardi euro võrra. Kas me võime näha Prantsusmaas järgmist kriisiriiki ja kui süsteemset ohtu kujutab see perspektiiv endast abimehhanismidele?

#### **14:42 Rahandusminister Sven Sester**

Alustan natuke kaugemalt. See on loomulikult iga riigi enda otsus, kas ta tahab olla isolatsioonis, tahab olla riik, kes istub tinglikult öeldes kuskil kapseldununa, või ta on avatud ja jagab mingeid ühiseid väärtusi. See on otsus, mille iga riik peab langetama. Eesti on oma igasugustelt mahtudelt väike riik ja minu arvates meie jaoks on väga oluline, et me oleme Euroopa Liiduga ühinenud. Ma ei räägi siin ainult ühistest väärtustest, aga ma arvan, et seda seisukohta jagate ka teie. Majanduslikus mõttes me oleme ikkagi realselt pääsenud Euroopa siseturule ja see on praegu ka meie siseturg. Võrreldes meie suundi 1990-ndate alguses ja tänases päevas! Kui me 1990-ndate alguses taasiseseisvusime, siis oli meie suurim partner Venemaa. See oli domineeriv suund. Nüüd on meie suurim turg Euroopa siseturg. Ma arvan, et me oleme Euroopa Liitu ja euroalasse kuuludes väga palju võitnud. See on sissejuhatus. Mis puutub Prantsusmaasse või üldse konkreetsetesse riikidesse, siis selle kohta küsis enne ka härra Ernits, kes palus selgitada nn viie presidendi raportit, mis käsitleb majandus- ja rahandusliidu tugevdamist. Kõikide riikide fiskaalnäitajaid jälgitakse praegu tunduvalt pingsamalt, kui seda tehti varem. Igasugused lõdvendused, mida varem on lubatud, on nüüdseks hoopis pingsama järelevalve all, ja mitte ainult järelevalve all – sellega võivad kaasneda märkused ja märkustega võivad omakorda kaasneda sanktsioonid. Kõiki fiskaalnäitajaid, alates eelarve defitsiidist, jälgitakse. Isegi Eestile, kes on iseenesest ju peaaegu kõikide näitajate osas olnud musternäidis, nagu te teate, on Euroopa Liit teinud märkuse ja öelnud, et teie palgad tõusevad kiiremini kui teie tootlikkus ja see võib teatud fiskaalnäitajad ohtu seada. Isegi sellise asja eest tehakse märkus ja mitte ainult märkus, vaid tullakse uurima, millest probleem võib olla tingitud. Alati on ju positiivne, kui kellelgi palgad tõusevad. See on enamasti positiivne suund, aga kui see hakkab tootlikkust sööma, siis see võib ühel hetkel ohtlikuks saada. Mida ma tahan sellega öelda? Riike, kus on just eelarve fiskaalselt lõdvem, jälgitakse hoolega ja püütakse mitte n-ö haigust ravida, vaid haigust ennetada.

## **14:46 Esimees Eiki Nestor**

Imre Sooäär, palun!

### **14:46 Imre Sooäär**

Aitäh! Hea rahandusminister! Sellest ravimisest või ennetamisest tahtsingi rääkida. Kas pole nii, et iga kord, kui Kreekal on tähtaeg kukkumas, hakkab kogu maailm selle teemaga tegelema, pingeturgudel kasvab ja tekib paanika. Ning kui on järjekordselt mingi otsus ära tehtud, siis on elu nagu lill – kõik on korras ja meediast kaob teema ära. Kas meieni ikka jõuavad järjepideva monitooringu tulemused, info sellistest väikestest kukesammudest, sellest, et iga kuu seal midagi toimub, selle asemel et oodata jälle poolteist aastat ja siis asuda probleemi lahendama? Kas sellise jätkumonitoringu tulemused jõuavad kogu aeg sinu lauale? Küsimuse teine pool on ajendatud Tarmo Tamme küsimusest. Kas sinu kui hästi hakkama saanud rahandusministri ja Eesti parima bridžimängija hinnangul suudavad USA ja Jaapan kunagi oma välisvõlad täielikult ära maksta? Ja kas nad üldse peaksidki seda tegema, võlgu võib ju aegade lõpuni venitada?

### **14:47 Rahandusminister Sven Sester**

No bridžimänguga ei ole siin küll midagi pistmist. Aga hakkame siis kaugelt pihta. Kõigepealt Kreeka käitumisjoonisest, mis neil on aegade jooksul au sees olnud. Tuleb tõesti tunnistada, et küsijal on õigus: mitmed otsused on langetatud vaid selle tõttu, et asjad on ikka juba päris nurka ära mängitud ja probleemid täiesti ilmselged. Mäletame kõik eelmise aasta suve pikki diskussioone. Seda kõike ei saa eitada. Tõesti, Kreeka käekiri on aegu selline olnud ja see on ka vähendanud partnerite usaldust tema vastu.

Aga loomulikult on Kreeka siiski ilmselgelt demokraatiariik, mitte diktatuuririik. Mis tähendab, et väga palju oleneb sellest, kes parajasti on võimul ja milliseid poliitilisi otsuseid tahetakse ellu viia. Ja ükski riik ei ole kaitstud selle eest, et võimule võivad tulla parteid, kelle arusaamade järgi võib-olla ei tahetagi oma kohustusi täita. Praegu Kreekas seda probleemi ei ole ja Kreeka on oma lubadusi täitnud. Me võime mõelda, et ta täidab neid lubadusi seetõttu, et tal on vaja järgmisi ja järgmisi rahasüste. Me võime ka niipidi seda asja vaadata ja ma arvan, et ongi õige seda niipidi vaadata, sest see 86 miljardit eurot ei ole laest võetud. On välja arvatud, kuhu see raha läheb, milleks seda vaja on ja kui pikaks perioodiks on Kreeka riigil ja Kreeka majandusel seda raha vaja. Pankade rekapitalizeerimine on ette nähtud esimeses, varasemas etapis, mingid majanduse turgutamise meetmed tulevad hilisemas etapis. Loomulikult jälgitakse, et Kreeka oma lubadusi täidaks.

Praegu, nagu ma oma sissejuhatavas kõnes juba ütlesin, on ka mõne konkreetse meetme puhul olnud venitamist – on olnud umbes kuuajaline venitus. Selle põhjuseks on aga olnud pigem Kreeka valimised, mingit pahatahtlikkust ilmselt ei ole olnud. Olid valimised ja uue valitsuse moodustamine ja sellega seonduvad probleemid. Selline kuuajaline viivitus siis praegusel hetkel. Jälgime tulevikku! Kreeka on sunnitud oma lubadusi täitma ja ma ütlen veel kord, et nende lubaduste täitmise tulemus peab tulevikus olema see, et riik taastab oma finantsusaldusväärsuse ja talle hakatakse turgudel võimaldama konkurentsivõimelisi finantseeringuid. See tähendab omakorda seda, et ta saab abiprogrammist väljuda rahulikus tempos.

Aga võtame Hispaania või Küprose. Miks me täna ei räägi Küprose ja Hispaania programmist? Hispaania programmi, andke andeks, on ESM andnud 41 miljardit eurot. Te pole täna ühtegi korda küsinud, et ootoot, kas Hispaaniale on antud juba 41 miljardit, palju rohkem kui Kreekale. Mitte keegi ei ole ühtegi korda seda siin saalis küsinud. Mille pärast? Selle pärast, et riik on saavutanud kõik eesmärgid, mis ta endale seadis, ja tänu sellele on tema fiskaalnäitajad läinud isegi paremaks, kui eeldati. Hispaania on alustanud tagasimakseid kiiremas tempos, kui arvati. Tema esimesed ametlikud tagasimaksed pidanuks olema peale aastat 2020, täpsemalt 2022. aastal, kui ma ei eksi. Ta on alustanud tagasimakseid juba praegu ja sellepärast me ei räägigi Hispaaniast. Need kaks riiki on saavutanud oma eesmärgid. Nad on naasnud finantsturgudele ja nende fiskaalnäitajad on korras. Niisugune pikk vastus.

Teil oli küsimus ka Jaapani ja Ameerika kohta. Ma tunnen, et me läheme küsimustes ja vastustes juba väga laiali, lausa globaalseks. Kindlasti on neil kahel riigil mõningased erinevused. Jaapani laenukoormus on võrreldes SKT-ga väga suur. Aga sealne eripära on see, et riigi laenukoormuse moodustavad praktiliselt nende endi pankade antud laenud. Praktiliselt on seal niisugune riigisisene süsteem. Muidu on see laenukoormus iseenesest tõesti väga suur, üks maailma suurimaid arenenud

riikide seas.

Ameerikal on lihtsalt globaalvaluuta. Täna lugesin uudist, et lähiajal ületavad nende kulud tulusid. Ma arvan, et sellele tuleb kindlasti tähelepanu pöörata. Ka USA poliitilistes debattides, näiteks presidendikandidaatide debattides, mis järjest rohkem aktiveeruvad, on see kindlasti üks tähtsaid teemasid. Praegused plaanid võivad tekitada olukorra, kus USA iga-aastased kulud ületavad tulusid mitte miljardeid, vaid kümneid ja ehk isegi sadu miljardeid dollareid. See võib viia selleni, et teatava perioodi jooksul kasvab eelarvedefitsiit triljoni dollari võrra. Mingi perioodi vältel aga suutsid nad end väga selgelt balansis hoida. Ma arvan, et see riigisisene debatt USA-s seisab ees.

#### **14:53 Esimees Eiki Nestor**

Aivar Sõerd, palun!

#### **14:53 Aivar Sõerd**

Aitäh, austatud esimees! Austatud minister! Kõigepealt nendin, et stabiilsusmehhanismi kui institutsiooni loomine on kindlasti ennast õigustanud. Seda kinnitavad ka edukate programmiriikide näited. Aga minu hinnangul seonduvad kõige suuremad riskid ikkagi Kreekaga. Eelkõige on küsimus, milline on stsenaarium peale 2023. aastat. Alates sellest aastast hakkab Kreeka tagasi maksma nii laenude põhiosa kui ka intresse. Aga ma küsin konkreetset selle kohta, et Kreeka võlausaldajate ring oli seni üsna lai. Seal osalesid erasektor ja ka teised institutsioonid väljastpoolt Euroopa Liitu. Mul on konkreetne küsimus: kas selles uues programmis, mis hõlmab 86 miljardit, millest suurem osa on veel välja maksmata, osaleb ka IMF? Ja kui osaleb, siis kui suures mahus? Ma mõtlen rahaliselt, mitte nõu ja teabega.

#### **14:54 Rahandusminister Sven Sester**

Praegu on mõeldud anda 86 miljardit puhtalt ESM-ist. Selline kokkulepe on Kreekaga.

#### **14:54 Esimees Eiki Nestor**

Henn Põlluaas, palun!

#### **14:54 Henn Põlluaas**

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Ma ei saa kuidagi nõus olla, et kui me aitame endast rikkamat riiki, makstes tema laene oma maksumaksjate arvel, et see siis tähendab meie avatust ja vastupidine platvorm tähendaks suletust. Aga ma tahan küsida seda: kui ESM teenis ligi pool miljardit eurot kasumit, siis kas on võimalik selle kasumi arvel kuidagi vähendada ka Eesti kohustusi?

#### **14:55 Rahandusminister Sven Sester**

Ma saan aru, miks te Kreeka abistamist plussiks ei pea, aga ma küsin teilt vastu: kas te siiski tahaksite, et Saksa maksumaksja investeerib Eesti taristusse ja muudesse infrastruktuuri objektidesse väga suuri summasid? Kas te sellega olete nõus? Kas te seda tahate? Alati võib ka niipidi küsida, kui me räägime n-ö fiskaalsetest numbritest.

Mis puutub kasumisse, siis tõsilugu, ESM on nendel aastatel, kui ta on toiminud, ka kasumit teeninud. Ja nagu ma ütlesin, praeguseks on kasumi suurus peaaegu 700 miljonit eurot, millest 2014. aastal teeniti 443 miljonit eurot.

Nüüd teie küsimus, et kas saaks äkki teha natuke rehepappi: et võtaks oma kasumi vahepeal välja, las teiste oma jääb sisse. Sisuliselt on kokku lepitud, et kasum, mille on teeninud ESM, on pandud kapitalireservi. Ma arvan, et analoogne situatsioon on näiteks töötukassa kapatsiteediga. Küsimus on selles, kui palju oleks vaja tekitada reservkapitali, et tunda end kindlalt võimalike riskide ja kriiside puhul. Iseenesest 700 miljonit eurot on väga suur summa, aga arvestades mahtusid – me räägime ESM-i puhul 700 miljardist potentsiaalselt sissenõutavast kapitalist ja 500 miljardist potentsiaalselt väljaantavast laenust –, on minu arvates veel vara rääkida sellest, et reservkapitalist piisab ja enam seda suurendama ei pea.

Samas arvan, et me peaksime olema rahul sellega, et raha saanud riigid on suutnud ilusti oma kohustusi täita. Eesmärk on ju see, et nad naaseksid finantsturule. Oma kohustusi täites on nad ju tegelikult ka intressi maksnud ja üks osa EMS-i võidust on tulnud tänu sellele. Usun, et praegu ei maksa

rääkida sellest, et võtaks selle raha välja. See ei kao kuhugi, meie protsentuaalne osakaal konkreetsetes stabiilsusmehhanismis on konstantne. Pigem hoiame pöialt, et otsused, mida ESM on teinud ja teeb edaspidi eri riike aidates, on õiged. Selle garantii, nagu me oleme rääkinud, on just see, et abi saavad riigid täidavad oma lubadusi ja et nende lubaduste täitmine aitab neid tagasi finantsturgudele.

#### **14:58 Esimees Eiki Nestor**

Juhan Parts, ole hea!

#### **14:59 Juhan Parts**

Aitäh, eesistuja! Lugupeetud minister! Kaks küsimust. Esimene puudutab seda kasumit ja võimalikke dividende. Ma saan aru, et esialgu korjatakse raha reservi. Viimase aasta tulemus oli üle 400 miljoni euro, mis on üsna väike summa. Kas põhimõtteliselt on üldse dividendipoliitikat arutatud? Ma arvan, et see on oluline, kuna siis, kui me ESM-i lõime, me käsitasime seda finantsinvesteeringuna. Ma mäletan, et irvhambad, kes on minust paremat kätt, ja uued juurdetulijad naersid selle üle. Ma küsin põhimõtteliselt dividendide võimalikkuse kohta, näiteks kas või 30 aasta pärast. Ja teine küsimus: sa ütlesid ettekandes, et Kreeka on 49 eesmärgist täitnud 49. See tekitas mul teatud kõhklust, löi ohutule põlema. Ma ei usu seda. Kui usaldusväärne informatsioon nende eesmärkide täitmise kohta ikkagi on?

#### **14:59 Rahandusminister Sven Sester**

Kaks küsimust. Esimene siis võimalike intresside kohta. Tõsilugu, siis, kui ESM oli asutamisel, olid debatid, kas sellist instrumenti on üldse vaja, kas Euroopal on vaja turvavörke juhuks, kui üks euroala riik satub probleemidesse. See oli üks debatiteema. Ja teine teema oli see, kui suur on tõenäosus, et see raha kaob. Keegi ei julgenud mõeldagi selle peale, et see raha võiks kuidagi teenida. Kindlasti on kõik seoses nende protsessidega sõna võtnud rõhutanud, et esmane stabiilsusmehhanismi eesmärk on ikkagi n-ö turvavõrguks olemine. See on esmane eesmärk. Ja ma mäletan ka debatte, kus oli jutuks, kas me investeerime sinna sellekski, et kasumit teenida. Ma mäletangi 2012. aasta debatidest, et vist oli üleval lähenemine, et me käsitleme seda kui finantsinvesteeringut. Nii oli see tollal tegelikult. Ma saan aru, et ka rahandusminister Jürgen Ligi pidas siis silmas seda raamatupidamislikku arusaama, et see investeering on Eesti riigile finantsinvesteering. Kõik sellised sissemaksed eri fondidesse, kaasa arvatud äriühingutesse näiteks Eestis, on ikkagi finantsinvesteeringud.

Küsimuse teine pool oli, kas on teoreetiline võimalus, et kunagi hakatakse riikidele välja maksuma võimalikku kasvikut, mida see raha on teeninud, kuna ta on kuskile välja laenatud ja seda kõrgema intressiga, kui ESM-ist ja laenuturgudelt saab. ESM ise saab laenuturgudelt raha väga hea intressiga, kuna tema reiting on kõrgem – AAA – ja talle võimaldatakse võlakirjaturgudel väga head intressi. Jaa, loomulikult see võimalus on olemas. Aga arvan, et praegu me sellele mõtlema ei pea, nagu küsijagi ütles. Aga kunagi pikemas perspektiivis tuleb see kõne alla. Praegu ei ole stabiilsusmehhanismis osalevate riikide jaoks küsimus, kui palju keegi intresse teenib. Loomulikult on eesmärk hoida euroala stabiilsena. Ent sellega kaasnev siht on see, et stabiilsusmehhanismi pandud raha ei kaoks. Need on selles mõttes üksteisega seotud eesmärgid, et raha on ESM-i kaudu eri riikidesse paigutatud nende majanduskasvu nimel. Ja kui majanduskasv tuleb, siis see annab automaatselt tulemust, et investeeringu kadumise oht on kohe läinud väiksemaks. Nii palju nendest võib-olla tulevikus võimalikest intressidest.

Teil oli teine küsimus ka, aga see läks mul meelest ära ... Õige, teie teine küsimus oli Kreeka lubaduste kohta – et oli 49 lubadust ja kõik on täidetud. Tavaliselt meil ideaalmaalma ei eksisteeri, alati on mingid hälbed ja kõrvalekalded. Olukorda kontrollib väga hoolega troika ja mul ei ole alust selles kontrollis kahelda. Ma tean, et tee selleni, et kõik 49 kokkulepet saaks täidetud, ei ole kulgenud sirge joonena. Nagu üks küsijagi siin nentis, Kreekaga seoses on aegade jooksul olnud olukordi, kus järgmise kokkulepitud raha väljamaksmisele eelneb väga pingelisi läbirääkimisi. Ka selles protsessis on olnud pingelisi läbirääkimisi, aga need on ikkagi viinud olukorrani, kus Kreeka on suutnud oma kohustusi täita. Ma mäletan, et oli situatsioon, kus oli jäänud mingi nädal-kaks järgmise väljamaksmise, aga kaks-kolm positsiooni oli täitmata. Siis toimusid pingelised arutelud selle üle, millises tempos ja kuidas ta need lubadused ellu viiks. Aga lõpuks viidi lubadused ellu ja alles pärast seda järgnes väljamakse.

#### **15:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Toomas Vitsut, palun!

**15:05 Toomas Vitsut**

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Mul on lühike ja konkreetne küsimus. Abipaketi 86 miljardist eurost on augustis välja makstud 26 miljardit. Võimalus on veel välja maksta 60 miljardit. Kas teie arvates võiks tekkida vajadus see välja maksta?

**15:05 Rahandusminister Sven Sester**

Kui te küsite, kas minu arvates võib tulevikus tekkida vajadus see raha välja maksta ehk jätkata olemasolevat programmi, siis jah, loomulikult. Ega see 86 miljardit ei pandud paika kahe osapoole tunniajase koosistumise ja lakke vaatamise tulemusena. Konkreetsed arvud lähtuvad ikkagi teatavatest eeldustest ja teatavatest kavadest, mis lähitulevikus tehakse. Kui te küsite, kas see summa on konstantne ja kas see võib aja jooksul muutuda, siis vastaksin, et aeg näitab. Võib-olla hea näide on Küpros, kelle puhul suure tõenäosusega varem kokkulepitud laenumahtu vaja ei lähe. Küpros täidab kohustused, mis ta ESM-i ja euroala riikide ees enda õlgadele võttis, väiksema laenumahuga, kui ta kunagi võlausaldajatelt palus. Seda näitab aeg, milliseks kujuneb lõplik maht. Aga küsimusele, kas lähiperioodil on Kreeka majanduse turgutamiseks vaja täiendavat finantsabi selle programmi raames, mis on kokku lepitud, vastan, et jah, loomulikult on. Muidu oleks kokkulepe olnud ju 26 miljardit, mitte 86 miljardit.

**15:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Jaak Madison, palun!

**15:07 Jaak Madison**

Aitäh, hea Riigikogu aseesimees! Hea minister! Viimastel nädalatel on Euroopas kuulda olnud väga palju n-ö hädasõnumeid seoses eelarvetega, kuna Saksamaal on probleeme eelarve kokkusaamisega. Prantsuse president avaldas mõni päev tagasi seisukoha, et Prantsusmaa majandus on krahhi ääre peal. Kogu see probleem on väga selgelt seotud immigratsioonikriisiga, mis tänavu on tõenäoliselt veelgi massiivsem, kui oli möödunud aastal – ei ole näha selle lõppu ega äärt. Schäuble on käinud välja idee kehtestada Euroopas üldine uus maks kütuseaktsiisi näol, et leida lisavahendeid Euroopa Liidu eelarvesse. Tõenäoliselt sellisele kokkuleppele ei jõuta. Kas eksisteerib teoreetiline võimalus, et Euroopa Liidu eelarvet hakatakse rahastama ka ESM-i abil, et tagada raskustesse sattuvate riikide eelarve toimimine?

**15:08 Rahandusminister Sven Sester**

Eelmisel nädalal üks mu erakonnakaaslane ütles, et varem või hiljem, usu mind, me jõuame iga küsimuse puhul pagulasteni, ükskõik mis teemat me siin saalis arutame. Olenemata sellest, kas me arutame käibemaksu, ESM-i või õpetajate palku, varem või hiljem jõuame ikka pagulasteni. Ja te praegu siin kinnitasite seda. Teie küsimuse algus natuke häiris mind. Te ütlesite, et Saksamaal on probleeme oma eelarvega. Ei, Saksamaal selles mõttes ei ole probleemi, Saksamaa on oma eelarvega tegelikult Euroopas üks musternäidis. Saksamaal on eelarve plussis, tema tulud ületavad kulusid. Selliseid riike ei ole just palju, Saksamaa on üks nendest. Konkreetse teema raamesse jäädes kordan, et on kolm riiki, kellele ESM-i finantsabi on antud. Kõikidel nendel riikidel on või on olnud suuremal või vähemal määral kohustusi ESM-i ees. Kaks riiki on praegu veel nn aktiivses olukorras – Küpros ka –, nii et ESM annab neile lisatuge. Ja meetmed, mida selle raames rakendatakse, baseeruvad tegevustel, mis need riigid on lubanud käivitada. Ma ei tahaks täna laiendada arutelu teemale, milliseid maksupoliitilisi lisameetmeid võiks Euroopa rakendada migratsioonipoliitikas ja muudes küsimustes. See ei ole tänase ettekande teema.

**15:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Valeri Korb, palun!

**15:10 Valeri Korb**

Aitäh! Lugupeetud härra rahandusminister! Kasutan juhust, et te olete puldis, ja küsin, kui suur on Eesti riigi võlg 2016. aasta alguses.

### **15:10 Rahandusminister Sven Sester**

Lihtsam on öelda suurusjärk. Mul ei ole täpseid andmeid, aga suurusjärk on 2 miljardi kandis, vist natuke alla, kui kõik eri positsioonid kokku võtta. Kui me räägime protsentuaalselt, siis on see umbes 10% SKT-st. See protsendiline näitaja on alati kõige parem näitaja, sest riikide SKT-d on ju erineva suurusega. Euroopa keskmine võlg on tunduvalt suurem kui 60% SKT-st. See 60% on piir, mille poole peaksid kõik riigid pürgima. 60% SKT-st võiks olla tase, mis on aktsepteeritav, aga praegune keskmine tase on sellest kõrgem. Aga Eestil on see näitaja kõige väiksem: 10% SKT-st.

### **15:11 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh, austatud minister, teile rohkem küsimusi ei ole, te vastasite täiesti ammendavalt. Läheme läbirääkimiste juurde. Sõna saavad fraktsioonide esindajad. Kadri Simson Keskerakonna fraktsioonist, palun!

### **15:12 Kadri Simson**

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma alustan oma kõnet tavapärase tunnustusega rahandusministrile selle eest, mis ta tegi kolm ja pool aastat tagasi, olles rahanduskomisjoni esimees. Temagi andis oma panuse, et me siin sellise tuima järjepidevusega aastast aastasse ESM-i hetkeseisu arutame ja see ei ole uppunud ära kuhugi komisjoni. Nimelt, 2012. aastal, kui Riigikogu arutas ESM-i asutamislepingu ratifitseerimist, sai otsustatud, et edasine ei kao suure saali päevakorrast kuhugi komisjoni, vaid täiskogu arutab edaspidi alati lubatud aktsiakapitali ja maksimaalse laenumahu muutmist, samuti uute memorandumite ja neisse tehtavate oluliste muudatuste heakskiitmist. Täna oleme siis jõudnud sinnamaani, et Vabariigi Valitsuse aruanne Riigikogule Eesti osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis erineb eelmistest. Esimest korda tuleb Euroopa stabiilsusmehhanismi teema raames rääkida Kreekast. Mulle tuleb selgelt meelde, kuidas siin saalis räägiti ESM-i mahu suurendamisest ja öeldi, et ärme mingil juhul räägime Kreekast – Kreekat ESM ei toeta. Nüüd on siis selge, et just Kreekast tulebki rääkida. Kreeka võlakoormus oli võrreldes SKT-ga 177% ning praegu on see ilmselt isegi suurem. Ja kui siin tuli kõneks, kui palju on Kreeka endale ülesandeid võtnud ja kuidas ta need saajaprotsendiliselt täitnud on, siis mäletatavasti kunagi räägiti Kreeka puhul eesmärgist vähendada 2020. aastaks riigi võlakoormust 120%-ni SKT-st.

Nüüd, aastal 2016 teame väga hästi, et see kõlab sama usutavalt kui Eesti jõudmine 15 aastaga viie rikkaima Euroopa riigi hulka. Ma tsiteerin rahandusministrit, kes siinsamas Riigikogu kõnetoolis eelmise aasta 18. augustil rääkis Kreekast ja ütles, et kui Kreeka täidab kõik need lubadused, mis ta on andnud, siis on aastaks 2030 tulem – seega oli jutt juba kümme aastat kaugemast ajast –, et võlakoormus on suurusjärgus 125% SKT-st. Aga räägiti ka versioonist B ja versioonist C. B-stsenaariumis oli tulevikupilt pessimistlikum. Eeldati, et programm rakendub vaid osaliselt, erastamistulud on väiksemad, majanduskasv ei ole selline, nagu eeldatakse, vaid on pool protsenti väiksem. Ja see oleks tähendanud automaatselt seda, et primaarülejäak on väiksem, ja sel juhul oleks Kreekal aastaks 2030 võlakoormus suurusjärgus 145% SKT-st. Positiivseim stsenaarium, mis julgeti koostada, ehk C-stsenaarium eeldas, et Kreeka täidab kõik oma lubadused ja struktuursed reformid annavad poole protsendi võrra suurema majanduskasvu, kui algstsenaariumi kalkulatsioonides aluseks võeti, ja sel juhul nähtaks aastal 2030 Kreeka võlakoormust veidi suuremana kui 100% SKT-st.

Selle taustal tahaks kangesti teada, kes oli see optimist, kes selles Riigikogule laiali saadetud aruandes on kirjutanud järgmised read: neljal juhul viiest on kaitsemehhanismid tõestanud, et tingimuslik toetus aitab kriisist välja. Ka viies juhtum Kreeka näol on nüüd ESM-i programmi raames saanud vähemalt esialgse uue hingamise. Paralleelid teisest maailmast: sama juhtub ka narkomaaniga, kes saab uue doosi. Enesetunne muutub normaalseks ja elu saab hetkeks uue hingamise, aga see ei ole lahendus. See ei viita, et järgmist doosi polegi vaja.

Eelmise aasta 18. augustil arvasid 50 Reformierakonna, IRL-i ja sotside saadikut, et Kreeka väärib toetust. Kreeka tagasimaksed ESM-i raames jäävad kestma aastani 2059, see tähendab veel 43 aastat. See tähendab päris pikka aega lootmist, et ta oma kohustusi täidab. Eesti osalus on 1,302 miljardit eurot, reaalselt me oleme teinud sissemakse 148,4 miljoni ulatuses. Tarmo Tamm küsis, millal võiks

meie jaoks see oht realiseeruda, kas Kreeka hakkab oma võlga maksma või ei hakka. Kreeka peaks tagasimakseid alustama aastal 2030, see on viie Riigikogu koosseisu pärast. Kõik, kes oma häälega on seda programmi toetanud – need on siis Reformierakonna, IRL-i ja sotside saadikud –, vastutavad aastal 2030 ka Eesti riigi rahaga selle otsuse eest, mille õigsus sõltub sellest, kas Kreeka oma kohustusi täidab. Täna tähelepanu eest!

#### **15:17 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Aivar Sõerd, Reformierakond, palun!

#### **15:17 Aivar Sõerd**

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! On tõesti tervitatav, et tulenevalt Euroopa stabiilsusmehhanismi asutamislepingu seadusest saab Riigikogu igal aastal ülevaate ESM-i finantsseisust ja Eesti osalemisest selles stabiilsusfondis. 2012. aasta lõpul tööd alustanud ESM on täitnud suurt rolli euroala kriiside lahendamisel, euroala finantsstabiilsuse tagamisel. Fondi aastaaruandest selgub, et 2014. aasta tulem oli fondile endale igati positiivne. Aastaga teenis fond 444 miljoni euro suuruse kasumi, mis läks reservide suurendamiseks. 2015. aasta aruannet meil veel pole, aga teadaolevalt on fondi finantsseis endiselt tugev. Värskeimatel andmetel oli 2015 kolme kvartali tulem 550 miljonit eurot ja sellest suurem osa, 336 miljonit eurot tuli fondile intressituluna. Fondi enda 500 miljardi euro suurusest laenuvõimekusest on suurem osa veel järel. Eelmise aasta ehk 2015. aasta lõpu seisuga oli fondi laenuvõimekust järel 369 miljardi euro mahu. Bilansimaht kasvas ja jõudis eelmise aasta lõpu seisuga 775 miljardi euroni.

Fondi tegevuse tulemusel on ellu viidud mitu edukat programmi. Hispaania programm lõppes tulemuslikult 2013. aasta lõpus. Programmi raames väljastatud laenude tagasimaksed toimuvad graafikupäraselt ja eelmisel aastal tegi Hispaania makseid isegi enne tähtaega. Küprose programmi senist kulgu arvestades ei vaja riik programmi lõppedes täiendavat finantseerimist ja suure tõenäosusega väljub riik programmist edukalt.

Raskemini on ennustatav Kreeka programmide lõpptulemus. Viimane ülevaatus pidi olema eelmise aasta lõpus, aga see ei toimunud ja lükkus edasi sellesse aastasse. Selle ülevaatus tulemused pole veel teada, kuigi minister ütles, et eesmärgid on Kreeka täitnud. Igal juhul Kreeka programmiga seotud riskid on olemas, arvestades seda, et ESM-ist välja antud laenudel on väga pikad tähtajad: kuni aastani 2059. Aga enne seda peab Kreeka hakkama tagasi maksma alates aastast 2023 varasemate programmide raames antud EFSF-i laene ja selleks ajaks kogunenud intresse. Rahanduskomisjonis me täpsustasime seda ja selgus, et EFSF-i laenude puhul kuni aastani 2023 ei maksa Kreeka ei laenu põhiosa ega intresse. Ka selgus nende arutelude käigus, et Rahvusvaheline Valuutafond programmi oma raha enam ei panusta – nii sain ma ministri vastusest aru. See ei ole muidugi Euroopa Liidu vaatevinklist kuigi hea. Varem oli Kreeka võlausaldajate ring laiem, seal osales ka erasektor, mis nüüd on välja läinud, ja osalesid ka teised institutsioonid, sh IMF. Asjade seis senise arengu tagajärg on see, et Kreeka võlausaldajateks jäävad põhiliselt Euroopa Liidu institutsioonid, põhiliselt siis EFSF ja ESM. Palun ühe minut juurde!

#### **15:21 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Palun, kolm minutit lisaaega!

#### **15:21 Aivar Sõerd**

Aga sõltumata Kreekaga seotud riskidest on Euroopa stabiilsusmehhanismil olnud ja on ka edaspidi täita märkimisväärne roll euroala finantsstabiilsuse tagamisel ja just kriisiolukordade lahendamisel, et mõne üksiku liikmesriigi suurtesse raskustesse sattumisel ei ähvardaks oht kogu euroala finantsstabiilsust. Samas seni, kuni mõne liikmesriigi võlakoores püsib kõrgemal lubatud riskitasemest, pole euroala võlaprobleem kaugeltki lahendatud. Mitme programmi abiprogrammi edukas elluviimine ja kogu võlakriisi probleemi stabiliseerumine näitab siiski, et Euroopa stabiilsusmehhanism on temale püstitatud ootused igati täitnud. Täna tähelepanu eest!

#### **15:22 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Palun, Martin Helme, Eesti Konservatiivne Rahvaerakond! Viis pluss kolm minutit.

### 15:23 Martin Helme

Härra asespiiker! Head kolleegid! Meil on ka väga hea meel, et seda teemat siin saalis regulaarselt arutatakse. Hiigelsuured summad on huugama pandud ja me küsime, kus on kasu. Ei rahulda meid selline vastus, et kasu on selles, et euroala on stabiilsem ja ilusam. Kohe ma jõuan ka selleni, aga kõigest järjekorras.

Eesti maksumaksja andis raha ära – õigupoolest võttis Eesti valitsus võlgu, et anda raha ära. Ja need summad ei olnud väikesed, EFSF-i ja ESM-iga kokku umbes pool miljardit. Raha äraandmise juurde käis jutt, et me hakkame sellest veel kasu saama. Nüüd me teame, et ESM on juba teeninud väga kopsaka kasumi, ainult et meie sellest midagi ei saa, meieni sellest mingi tulu ei jõua. Jääb ikkagi arusaamatuks, miks mitte. Kui see on nii kasulik asi, kui seal kasum on, tulu tuleb, siis miks meie sellest kasu ei saa? Eraldi teema ja oluline teema on see, kas eestlased tahavad või Eesti tahab Euroopa Liidus rehepappi teha või mitte. Teate, Eesti astus Euroopa Liitu selle lubaduse peale, et me hakkame saama euroraha. Meie ei ole selles mõttes erandlikud, ka Kreeka on saanud euroraha. Viimase kümne aasta jooksul on Eestist natuke rohkem kui kümme korda suurem Kreeka saanud Euroopa Liidult rohkem kui kümme korda suuremaid eurotoetusi kui Eesti, ehkki Kreeka on olnud Euroopa Liidus palju-palju kauem ja ka raha on sealt saanud palju-palju kauem. Ja ta saab edaspidigi väga suurt eurotoetust, nii nagu saavad Eesti, Hispaania, Poola ja terve hulk teisi riike. See ongi lahutamatu osa kogu Euroopa Liidu toimimisest. Öelda, et kui me ei maksa kinni teiste võlgasid või ei lähe appi hätta jäänud pankadele või neid hätta jäänud pankasid abistama läinud valitsustele, siis me nagu teeme rehepappi – see lihtsalt ei klapi. Need on kaks täiesti erinevat asja.

Aga kes tegelikult teeb Euroopa Liidus rehepappi? Sellele on lihtne vastus olemas. Tegelikku rehepappi Euroopa Liidus teeb Saksamaa. Seesama Saksamaa, kes justkui maksab kõiki neid eurorahasid sellistele hädistele ja väikestele riigikestele nagu Eesti või Kreeka, rikub Euroopa stabiilsuspakti juba aastaid. Ja rikub palju rohkem, kui seda rikuvad näiteks Prantsusmaa või Itaalia või Kreeka oma eelarve puudujääkidega. Saksamaa on süsteemselt rikkunud põhimõtteid, mis näevad ette väliskaubanduse tasakaalustatust euroala sees. Saksamaa eksport on Euroopa turul nii massiivselt suur, et see ongi ajanud Euroopa ääreala riikide panganduse ja eelarved uppi. Saksamaa teenib metsikult raha ülejäänud Euroopa arvel, krediteerib seda omaenda pankade kaudu ja siis, kui teised riigid jäävad hätta, sunnib ülejäänud äärealariike appi minema.

Veelgi enam, Eesti ei tee Euroopa Liidus rehepappi, vaid rehepappi tehakse meiega, sest me oleme ära andnud oma kõige väärtuslikuma kapitali üldse, milleks on inimkapital. Me oleme välismaale andnud üle 100 000 Eesti inimese, kellest väga suur hulk on väga hästi ja kõrgelt koolitatud. Tasub vaid mainida Soomes töötavaid Eesti arste. See on kõige suurem kapital üldse. Kui mitu SKT kasvu protsenti tähendaks 100 000 inimest Eestile, seda ei ole keegi muidugi välja arvutanud. Aga teistes riikides on see välja arvatud. Näiteks Suurbritannia ütleb, et Euroopa Liidu riikidest tulnud immigrandid on nende majandust viimase viie või seitsme aasta jooksul kõvasti kasvatanud. Nii et ärme räägime sellest, kes kellele rehepappi teeb. Me teame täpselt, kes mida teeb. Meil tõmmatakse jälle nahk üle kõrvade ja siis räägitakse sellest, kuidas me peaksime tänulikud olema. No andke andeks, ei ole tänulikud!

Lisaks mainin lühidalt seda – ei saa ühtegi kõnet pidada immigratsiooni puudutamata –, et Rootsi eelarve on umbes 8 miljardi euro võrra puudujäägis, sest suitsidaalne valitsus on võtnud suunaks ujutada Rootsi riik üle keeleoskamatute ja ametioskamatute võõraste inimestega. Ka Saksa valitsus räägib seoses immigrantidega enneolematust eelarvedefitsiidist, Prantsusmaa kuulutab välja majandusliku eriolukorra seoses terrorismiga, mis on ju ka tegelikult seotud immigratsiooniga. Seega ei saa rääkida Euroopa majandusastjadest ilma, et me räägiksime immigratsioonist. Need asjad on omavahel otseselt seotud. Mis siis ikka, *ceterum censeo*, Eesti tegi valesti, kui liitus ESM-iga. Kui minna veel kaugemale, siis Eesti tegi valesti, kui ta liitus euroalaga. Eestil oleks vaja taastada rahvuslik valuuta ja rahvuslik majandus. Aitäh!

### 15:28 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kalvi Kõva, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, palun!

### 15:28 Kalvi Kõva

Aitäh, hea aseesimees! Ma olen väga raskes seisus: ma tahaks pidada oma kõne pikema, kui rahandusminister keskmiselt kulutas küsimustele vastates. Aga selleks ma pean kolm minutit juurde küsima.

### **15:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Viis pluss kolm minutit.

#### **15:29 Kalvi Kõva**

Aitäh! Igal juhul rahandusministrile aitäh nende põhjalike vastuste eest! Alustuseks nendin, et taas tuli tõdeda, et nii nagu maailmavaade siin saali ees vasakus nurgas ja taga paremas nurgas erinevad nagu öö ja päev, erinevad ka arusaamad Euroopast, Euroopa ühisest rahast, Euroopa solidaarsusest. Tõesti, nagu öö ja päev siin ees vasakus nurgas ja seal taga paremas nurgas.

Head sõbrad! Ma räägin Euroopa Finantsstabiilsuse Fondist ja Euroopa stabiilsusmehhanismist koos, sest need kaks asja on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna arvates üks osa Euroopa solidaarsusest. Ja kui siinsamas saalis loodi Euroopa Finantsstabiilsuse Fond, siis opositsioonis olnud väike

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon oli selle poolt, oli üks selle asja vedaja. Meie fraktsioon ei pidanud tähtsaks seda poliitilist punkti, mis sel hetkel oli väga kerge maastikult korjata, silmas peeti pikaajalist perspektiivi, kõige tähtsamat sihti. See on solidaarsus Euroopas.

Ja meil on suur rõõm, et tänaseks on Iirimaa, Portugal, Küpros ja Hispaania saanud abi ja selle toel oma probleeme edukalt lahendanud. Loomulikult ma nõustun Kadri Simsoniga, et Kreekalt me tõenäoliselt kõik ootame rohkem, kuid siiski peab ütlema, et sealne olukord on märksa stabiilsem kui varem. Ja nii on EFSF ja ESM laenuгарантиisid andes ja abistatavatele riikidele nõudeid kehtestades mänginud olulist rolli selles, et võlakriis ei ole enam Euroopa keskne teema. Julgen väita, et ka euroala lagunemine ei ole enam teema. Meil on tugev euro ja me ei räägi nagu aasta või paar tagasi, et euroala võib ehk laguneda. Kui me euroalas oleks võidelnud oma eksistentsi pärast ja kui doominoefekti tõttu oleks probleemide käes vaevlema hakanud peale Hispaania ka Itaalia ja Prantsusmaa, kas me oleksime siis Euroopa Liiduna reageerinud just nii näiteks Venemaa sissetungile Ukrainasse? Kas me oleksime reageerinud nii operatiivselt, nagu me reageerisime sanktsioonide kehtestamisega Venemaale, kui me oleksime kodus võidelnud probleemidega, et hoida oma eurot? Head sõbrad EKRE-st! Sealt tulebki see meie kasu. Eesti majanduse tugevus seisneb tugevas euros. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni arvates solidaarne Euroopa, ühtne euroala ja tugev euro on meie majanduse põhiline tugisammas. Aitäh teile!

### **15:32 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Selle päevakorrapunkti arutelu lõpul me otsust vastu ei võta. Esimese päevakorrapunkti arutelu on lõppenud.

---

## **2. 15:32 Maksualase teabevahetuse seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (145 SE) teine lugemine**

### **15:33 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud maksualase teabevahetuse seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 145 teine lugemine. Ettekandja on rahanduskomisjoni liige Urve Tiidus. Palun!

#### **15:33 Urve Tiidus**

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Annan ülevaate eelnõu 145 muudatusettepanekutest ja rahanduskomisjonis toimunud teise lugemise eelsest menetlusest. Rahanduskomisjon arutas eelnõu 145 kahel korral, 11. ja 18. jaanuaril. Maksualase teabevahetuse seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta tehti kaks muudatusettepanekut. Need valmisid Rahandusministeeriumi ja rahanduskomisjoni koostöös. Esimeseks muudatusettepanekuks andis ainek üks finantsasutus, kes juhtis tähelepanu, et mõnel juhul võib eelnõust tulenev range kirjaliku vormi nõude täitmine finantsasutusele kaasa tuua täiendava halduskoormuse ja ka selleks vajalikud arenduskulud. Teatavasti räägib eelnõu finantskontodealasest teabevahetusest riikide vahel. Teavet võivad finantsasutused muidugi vahetada, aga konto omanik peab kinnitama ranges vormis kirjalikult, et ta on konto omanik. Eelnõu esimeses variandis sai seda teha käsikirjalise või digiallkirjaga. Mõned finantsasutused sõlmivad aga lepinguid ka mõnes muus vormis,

näiteks kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis, kui isik tuvastatakse PIN-kalkulaatori, PIN1-koodi abil või mõne muu vahendiga. Kuna aga konto omaniku tegevust on võimalik tagantjärele logida, siis loogiliselt sobib ka see kinnituseks, kuna see võimaldab kirjalikku taasesitamist. See ongi muudatuse sisu. Algselt oli meie eelnõus rahvusvahelisest standardist karmim nõue.

Teine muudatus puudutab jõustumise tähtaega. Seadus jõustuks Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval. Konto omanikele tagataks sellega õiguste ja kohustuste osas õiguskindlus esimesel võimalusel, võimalikult kiiresti.

Komisjon tegi menetluslikud otsused. Kõigepealt, võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda 20. jaanuariks ja muudatusettepanekuid arvestada täielikult. Selles osas oldi komisjonis üksmeelel. Konsensusega otsustati ka teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 27. jaanuariks. Aitäh teile!

### **15:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Kas Riigikogu liikmetel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimissoovi ka ei ole.

Eelnõu kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut ja me vaatame need läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud rahanduskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Teise muudatusettepaneku on samuti rahanduskomisjon ise esitanud, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

---

### **3. 15:36 Perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (112 SE) teine lugemine**

#### **15:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Läheme edasi. Täna kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 112 teine lugemine. Ettekandja on õiguskomisjoni esimees Heljo Pikhof. Ma tutvustan teile lühidalt eelnõu teise lugemise korda, kuidas me peame seda menetlema. Meeldetuletuseks Riigikogu liikmetele: kõigepealt on juhtivkomisjoni esindaja ettekanne kuni 20 minutit, selle järel on võimalik esitada küsimusi. Küsimuste järel on läbirääkimised. Kui eelnõu kohta on esitatud muudatusettepanekud, siis me loomulikult vaatame ka need läbi. Nii see menetlus käib. Palun, Heljo Pikhof, teil on võimalus astuda kõnepulti!

#### **15:37 Heljo Pikhof**

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 112 esimene lugemine toimus 11. novembril 2015 ja selle lõpetamisel määrati muudatusettepanekute tähtajaks 25. november. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks muudatusettepanekuid ega muid pöördumisi ei esitatud.

Õiguskomisjon valmistas eelnõu teist lugemist ette 11. jaanuaril 2016. aastal. Komisjoni istungist võttis osa Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus. Ka õiguskomisjon juhtivkomisjonina ei pidanud vajalikuks eelnõusse muudatusi teha, seetõttu on eelnõu täna teisel lugemisel muutmata kujul.

Siiski oli komisjoni liikmetel eelnõu koostajatele mõningaid küsimusi. Näiteks tunti huvi, miks jätab mõne riigiga perekonnaasju puudutavate andmete vahetuse tase soovida. Vastusena selgitas Justiitsministeeriumi esindaja, et see sõltub riigiti mitmetest erinevatest asjaoludest. Näiteks ei ole kõikides riikides seesugused registrid elektroonilised, samuti võib olla, et mõnes riigis selline register üldse puudub. Päriti ka, kuidas toimub abielu lahutamine olukorras, kus perekonnas on abikaasadena näiteks mees ja rohkem kui üks naine. Selline abielu on islamimaades tavaline. Justiitsministeeriumi esindaja sõnul pole siiani Eestis sellist abielu lahutatud ning ka see eelnõu seda küsimust ei käsitle. Selgitati, et sellisel juhul on tegemist rahvusvahelise eraõiguse küsimusega ja et see ei seonu kõnealuse eelnõuga. Kui aga keegi peaks avaldama soovi Eestis lahutada šariaadi seaduse järgi sõlmitud mitmikabielu, siis praktikas seda asja menetlev kohus otsustab, kas meie õigusruum seda võimaldab või ei võimalda. Ühemõttelist selgust selles küsimuses ei ole, küll aga tunnustab Eesti kohus

ka mitmikabielust tulenevat ülalpidamisõigust. Eelnõu teemaks olev nn Rooma III määrus ei reguleeri ka samasooliste abielu lahutamist. Nii nagu mitmikabielude puhul, otsustab iga Euroopa Liidu riigi kohus need küsimused, lähtudes avaliku korra ja rahvusvahelise eraõiguse regulatsioonist konkreetses riigis. Õiguskomisjon otsustas esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 20. jaanuariks 2016 ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

**15:41 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Valeri Korb, palun!

**15:41 Valeri Korb**

Aitäh! Hea kolleeg, ma palun teil täpsustada, kas nüüd keegi mõtlemisaega ei annagi. Notar ei oota, notari juurde tulevad abikaasad koos, kirjutavad avaldusele alla ja ongi lahutusprotsess lõppenud. Kas on nii?

**15:41 Heljo Pikhof**

Oleneb asjaoludest. Kui on selgus majas, siis loomulikult ei ole midagi selgitada.

**15:41 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Imre Sooäär, palun!

**15:41 Imre Sooäär**

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Komisjonis oli juttu ka mõningatest teemadest, mis jäid meil esimesel lugemisel lahtiseks. Ministeerium otsis nendele küsimustele vastuseid. Kas sa natuke selgitaksid Riigikogu liikmetele seda, mis puudutab piiriüleste abielude tunnustamist Eestis? Ja kuidas nende puhul lahutamine käib? Võib-olla oleks oluline teada. Esimesel lugemisel jäid need küsimused veidi lahtiseks ja ministeerium tegi täiendavaid järelepärimisi.

**15:42 Heljo Pikhof**

Tegi küll ja selle teema me tõstatasime ka komisjonis, aga Indrek Niklus, eraõiguse talituse juhataja, ütles, et Rooma III määrus ei reguleeri samasooliste abielu lahutamist. Selle vastuse me saime.

**15:42 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Teile rohkem küsimusi ei ole.

**15:42 Heljo Pikhof**

Kahju.

**15:42 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Kas Riigikogu liikmetel on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Eelnõu muutmiseks ettepanekuid esitatud ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 112 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

#### **4. 15:43 Pärimisseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (113 SE) teine lugemine**

**15:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Läheme edasi. Tänapäevane neljas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud pärimisseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 113 teine lugemine. Ettekandja on õiguskomisjoni liige Imre Sooäär. Palun!

**15:43 Imre Sooäär**

Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas seda eelnõu esmaspäeval, 11. jaanuaril. Kohale olid kutsutud Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus, sama talituse nõunik Triin Tõnisson ning infotehnoloogia ja andmeturbe talituse juhataja Liisi Pars. Samuti oli kohal minister. Arutati veel kord läbi esimesel lugemisel käsitletud teemad. Vastuse sai kirjalikult ministrile esitatud küsimus ja komisjon esitas eelnõu muutmiseks kaks ettepanekut. Istungil osalenud Justiitsministeeriumi esindajad selgitasid komisjoni liikmete küsimustele vastates, millised on testamendi tegemise võimalused olukorras, kui inimene viibib väljaspool Eestit. Küsimus oli eelkõige selles, et kui inimesed lähevad näiteks ekskursioonile või mägimatkale ja seal midagi juhtub, siis milline on sellises kohas omavahel tehtud testamentide õiguslik staatus ja kuidas käib nende testamentide tunnustamine eriolukorras. Seal kohalduvad tavapärase reegli ehk käsitsi kirjutatud testament on ka reisil kirjutatuna õiguspädev, kui see on oma käega kirjutatud ja allkirjastatud. Nende tunnustamine käib samadel alustel kui Eestis käsitsi kirjutatud testamendi puhul. Muudel juhtudel käib tunnustamine tavapärase korras. Üks küsimus oli selle kohta, et rahvusvahelise meresõidu laevadel on kaptenitele antud õigus testamenti tunnustada ja kas see õigus kehtib edasi. See norm on tekkinud ilmselt seetõttu, et meresõidud on vahel pikad ja inimesed on ära kuni kuus kuud. Ja see regulatsioon kehtib endiselt. Komisjon tegi ettepaneku võtta eelnõu 113 täiskogu tänase istungi päevakorda ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Kõik komisjoni otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

#### **15:46 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

#### **15:46 Mihhail Stalnuhhin**

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kui tihti juhtub nii, et läheb vaja sellist testamenti, mis on tehtud vastavalt regulatsioonile, mida see seaduseelnõu pakub? Kui sage on see praktika?

#### **15:46 Imre Sooäär**

Ma arvan, et on keeruline otseselt vastata, kui palju neid juhte võib olla. Asi on aga selles, et seadus peab andma võimaluse igal eri juhtumil, ka siis, kui on ainult üks vajadus, inimese soovi täita. Ja ma arvan, et see regulatsioon selle tagab. Tuletan veel kord meelde, et tegu on pärimisseaduse muudatustega, mis tulenevad ka Euroopa Liidu määrustest, ja need on otsekohalduvad. Nii et tegu on meie riigisiseste regulatsioonide nendega vastavusse viimine, siin ei ole mingisuguse uue teema avamist.

#### **15:47 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimissoovi ei ole.

Eelnõu kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut. Me vaatame need läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Teise muudatusettepaneku on samuti esitanud õiguskomisjon ja juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 113 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

### **5. 15:48 Kaitseliidu seaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (153 SE) esimene lugemine**

#### **15:48 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Läheme edasi. Tänane viies päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseliidu seaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 153 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti kaitseminister Hannes Hanso!

#### **15:48 Kaitseminister Hannes Hanso**

Head Riigikogu liikmed! Tutvustan teile Kaitseliidu seaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, täpsemalt viit olulist punkti sellest. Esimene neist on arstlike komisjonide ligipääs e-tervise andmebaasidele. Natuke taustast. Siiani oleme elanud olukorras, kus riik igal aastal valib ajateenistusse umbes 3000 või natuke rohkem ajateenijat, kuid kontrollib selleks üle ajateenistuse kandidaadid, keda on umbes 10 000 või veidi rohkemgi, ja kulutab iga ajateenistusse mineva kutsealuse kontrollimiseks natuke alla 200 euro ehk 196 eurot. Selles töös on hästi palju dubleerimist. Meil on ju e-tervise süsteem. Perearstid ja muud meedikud panevad oma andmed sinna kirja, kuid Kaitseväge kutsealuste puhul e-tervise andmete kasutamine võimalik ei ole. Ilmselgelt on see väga hea klassikaline silotornistumise näide. Riik teeb töö ära, pärast teeb täpselt sama töö uuesti ja see läheb talle hästi palju raha maksma.

Meie eelnõu eesmärk on, et Kaitseministeeriumi valitsemisala arstlikud komisjonid saavad alates järgmise aasta 1. jaanuarist juurdepääsu e-tervisele, kui isik on selleks nõusoleku andnud. See võimaldab kokku hoida kutsealuste aega ja olulisel määral maksumaksja raha ning ühtlasi annab ka arstlikule komisjonile parema ülevaate isikute tervises seisundist.

Kaitseministeerium on nendele andmetele juurdepääsu taotlenud juba alates selle infosüsteemi loomisest 2007. aastal, ent Sotsiaalministeeriumil on olnud väga jäik seisukoht, et andmeid kasutatakse ainult ravi eesmärgil. Nüüdseks oleme selles küsimuses jõudnud kompromisslahenduseni, mille kohaselt saavad arstlikud komisjonid ligipääsu infosüsteemi andmetele, kui isik on selleks nõusoleku andnud. Siin on ka mõned muud põhimõtted, mida ma tahan ära märkida. Rõhutan, et e-tervise süsteemis olevaid andmeid näevad ainult arstid, mitte ametnikud. Arstlikesse komisjonidesse kuuluvad ainult Terviseameti registreeritud eriarstid ning juurdepääs võimaldatakse ainult piiratud ulatuses andmetele vastavalt sellele, milliseid andmeid arstlikud komisjonid oma ülesannete täitmiseks vajavad. Arstlikud komisjonid hakkavad e-tervisesse ise samuti andmeid sisestama ja need on nähtavad ka perearstidele ja teistele inimese raviarstidele.

Nüüd lühidalt sellest, mis muutub. Arstlikud komisjonid ei pea enam kordama varem tehtud uuringuid ja sellega säästetakse maksumaksja raha. Arstliku komisjoni läbimine muutub lihtsamaks ja kiiremaks ka kutsealuste jaoks, juhul kui nad annavad nõusoleku oma andmetele juurdepääsuks. Lihtsas keeles öeldes inimeste jooksutamine ühe arsti juurest teise juurde ja siis jälle tagasitulek – kõik see jääb ära. Kuna tegu on vabatahtliku andmetele juurdepääsu lubamisega, siis need kutsealused, kes nõusolekut ei anna, peavad arstliku komisjoni läbima senises korras ehk esitama vajalikud dokumendid paberkuulul ning läbima nõutud terviseuuringud. Ka tsiviilarstid peaksid kokkuvõttes saama parema info kutsealuste tervise kohta.

Andmesüsteemide ühendamise tehnoloogilised lahendused nõuavad muidugi arenduskulusid, need me katame Kaitseministeeriumi eelarvest. Hinnanguliselt on nende kogumaksumus 200 000 eurot ja iga-aastased halduskulud umbes 24 000 eurot. Kuid nagu ma oma jutu alguses ütlesin, iga kutsealuse tervise kontroll maksab praegu 196 eurot ja perspektiivis annab selline andmete ühtne haldus kindlasti parema pildi nii kutsealuste võimalikest terviseküsimustest kui ka väga arvestatava riigieelarve kulude säästu. Ma usun, et me Kaitseministeeriumis hindame väga, kui me saame tänu sellele rohkem mürske osta.

Teine punkt on ajutise sõjaväelise auastme andmine. Taustaks ütlen, et Eestis on viimasel ajal hakanud tegutsema rahvusvahelised militaarorganisatsioonid ühes või teises vormis, näiteks NATO staabeelement, aga ka kuulsaks saanud paljurahvuseline küberkaitsekeskus, kus on osalised 15 raamriiki ja mõned partnerriigid. See on tinginud olukorra, kus me peame andma ajutisi auastmeid. Selle muudatuse kohaselt võib ajutise sõjaväelise auastme anda tegevväelasele, kes suunatakse tööle Eestis asuvasse rahvusvahelisse sõjalisse peakorterisse. Rahvusvahelises sõjalises peakorteris töötab peale Eesti ka paljude teiste riikide sõjaväelasi. Sõjaväelaste auastmepõhist hierarhilist tegutsemist arvestades on vajalik tagada allüksuste teovõime. Kui näiteks Eestile eraldatud kohal eeldatakse majori auastet, kui selle inimese alluvad võivad olla kuni majori auastmes, siis hierarhiat arvestades oleks Eestil raske sinna suunata spetsialist, kes ei ole veel majori auastet välja teeninud, vaid on näiteks kapteni auastmes. Muudatusega saabki talle suunamise ajaks – ma toonitan, üksnes suunamise ajaks – anda ajutise auastme. Ajutine auaste antakse tingimuslikult ja pärast suunamise lõppu taastub tegevväelase eelmine auaste. Praegu tehakse seda standardprotseduurina näiteks meie kaitseatašeede väljasaatmise korral. Nende inimeste palk pärast seda auastme ajutist tõusu ei muutu.

Kolmas punkt on tegevväelaste tööaja arvestus. Riigikaitse arengukavas on ette nähtud Kaitseväge ülesannete suurenemine seoses vastuvõtva riigi toetuse osutamisega ehk liitlaste vastuvõtmisega

seotud uute töödega. Selleks on ette nähtud ka uute töötajate palkamine. Ettenähtud ülesannete täitmiseks vajalikud vahendid ja isikkoosseisu ettevalmistamine vajalikus ulatuses on kavandatud pikaajalises perspektiivis, aga kiiresti muutunud julgeolekukeskkond on kaasa toonud olukorra, kus planeeritud tegevused tuleb ellu viia tunduvalt kiiremas tempos. Kõiki selleks vajalikke ametikohti ei ole võimalik alati kiirkorras täita. Näiteks lootsime algselt näha Ämari baasis oma liitlasi regulaarselt kohal 2018. aastal, kuid nagu me teame, nad on siin juba 2014. aastast. On loomulik, et sellega seotud n-ö toetamise surve meie töötajatele on suurem. Kuna Kaitseväge personali suurenemine ja väljaõpe ei ole võimalik alati otsekohe, siis ongi vajalik olemasoleva personali paindlikum rakendamine. Eelnõuga nähakse ette, et tegevvälaste tööd vastuvõtva riigi toetuse osutamisel ei loeta ületunnitööks. See loetakse samaväärseks näiteks õppustel osalemisega, kus tööaeg võib olla varieeruv. Ka räägime me selle eelnõu kohaselt kuni 300 lisatöötunnist aastas, mis hüvitatakse tegevvälastele vaba aja andmisega või rahas, arvestades täidetud ülesannete keerukust ja nende täitmiseks kulunud aega. Hüvitamise ulatuse ja korra kehtestab Kaitseväge juhataja.

Neljas punkt, tegevvälastele tööandja eluruumi tagamine. Selle eelnõuga lisatakse seadusesse tööandja eluruumi mõiste ning tegevvälase majutamise mõiste koos vastava regulatsiooniga. Muudatuse eesmärk on eristada selgemalt isikliku eluruumi kasutamise õigust majutusest teenistusülesannete täitmise ajal, näiteks õppuste ajal. Samuti täpsustatakse eluruumi kasutamise eest võetava tasu arvestamise tingimusi viisil, et eluruumi kasutamise eest võetav tasu võib piirkonniti erineda. Praegu on olnud see sama üle riigi. Muudatus võimaldab riigivara kasutamise korral kulupõhist arvestust.

Ja viimane punkt, mida tahan täna siin teile esitleda, puudutab Kaitseväge juhataja palga määramise nõuete muutmist. Praegu kehtib kord, kus iga aasta jaanuaris peab valitsus kinnitama Kaitseväge juhataja palga. Seda ka juhul, kui me seda muuta ei taha. Tegu on ebamõistliku regulatsiooniga. Minu arvates on üsnagi loogiline, et kaitseministri ettepanekul võib valitsus seda arutada vastavalt vajadusele. Seega muudetakse Kaitseväge juhataja palga määramise sätteid. Kaitseväge juhataja palka arutab valitsus ainult siis, kui peetakse vajalikuks seda muuta. Aitäh!

#### **15:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Hea ettekandja, teile on ka küsimusi. Helmen Kütt, palun!

#### **16:00 Helmen Kütt**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Ma pean mõistlikuks, et ka selliseid delikaatseid isikuandmeid, nagu terviseandmed seda kindlasti on, saavad meditsiinitöötajad kasutada, eriti siis, kui isik on selleks nõusoleku andnud. Aga mul on küsimus seoses sellega, et nagu te ilmselt teate, väga erinevad asutused-ametid on tundnud huvi terviseandmetele ligipääsu vastu. Kas Andmekaitse Inspeksioon on oma seisukoha ka selles küsimuses avaldanud?

#### **16:00 Kaitseminister Hannes Hanso**

Ma ei oska Andmekaitse Inspeksiooni kohta seda öelda, aga eelnõu on läbinud kõik vajalikud kooskõlastusringid. Nii et julgen eeldada, et ka see asutus on oma arvamuse teada andnud. Tegu on privaatsete isikuandmetega ja nendele ligipääsu võimaldamine on Sotsiaalministeeriumiga saavutatud kompromissina vabatahtlikuks tehtud. Kutsealune kas teeb asjaomasesse lahtrisse linnukese või ei tee. Kui tal ei ole midagi varjata, kui ta tahab, et tema andmed saaks kiiresti kätte ja et toimuks suuremate jooksmisteta kogu see protsess, siis ma arvan, et see linnukese tegemine on väga mõistlik. Minu arvates see on kompromisslahendus, mis peaks rahuldama tõesti kõiki osapooli.

#### **16:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Külliki Kübarsepp, palun!

#### **16:01 Külliki Kübarsepp**

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Muudatus näeb ette, et küsitakse ka Kaitseliidu liikmete terviseseisundit. Kas teil on mingisugune praktiline plaan, kuidas küsitakse terviseinfot nendelt

inimestelt, kes on juba Kaitseliidus ja kes on kas rohkem või vähem passiivsed? Ja teiseks, täiendades Helmen Küti küsimust, küsin, kas on ka mõeldud välja mingi kontrollimehhanism? Kaitseliidu liikmete ring ju laieneb ja riskid ikkagi suurenevad.

#### **16:01 Kaitseminister Hannes Hanso**

See eelnõu puudutab minu teada ainult kutsealuseid, tegu ei tohiks olla Kaitseliitu puudutava eelnõuga. Ma võin seda täpsustada, aga nende andmete järgi, mis minul siin ees on, nõnda on. Ka oma diskussioonis ei ole me Kaitseliidu temaatikat siin käsitlenud. Küsimuse teine pool oli kontrolli kohta. Jah, arstid saavad neile andmetele ligi, ametnikud mitte. Ja need peavad olema Terviseametis registreeritud arstid. Asi on nii, et praegu teevad valdavalt seda tööd nagunii ühed ja samad arstid. Nad võtavad oma arstimütsi ühes kabinetis peast ära, lähevad teise, arstliku komisjoni kabinetti ega saa seal oma andmeid kasutada. Nii et asjaomaste isikute ring tegelikult ei laiene ebamõistlikult, kui üldse laieneb. 2007. aastast me oleme seda mõtet veeretanud ja tundub, et oleme leidnud hea kompromissi ja väga ratsionaalse lahenduse nendele küsimustele. Aga mis puutub Kaitseliitu, siis ma väga vabandan, aga ma peast praegu ei oska seda kommenteerida.

#### **16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Krista Aru, palun!

#### **16:03 Krista Aru**

Aitäh, härra juhataja! Aitäh, austatud minister! Te rääkisite, et selleks, et arstlik komisjon saaks hakata neid e-tervises olevaid andmeid kasutama, tuleb teha tehnoloogilisi uuendusi. Kui kaugel te nendega olete? On need juba katsetusjärgus või alles planeerimisjärgus? Ja millal see muudatus võiks jõustuda?

#### **16:03 Kaitseminister Hannes Hanso**

Muudatuse jõustumine sõltub teist, head Riigikogu liikmed. Me ei saa endale mingisuguseid kohustusi võtta enne, kui see seaduseelnõu on läbinud teatud arvu lugemisi ehk me teame, et see läheb läbi. Ja kui see on toimunud, siis võtame ka kohustused. Heal juhul peaksime tegutsema hakkama suvel ja jõustumine oleks siis loogiliselt järgmise aasta 1. jaanuarist. Selleks ajaks peab kõik see ettevalmistav töö, ka tehniline lahendus valmis olema.

#### **16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Henn Põlluaas, palun!

#### **16:04 Henn Põlluaas**

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Igati väga tervitav eelnõu, aga kas te ei leia, et võiks esitada ka eelnõu isikuandmete kaitse seaduse muutmiseks? Siis ei peaks igalt teenistusse tulevalt inimeselt küsima nõusolekut tema andmete saamiseks. Ja teine küsimus: kas tuleks või millal oleks aeg muuta teatud kriteeriume, et ei oleks lihtne ajateenistusest viilida?

#### **16:04 Kaitseminister Hannes Hanso**

Aitäh, hea küsija! See on väga õigustatud küsimus. Kui me räägime ideaalmaailmast, mis puudutab ainult meie valdkonda, siis loomulikult võiks see isikuandmete kasutamine olla automaatne. Ent Eesti riigis on selgelt välja kujunenud tavad delikaatsete isikuandmete kaitse osas. Aastate jooksul on tulnud minna hulga kompromissidele, et kõik saaks vastavalt meie seadustele tehtud. Automaatselt kahjuks meie seadused ei luba selliseid andmeid edastada. Mis puutub küsimuse teise poolde, siis sõna "viilimine" ma ei tahaks kasutada. Ma ei taha väita, et Eestis on kutsealuseid, kes tahavad viilida. Kui keegi ei taha, et tema andmeid kasutatakse, siis käib ta tavakorras arstid läbi. Kogu see töö tuleb siiski ära teha. Minu lootus on, et enamik kutsealuseid ei pea otstarbekaks oma andmeid varjata ja teeb selle linnukese õige koha peale. Siis meil seda probleemi nii suures ulatuses ei ole. Kindel on, et selle süsteemi vastu peab olema usaldus. Ma loodan meie IT-lahenduste taset teades, et see süsteem on usaldusväärne ja tagab nende andmete kasutatavuse piiratud ringis. Usun, et me liigume selle seadusega väga suure sammu edasi. Kindlasti on ideaalmaailm, kus asjad võiks olla natuke teistmoodi, aga isiku õigus oma andmete kaitsele on väga oluline.

## **16:06 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Imre Sooäär, palun!

### **16:06 Imre Sooäär**

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Mu küsimus lähtub sinu eelmisest vastusest ja seondub just nimelt usalduse ja viilimisega. Juuresolevas määruse projektis on 129 diagnoosi, millest osal on kindlasti veel hulk alaliike. Arvestades Eesti väiksust, kas meil on piisavalt palju objektiivseid spetsialiste, kes paratamatult peavad vahel istuma kahel toolil, olema nii arstlikus komisjonis kui ka mujal iga päev inimesi ravima ja arstivannet täitma? Kas me suudame seda süsteemi usaldusväärsena hoida, nii et seal ei tekiks kuritarvitusi?

### **16:07 Kaitseminister Hannes Hanso**

Nagu ma eelmistele küsimustele vastates juba ütlesin, tihti teevad komisjoni seda tööd tõesti ka mujal töötavad arstid. Arst, näiteks perearst või mingi eriarst, tõuseb oma taburetilt püsti ja läheb kuhugi mujale, istub teisele taburetile, kus ta ei tohi enam neid andmeid kasutada. Tegelikult tal on nagnunii neile juba ligipääs olemas ja seetõttu asjaomaste isikute ring ei tohiks laieneda. Eelnõus on spetsiaalselt kirjas, et ametnikele see õigus ei laiene. Seetõttu ma ei näe, et see oleks kuidagi mingisugune lisaoht, et delikaatne informatsioon võiks kuidagi jõuda inimesteni, kes võiksid seda kuritarvitada.

### **16:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Hea minister, rohkem küsimusi teile ei ole. Palun nüüd ettekandeks kõnepulti riigikaitsekomisjoni liikme Madis Millingu!

### **16:08 Madis Milling**

Härra istungi juhataja! Head kolleegid! Nagu te juba kuulsite, eelnõu sisaldab hulga seadussätete muutmist, millest toon lühidalt välja olulisimad. Nagu kaitseminister oma ettekandes märkis, võimaldavad arutluse all oleva eelnõu sätted Kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsevatele arstlikele komisjonidele tervisekontrolli läbiva isiku nõusolekul juurdepääsu tervise infosüsteemi. Siinkohal on mul võimalus täiendada härra kaitseministrit ja vastata ühele eelmisele küsimusele, et jaa, see eelnõu puudutab ka kaitseliitlasi. Seda küll mitte otseselt, vaid kaudselt. Lõviosa kaitseliitlastest on ka reservväelased ja kui kutsealune läheb ajateenistusse ning peale seda arvatakse reservi, siis terviseinfo tema kohta jääb süsteemi. Ja kui kaitseliitlane või reservväelane kutsutakse seaduses ettenähtud korras reservõppekogunemisele, siis on see info selle loodetavasti jõustuva seaduse alusel hõlpsamini kättesaadav. Küll aga, jah, eraldi Kaitseliidu terviseinfo registri loomist see ei tähenda. Eelnõu eesmärk on ka täpsustada tööandja eluruumiga seonduvat, sh tegevväelaste ajutist majutamist kasarmus Kaitseväge territooriumil teenistusülesannete täitmise ajaks. Kaitseväelastele kohalduvate töö- ja puhkeaega puudutavate erandite hulka lisatakse erand rahvusvahelises sõjalises koostöös vastuvõtva riigi toetuse osutamise ajal töötamise kohta. Eelnõu kohaselt võib tegevväelasele rahvusvahelise sõjalise koostöö raames rakendada pikemaid tööpäevi, kui liitlaste relvajõududele osutatakse vastuvõtva riigi toetust.

Viimane punkt puudutab Kaitseväge juhataja palka – mitte selle palga muutmist, vaid selle kinnitamise korda. Praegu kehtiva korra alusel tuleb ebamõistlikult see palk igal aastal kinnitada ka siis, kui see ei muutu.

Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 11. jaanuari istungil, kus eelnõu algatajate esindajatena osalesid kaitseminister Hannes Hanso ja teised ministeeriumi ametnikud. Riigikaitsekomisjon otsustas sellel istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada arutluse all olev eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu k.a 20. jaanuari istungi päevakorda. Lisaks otsustas komisjon konsensusega teha Riigikogule ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele kümme tööpäeva ehk 3. veebruar kell 17.15. Täna!

### **16:11 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh, hea ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Kas fraktsioonidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 153 esimene lugemine lõpetada.

Esimene lugemine on lõppenud ja määran eelnõu 153 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 3. veebruari kell 17.15.

---

## **6. 16:12 Meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (128 SE) esimene lugemine**

### **16:12 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Läheme edasi. Kuues päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 128 esimene lugemine. Ettekandja on majandus- ja taristuminister Kristen Michal. Palun!

### **16:12 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal**

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on esitanud Riigikogu menetlusse meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on viia meresõiduohutuse seadus kooskõlla meretranspordi sektoris toimunud õnnetusjuhtumite juurdluse põhimõtte direktiiviga ning väikelaevade ja jettide projekteerimise ja tootmise ning Euroopa Liidus vaba liikumise nõude direktiiviga. Ohutusjuurdluse direktiiv on üle võetud 2012. aasta 1. jaanuaril jõustunud lennundusseaduse, meresõiduohutuse seaduse ja raudteeseaduse muudatustega, kuid Euroopa Meresõiduohutuse Amet leidis oma analüüsis, et mõningad sätted vajavad täpsustamist. Sellest tulenevalt täpsustatakse laevaõnnetuste liigitamist, ohutusjuurdluse kohandamisala, ohutusjuurdluselast koostööd ning ohutusjuurdluse korraldaja õigusi ja kohustusi. Eelnõu põhiohk on sellel, et selgelt eristada Ohutusjuurdluse Keskuse korraldatavat juurdlust ning Veeteede Ameti juurdlust, mis toimub Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni laevaõnnetuste ja intsidentide uurimise koodeksi alusel. Väikelaevade ja jettide direktiivist tulenevalt täpsustatakse väikelaeva komponentidena käsitletavate osiste loetelu. Lisaks laiendatakse Veeteede Ameti turujärelevalve pädevust väikelaevadelt ka jettidele ning samal ajal võetakse Maanteeametilt nimetatud järelevalve pädevus ära, kuna neil puudub vastav kompetents. Normitehnilisse märkusesse lisatakse viide direktiivile 2013/54/EL 2006. aasta meretöönormide konventsiooni järgimise ja täitmise tagamisega seotud lipuriigi kohustuste kohta. Direktiiv on kehtivate MSOS sätetega üle võetud, kuid seni puudub seaduses vastav viide. Palun toetada majanduskomisjoni ettepanekut ja esimene lugemine lõpetada! Tänan!

### **16:14 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh, austatud minister! Küsimusi teile ei ole. Palun ettekandjaks majanduskomisjoni esimehe Toomas Kivimägi isiklikult!

### **16:14 Toomas Kivimägi**

Kõrgealine juhataja! Head Riigikogu liikmed! Majanduskomisjon arutas meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu oma istungil 11. jaanuaril 2016. Lisaks komisjoni liikmetele osalesid istungil ja andsid ülevaate kavandatud muudatustest Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi merendustalituse juhataja Merily Must ja peaspetsialist Gerli Härmsalu. Nagu minister viitas, täpsustatakse selle eelnõuga tõepoolest esiteks laevaõnnetuste loetelu. Praegu kehtivas redaktsioonis ei ole näiteks laevaõnnetuste loetelus sees isiku kadunuks jäämist. On küll isiku surm, aga tihtipeale ei tähenda kadunuks jäämine veel isiku surma. Kui laevalt peaks keegi kadunuks jääma, siis on tegemist laevaõnnetusega, kui parlament selle seadusmuudatuse heaks kiidab.

Teine, üsna oluline täpsustus võrreldes varasemaga on see, mis puudutab väga rasket laevaõnnetust. Laevaõnnetused jagunevad kolmeks – on väga rasked laevaõnnetused, rasked ja kerged laevaõnnetused. Kehtivas redaktsioonis on väga raskete laevaõnnetuste loetelus näiteks laevahukk, inimese surm ja ulatuslik keskkonnakahju. Termin "ulatuslik keskkonnakahju" on praegu lahti kirjutamata, aga seaduse muutmisega antakse väga konkreetne loetelu, millistel juhtumitel on tegemist ulatusliku keskkonnakahjuga. Ühe näitena toon, et ulatusliku keskkonnakahjuga on tegemist, kui merre satub laevaõnnetuse tagajärjel 10 tonni või rohkem naftat. Peale selle on veel nimetatud mitmesuguste kemikaalide merre sattumist. Nii et antud on väga täpne selgitus, millisel juhul on tegemist ulatusliku keskkonnakahjuga.

Majanduskomisjoni istungil tunti arutelu käigus enim huvi selle vastu, kuidas ikkagi on piiritletud

Ohutusjuurdluse Keskuse ja Veeteede Ameti pädevus laevaõnnetuste juurdluse läbiviimisel. Siin on üks väga lihtne reegel. Kui tegemist on väga raske laevaõnnetusega, siis teostab juurdlust – ja seda nimetatakse ohutusjuurdluseks – Ohutusjuurdluse Keskus. Üks selline väga tähtis institutsioon, kes muu hulgas tegeleb ka raudtee- ja lennuõnnetuste uurimisega, on Eesti Vabariigis olemas. Kõigil muudel juhtudel, kui tegemist on laevaõnnetuse või ohtliku juhtumiga, hindab Ohutusjuurdluse Keskus asjaolusid ja otsustab, kas algatada ohutusjuurdlus või mitte. Kui ta algatab ohutusjuurdluse, siis viib ta selle ise läbi. Kui ta ohutusjuurdlust ei algata, siis informeerib ta sellest Veeteede Ametit ja sellisel juhul teostab juurdluse juba Veeteede Amet.

Teisena oli arutusel üks omamoodi põnev küsimus. Ma arvan, et paljude jaoks oli üllatuseks, et väikelaevade, pooleliiolevate väikelaevade ja nende komponentide turujärelevalvega ennekoike meresõiduohutuse ja turvalisuse aspektist tegeleb kehtiva seadusredaktsiooni järgi Maanteeamet, ent mitte ainuisikuliselt – sellega tegeleb ka Veeteede Amet. Mõlemale on praegu antud selline õigus ja ühtlasi ka kohustus. Väikelaevade osas peame tõdema, et Maanteeamet ei ole selle ülesande täitmist veel alustanud. Ja kuna Veeteede Amet nii ehk naa sellega tegeleb ja ilmselt on tal selles valdkonnas ka parem kompetents, siis on ettepanek jätta seadusest välja Maanteeameti kohustus ja õigus teostada turujärelevalvet väikelaevade, pooleliiolevate väikelaevade ja nende laevade komponentide üle. Ütlen veel kord: turujärelevalve mõiste sisaldab siin ennekoike laeva ohutusest tulenevaid osiseid.

Viimane oluline punkt, mille üle ka komisjonis arutati, oli väikelaevade komplekteerimise ehk osiste loetelu täpsustamine, ja jällegi meresõiduohutuse aspektist. Näiteks lisatakse eelnõuga seadusse punkt, et üks väikelaeva osis peab olema süttimise eest kaitsmise seade sisemootori, bensiinikütusega sisepäramootori ning bensiinipaagi asukohas. Samuti peab olema ka päramootori käiviti blokeerimise seade. Need on uued osised, mis väikelaeval peavad olema ennekoike meresõiduohutust ja turvalisust silmas pidades. Viimane täpsustus on, et sellesama eelnõuga hakkavad need nõuded kehtima ka jettide kohta. Siiani olid jetid sellest loetelust välja jäänud.

Majanduskomisjon otsustas oma 11. jaanuari istungil järgmist: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu 2016. aasta 20. jaanuari päevakorda, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva, st 3. veebruar 2016 kell 17. Kõik otsused olid konsensuslikud.

#### **16:20 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Henn Põlluaas, palun!

#### **16:21 Henn Põlluaas**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea sõnavõtja! Väikelaev on 2,4–24 meetri pikkune alus. Kas te arutasite ka seda, kui mõttekas on ikkagi sellistele n-ö väikelaevadele, mis sisuliselt on paadid, kehtestada nõue, et seal peaks olema süttimise eest kaitsmise seade? Kui palju on meil registris selliseid väikelaevu ja kui suure kohustuse see nõue nende omanikele paneb? Ma saan aru, et ilma selle seadmeta nad enam merele ei või minna.

#### **16:21 Toomas Kivimägi**

Aitäh, härra küsija! Tunnistan, et sellist arutelu komisjoni istungil ei olnud. Samas on väikelaevadele tehtud selles seaduseelnõus ka erandeid. Näiteks ohutusjuurdluse puhul on öeldud, et seda ei tehta väikelaevade osas, mille pikkus on väiksem kui 15 meetrit. Kui nendega mingisugune õnnetus juhtub, siis on see pigem Veeteede Ameti pädevuses. Mis puudutab aga seda, kas neil peavad sellised seadmed olema, siis tegelikkuses ei ole ju vahet, kas tegemist on väikese või suure laevaga. Kui nende osiste puudumise tõttu võib juhtuda mereõnnetusi, siis pole ju vahet, kas seal on üks või kümme inimest peal, tegemist on ikkagi ohtliku juhtumiga. Selle eelnõu mõte on minimeerida mereõnnetuste tekkimise riski. Selles mõttes on see seade paratamatu.

#### **16:22 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Nüüd teile tõepoolest rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonidel on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 128 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrان eelnõu 128 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 3. veebruari kell 17.

---

## **7. 16:23 Elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (130 SE) esimene lugemine**

### **16:23 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Läheme edasi. Täna seitsmes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 130 esimene lugemine. Ettekandja on majandus- ja taristuminister Kristen Michal. Palun!

### **16:23 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal**

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on esitanud Riigikogu menetlusse elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on viia raadioseadmete regulatsioon vastavusse uue raadioseadme direktiiviga, mille ülevõtmise tähtaeg on 2016. aasta 13. juuni.

Eelnõuga tehtavad olulisemad muudatused on, esiteks, raadioseadme mõiste laiendamine, tootenõuete ühtlustamine ja raadioseadme oluliste nõuete täiendamine. Raadioseadme uus mõiste hõlmab edaspidi kõiki tsiviilkasutuses olevaid raadiosaate- ja -vastuvõtuseadmeid. Mõiste alla kuuluvad edaspidi nii raadiovastuvõtuseadmed, näiteks teler ja raadiovastuvõtja, kui ka raadiomooduliga elektroonikaseadmed, näiteks tolmuimejad ja külmkapid, kui nende tööd on võimalik juhtida raadio teel. Raadioseadme direktiivi reguleerimise alla ei kuulu enam telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmed, näiteks lauatelefonid ja faksiaparaadid. Mõiste laiendamisega peavad arvestama raadioseadmete tootjad, nende volitatud esindajad, importijad ja levitajad. Teiseks ühtlustatakse vastavushindamise protseduurid ning turule laskmise ja turujärelevalve protseduurid teiste siseturгу käsitlevate õigusaktidega. Nõuete ühtlustamise tulemusena väheneb ettevõtjate halduskoormus. Nii toodete valmistamisel kui ka turule laskmisel tuleb lähtuda toote nõuetele vastavuse seadusest. Kolmandaks seatakse lisanõuded raadioseadme ja tarviku koostalitlusele, näiteks ühtsete laadijate tootmiseks mobiiltelefonidele ja tahvelarvutitele. See muudab seadmete kasutamise tarbijatele lihtsamaks ning säästab keskkonda, vähendades tarbetute jäätmete teket ja kulusid.

Neljandaks seatakse nõuded raadioseadme ja selle tarkvara ühilduvusele. Osa raadioseadmete puhul võib tarkvara lisamine või muutmine mõjutada seadme nõuetele vastavust. Ühilduvusnõudega tagatakse, et kasutajal on võimalik seadmesse laadida tarkvara vaid juhul, kui selle tagajärjel ei eksita oluliste nõuete vastu. Vajadus tagada raadioseadmete ja seadet juhtiva tarkvara ühilduvus on olemas, kuna järjest rohkem tuleb turule raadioseadmeid, mille olulisi omadusi on võimalik juhtida tarkvaraga, mis vajab pidevalt uuendamist.

Viiendaks, alates 12. juunist 2018 tuleb teatud raadioseadmed enne turule laskmist Euroopa Komisjoni keskses süsteemis registreerida. Eelkõige on need tooted, kus tootja ei täida täiel määral raadioseadmete esitatavaid nõudeid. Millised seadmed täpselt tuleb registreerida, otsustab Euroopa Komisjon, kui on analüüsinud liikmesriikide turujärelevalveasutuste aruandeid.

Palun toetada majanduskomisjoni otsust ning eelnõu esimene lugemine lõpetada! Täna!

### **16:26 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Lugupeetud minister, küsimusi teile ei ole. Nüüd palun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme Erki Savisaare!

### **16:26 Erki Savisaar**

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Majanduskomisjon arutas seda eelnõu esmaspäeval, 11. jaanuaril. Kuulati ära Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi sideosakonna juhataja asetäitja Mart Laasi selgitused seaduseelnõu kohta. Kuna sisu on üsna tehniline ja puudutab Euroopa Liidu direktiivi, siis mingit väga elavat arutelu selle üle ei tekkinud. Konsensuslikult otsustati teha ettepanek võtta seaduseelnõu täiskogu 20. jaanuari päevakorda, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 2016. aasta 3. veebruar kell 17.15. Aitäh!

### **16:28 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Lugupeetud ettekandja, ka teile ei ole küsimusi. Kas fraktsioonidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimissoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 130 esimene lugemine lõpetada.

Lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu 130 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 3. veebruari kell 17.15.

---

## **8. 16:28 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, millega suurendatakse trahviühikut, eelnõu (146 SE) esimene lugemine**

### **16:28 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Tänane kaheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, millega suurendatakse trahviühikut, eelnõu 146 esimene lugemine. Ettekandja on justiitsminister Urmas Reinsalu. Palun!

### **16:28 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud parlamendiliikmed! Vabariigi Valitsus on esitanud karistusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, millega suurendatakse trahviühikut, eelnõu. Eelnõu sisuline mõte on tagada karistuspoliitika kaudu õiguskauulekas käitumine. Meil oli ette nähtud kuritegude eest määratud rahalise karistuse päevamäär tõus elmise, 2015. aasta 1. jaanuarist. Kummaline olukord, kus kuritegude ja väärtegade trahvi määrad olid erinevad. See olukord oli kummaline sellepärast, et väärtegade puhul ettenähtud trahvi päevamäär oli suurem kui kuritegude puhul. Väärtegade eest ettenähtud trahvi päevamäär oli 4 eurot, kuritegude puhul oli see 3,2 eurot. Tegelikult püsis selline trahviühiku määr muutumatuult ligi pool inimpõlve ehk 15 aastat. Karistusseadustiku revisjoni käigus astuti esimene samm ehk kuritegude eest ettenähtud rahalise karistuse päevamäär tõsteti. Seda tõsteti sellepärast, et karistuspoliitika eesmärk on mõjutada isikuid, kes rikuvad ühiskonnas kokku lepitud normi, seadusandja kehtestatud sanktsiooniga nii, et nad hoiduksid mingist tegevusest. Karistused peavad olema piisavalt tundliku iseloomuga, st inimestele reaalselt mõjuma. Karistusseadustikus käsitletud kuritegude puhul tuleb paraku tunnistada, et sanktsioonid rahaliste trahvidena olid arusaadavalt 15 aastaga seoses elukalliduse tõusuga minetanud oma tähenduse.

Nüüd on valitsus kavandanud teise sammu, mis puudutab väärtegade eest määratavate rahaliste karistuste suurendamist. Plaanis on tõsta ettenähtud päevamäär vähem kui kuritegude puhul, see on selge karistuspoliitiline valik. Kui enne 2015. aasta 1. jaanuari toimunud karistusseadustiku revisjoniga tehtud muudatuste jõustumist oli karistuspoliitiline valik tagurpidine, st väärtegade puhul oli karistuse päevamäär kõrgem kui kuritegude puhul, siis nüüd asetatakse asjad minu hinnangul õigesse proportsiooni.

Lisaks üldisele ja karistusseadustikus ning teistes väärtegused sanktsioneerivates seadustes ettenähtud päevamäär tõusu mudelile on valitsus kavandanud selle eelnõuga mitmeid erisusi. Ma toon esile olulisimad nendest, mis seisnevad selles, et üldise väärteto trahvi päevamäär tõusuga võrreldes käsitletakse konkreetseid juhtumeid kas isiku- või teopõhiselt. Esiteks luuakse seaduses erisus alaealise isiku puhul. Alaealisele mõistetava rahatrahvi maksimaalne suurus on pool sanktsiooni ülemmäärast. Näiteks, kui seadus näeb ette trahvi kuni 100 trahviühikut, siis alaealisele saab mõista maksimaalselt 50 trahviühikut. Karistuspoliitiliselt on põhjus ennekõike selles, et suur osa trahvidest määratakse alaealistele nn staatussüütegude eest, näiteks selle eest, et on tehtud suitsu või sõidetud rattaga kiivrit kandmata. Staatussüütegude puhul on üldine eesmärk rakendada mitmekesisemaid karistuspoliitilisi meetmeid, et alaealised tulevikus sellisest tegevusest hoiduksid. Ja kuna paljudel alaealistega seotud juhtudel saab rahaline karistus tegelikult osaks vanemlikku õigust teostavale isikule, kes selle trahvi maksab, siis ei ole rahalisel karistusel tulevikus karistatavast tegevusest hoidumise mõttes nii suurt kaalu kui teiste väärtegade puhul.

Teiseks on oluline, et kaotatakse rahatrahvi minimaalmäär. Praegu on minimaalmäär 13 trahviühikut ehk 12 eurot. Muudatuse kohaselt oleks minimaalne trahv üks trahviühik ehk 8 eurot. See tähendab, et minimaalset sanktsiooni määratakse alandatakse.

Järgmine meede on niisuguse praktilise iseloomuga. See puudutab nende isikute, kellele on määratud rahaline karistus, reaalselt võimekust seda karistust n-õ täita ja seisneb selles, et pikendatakse trahvi tasumise tähtaega. Praegune süsteem on selline, et 15 päeva jooksul pärast otsuse kättesaamist peab isik trahvi ära maksma. Eelnõu kohaselt on ettepanek pikendada seda aega 45 päevani. See on nõnda

tehtud väga lihtsal põhjusel. Tavaliselt on inimestel perioodilised, igakuised sissetulekud. Järelikult on loogika selles, et kui inimene elab toimetuleku mõttes palgapäevast palgapäevani või pensionist pensionini, siis peaks selle ühekuise perioodi sisse jääma ka sissetuleku saamise päev.

Järgmine põhimõte, mis selle eelnõuga sisse seatakse, on see, et inimesele peab tutvustama õigust taotleda rahatrahvi tasumist ositi. Kehtiva õiguse järgi on olemas võimalus jagada trahvi tasumine ühe aasta peale, aga tõsiasi on see, et väga paljudel juhtudel ei ole inimesed sellest õigusest teadlikud. Seetõttu, arvestades ka trahvimäärade tõusu, on kindlasti aktuaalne ja mõistlik, kui menetlejad inimest sellest võimalusest teavitavad.

Eraldi trahvimäära tõus on ette nähtud liiklusseaduses kiiruse ületamise eest määratava hoiatustrahvi ehk nn liikluskaameratrahvi puhul. Seni oli hoiatustrahvi arvutamise aluseks valem, mille järgi kilomeetrite arv, kui palju kiirust oli ületatud, korrutati kolmega, st kui ületasid kiirust viis kilomeetrit, siis trahv oli 15 eurot. Eelnõu kohaselt see valem muutub, st kilomeetrite arv tuleb korrutada viiega.

Järgmine muudatus on seotud sellega, et kui me vaatame suures plaanis, milliste tegude eest üldse on Eestis väärtetrahve mõistetud, mis on n-ö populaarsemad väärted, siis kahetsusväärset kõige levinum väärtegu on lubatud sõidukiiruse ületamine. Sellele järgneb varavastane süütegu väheväärtusliku asja ja varalise õiguse vastu ehk lihtsalt öeldes väikese rahalise väärtusega eseme vargus. Kolmandal kohal on sõit sõiduõigust tõendava dokumendita. Siin on valitsus pakkunud, et seoses trahvide päevamäärade tõusuga seda karistusmäära mitte tõsta, ettepanek on jätta see samale tasemele. Kui praegu saab piletit sõidu eest mõista maksimaalselt kümme trahviühikut, siis eelnõu kohaselt oleks see viis trahviühikut, millega tegelikult saavutatakse samasugune tulemus. See on üks tõsine teema. Praegu astutava sammu puhul seda läbi ei töötatud, aga ma arvan, et see on arutelu koht, kas piletit sõit, mis tegelikult on tsiviilõigusliku lepingu rikkumine – vedaja kohustab kedagi vedama mingi raha eest ja isik rikub n-ö lepingulist suhet, kui ta ei maksa selle teenuse eest –, ei peaks olema tsiviilõiguslikult reguleeritud, et kuivõrd see üldse kuulub karistusõigusliku regulatsiooni valdkonda. Aga see on eraldi probleem.

Arutatava eelnõu puhul on olnud juttu ka sellest, kas need meetmed võivad tuua kaasa kriminaalpoliitika olulise karmistamise, kuna trahv on üks võimalik väärtetrahvi tulemus teiste seas. Siin ma tahan rõhutada, et selle aasta kevadest jõustus väärtetrahvi seaduse muudatus, mis lubab vähetähtsa teo puhul jätta menetlus alustamata ning piirduda suulise hoiatusega. Sama muudatusega täpsustati võimalust lõpetada väärtetrahvi otstarbekuse kaalutlemine, kui isiku süü pole suur ning menetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi. Varem niisugust võimalust ei olnud. Tuleb tunnistada, et mis puudutab trahviühikute suurust, siis karistuse määramisel on kohtuvalisel menetlejal ning kohtul siin üsna suur kaalutlusruum, st menetlejad peavad karistuse määramisel arvestama ka isiku karistustundlikkust, tema toimetuleku seisundit, seda, kui ulatusliku mõjuga konkreetne rahaline karistus on.

Nüüd küsimus, millised võiksid olla selle muudatuse mõjud trahvide laekumisele. Siin on kõlanud läbi arvamus, justkui taotleks valitsus selle sammuga väga suuri kullakoormaid või suurt rahalist sissetulekut riigieelarve täitmiseks. Loomulikult on sellel rahaline mõju, aga ma kinnitan, et eelnõu eesmärk on ühemõtteliselt ja selgelt ikkagi karistuspoliitilise iseloomuga. Vaatame, milline oli kuritegude puhul Justiitsministeeriumi analüüsi järgi päevamäära kolmekordistamise – 3,2 eurot 10 eurole – tegelik mõju, mis puudutab rahalise karistuse summade kasvu. Analüüsi aluseks võeti joobes juhtimise eest määratud rahalised karistused 2015. aasta esimeses kvartalis ja 2014. aasta sügisel. Analüüs näitas, et kriminaalkuritegude rahaliste karistuste määrade kolmekordistamise tulemusel kasvas keskmine rahalise karistuse summa 13%. Menetlejad võtsid karistuse määramisel arvesse ka muid karistusalternatiive. Siin tuleb rõhutada, et võrreldes 2014. aastaga vähenes rahaliste karistuste osakaal 20%-lt 15%-ni. Tegelikult oli trend selline, et trahvide suurendamisel kuritegude eest määratavate rahaliste karistuste osakaal langes.

Lõppkokkuvõttes tuleb tunnistada, et selle eelnõuga on valitsus pakkunud välja hulga ettepanekuid, millel on karistusõiguslik sisu. Oli üks asjaolu, mida ka selle eelnõu ettevalmistamisel analüüsiti. Nimelt kaaluti, kas Eestis võiks minna täielikult üle sellisele põhimõttele, et väärtetrahvi määramisel arvestatakse tegelikku sissetulekut, st tuvastatakse isiku sissetulek ja selle alusel siis rakendatakse päevamäära. Tuleb tunnistada, et teoreetilise konstruktsioonina on see mõeldav – eri riikides on see mudel erinevalt kasutusel –, kuid pärast analüüsi otsustasime sellest mudelist loobuda. Esiteks muudaks see väärtetrahvi aeglasemaks, kuna see eeldab kindlasti väga suurt logistilist tegevust, mis on seotud sissetuleku tuvastamise, arvutuste tegemise ja andmebaaside korraldamisega.

Teiseks tuleb tunnistada, et kui me vaatame seda päevamäära loogikat, mis praegu aluseks on, siis see lööks paradoksaalselt just keskmise ja väikese sissetulekuga inimeste rahakoti pihta. Näiteks, kui me arvestame keskmise palga saaja päeva sissetulekuks ca 18 eurot, siis tegelikult oleks see oluliselt kõrgem, kui eelnõus pakutud 8 eurot päeva sissetuleku eest. Seda mudelit oleks võimalik järelkult rakendada või arutada selle kui karistuspoliitilise või ideoloogilise valiku üle sellisel juhul, kui me vaataksime üle kõik need 150 seadust, mis puudutavad trahve. See oleks aga juba väga ulatuslik või pikaajalise mõjuga reform.

See on lühidalt tutvustus, mis puudutab karistusseadustiku muudatust. Tahan veel kord rõhutada seda, millega ma oma juttu alustasin: trahvidel ei ole mitte majanduspoliitiline või riigi tulupoliitiline eesmärk, trahvide eesmärk on ühiskonna õiguskuulekas käitumine. Eesmärk on ka see, et ühiskonnas oleks mõjusamalt tagatud nendest väärtegudest hoidumine, mida parlament on pidanud sanktsioneeritavaks. Aitäh!

#### **16:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

#### **16:44 Mihhail Stalnuhhin**

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mul on puhtmatemaatiline küsimus, mis puudutab seletuskirja lehekülje 11 esimest lõiku. Näites on aluseks võetud keskmine brutokuupalk 1005 eurot. Sellest saab puhtalt kätte ehk netosissetulek on 792,43. Et näha, milline on aasta netosissetulek, korrutatakse see 12-ga ja saadakse 9504 eurot. Viimane eesmärk on saada keskmine päevasissetulek, milleks 9504 jagatakse 400-ga. Aastas on siiski 365 päeva. Kas Justiitsministeeriumi kalendris on päevi 400 või ma saan mingist asjast valesti aru?

#### **16:45 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Aitäh! Me lähtume Gregoriuse kalendrist, see on üldiselt Eesti õiguskorras aluseks. Mis aga puudutab seda mõttekäiku, mis siin välja toodi, siis see on tegelikult ühe karistuspoliitilise valiku, ühe alternatiivi arutelu, mida selles eelnõus juriidilise ettepanekuna ei ole esitatud. Mis puudutab konkreetseid arve, siis see konstruktsioon, kuidas võimalik sissetuleku alusel arvestamine toimub, on analoogiline sellega, kuidas kuritegude puhul päevasissetulek tuvastatakse. Valitsus on eelnõu esitamisel lähtunud sellest, et seletuskirjas toodud arvud on matemaatiliselt korrektsed, aga eelnõusid esitavad inimesed ja ma ei välista, et selles analüüsis võib olla ka arvuvigu. Aga see eeldab kontrolli.

#### **16:45 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Urve Tiidus, palun!

#### **16:46 Urve Tiidus**

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Seletuskirjas on öeldud, et umbes 15 aastat ei ole trahvimäärasid, trahviühiku suurus muutunud. Kas te informatsiooni mõttes ütleksite, kuidas trahviühiku suurus mõjutab ennetavalt inimeste käitumist ja kuidas see parandab kas või näiteks liikluses kiiruseületajate käitumist? Kas selliseid uuringuid on tehtud? Te viitasite põgusalt võimalikule mõjule, aga äkki on tehtud ka mingeid uuringuid.

#### **16:47 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Mõjude küsimus on karistuspoliitikas väga oluline. Ma pean tunnistama, et õigusvastase käitumise eri tüüpide puhul või profileerimise puhul on need mõjud erinevad. Kui me võtame sellise rühma nagu retsidiivsed roolijoodikud, siis analüüs näitab, et rahaliste karistuste kasvatamine, ka näiteks autode konfiskeerimine, ei ole tegelikult nende isikute käitumisprofiilile mõju avaldanud. Kui isiku sotsiaalne hoiak on juba täiesti autistlik ja ta ei ole võimeline adekvaatselt reageerima, siis me näeme, et retsidiivsete roolijoodikute jaoks valitud karistused, n-ö tööriistakast, mis praktikas väljendub ennekõike kas rahalise karistusena või tingimisi karistusena, ei ole mõju avaldanud. Järelkult tuleb seda tööriistakasti mitmekesistada. Ma arvan, et šokivangistus võiks olla üks mudel. Nüüd teine küsimus, kas rahalisel karistusel üldiselt on selline mõju, mis soodustab õiguskuulekat käitumist, siis loomulikult on see mõju olemas. Vastupidisel juhul muutuks kogu rahalise karistuse filosoofia või ükskõik millise

karistuse filosoofia väga tinglikuks.

On tõsiasi, et karistuspoliitikas on hästi oluline seesama karistustundlikkuse küsimus. Isik peab mingi õigusvastase teo puhul karistust tajuma, karistusel peab olema reaalne mõju. Kui ta saab tunda karistust mingi õigusvastase teo eest, siis see peab mõjutama teda tulevikus sellest tegevusest või üldse õigusvastasest tegevusest hoiduma, nii et ta ei soorita enam seda tegu. Loomulikult on inimeste õigusvastasel käitumisel mitmed motivaatorid. Inimesed käituvad erinevalt. Aga tõsiasi on seegi, et olemas on ka vastassuunaline mõju. Piltlikult öeldes, kui 15 aasta jooksul on Eesti miinimumpalk tõusnud neli korda ja karistuse määr on jäänud samaks, siis on selge, et karistustundlikkus on kahanenud. See on päris selge. Mis me teeme edasi? Ma olen veendunud selles, et nii rahaliste karistuste kui ka rahatrahvide puhul peab poliitika olema konservatiivne. Kui me nüüd ühe sammu astume, siis ma arvan kindlasti, et tulevastel aastatel – loodetavasti Eestis ei tule hüperinflatsiooni nagu kuskil Ladina-Ameerika riikides – võiks see poliitika jääda stabiilseks, niisuguseks, nagu ta on paika pandud. Kas me hakkame seda viie või kümne aasta pärast muutma, see on juba niisugune karistuspoliitika küsimus ja ma arvan, et see sõltub sellest, kui väga võib karistustundlikkus mingite tegevuste puhul seoses sissetulekute ja elukalliduse kasvuga lihtsalt ära kaduda.

### **16:50 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Külliki Kübarsepp, palun!

### **16:50 Külliki Kübarsepp**

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Kiirel pilgul võiks öelda, et see materjal, mida siin saali tagaotsas jaotatakse, erineb natukene sellest, mis te siin täna ette kannate. Aga võib-olla on siin ka mingid muud probleemid. See versioon, mis minu käes on, väidab, et käesolev seadus võiks jõustuda 1. märtsil. Siit ka mõned küsimused finantspoole pealt. Mis suurusjärgus on need trahvisummad, mis jäävad näiteks aegumise tõttu riigile laekumata? Kas selle ettepaneku alusel täituks käesoleva aasta eelarve ja milline on üldse trahvide laekumise suhe eelarve täitmisega?

### **16:51 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Aitäh! Jõustumisaeg sõltub kahtlemata sellest, millise tempoga ja kuidas kavatseb parlament eelnõu vastu võtta. Ma arvan, et kuna see puudutab ühiskonnas ikkagi väga suurt hulka menetlejaid ja ka neid n-ö kohustatud subjekte, kellele karistus määratakse, siis ei oleks mõtet jõustada seadust üldkorras, st kaks nädalat pärast Riigi Teatajas avaldamist. Kui vaadata töögraafikut, siis ees seisab kooseluseaduse ja muude küsimuste menetlemine. Nii et küllap õiguskomisjon peab arutama seda tähtaega ja mõistlik on leida fikseeritud kuupäevaline tähtsus. See 1. märts, ma tunnistan, ei pruugi olla realistlik.

Mis puudutab seda, milline on hüpoteetiline trahvisumma, mis võiks konkreetsetel eelarveaastal laekuma hakata, kui seda muudatust rakendada, siis see sõltub jõustumise kuupäevast. Praegu on võetud eelduseks, et seadus jõustub 1. märtsil. Kui vaadata seda modelleerimist, kus me lähtusime kuritegude eest ettenähtud rahalistest karistustest, siis võiks prognoosida rahatrahvide laekumise suurenemist 10–30%, mis PPA määratud trahvide laekumist arvestades oleks suurusjärgus alates 1,1 miljonist eurost. Aga ma pean tunnistama, et tegemist on hinnangulise seisukohaga. Kuna eeldus on see, et inimeste käitumine peaks muutuma õiguskuulekamaks, siis järelikult võiks muutuda ka rahatrahvide määramine. Lisaks, ma juhin tähelepanu, võetakse mitmeid karistustundlikkust reaalselt mõjutavaid meetmeid. Selle tulemusena rahatrahv, sõltudes nii isikust kui ka konkreetsest teost, tegelikult ei kahekordistu – võtame näiteks sellesama bussijäneste küsimuse –, see võib kindlasti kujuneda ka väiksemaks. Nii et loodetavasti käituvad inimesed õiguskuulekamalt.

Mis puudutab rahalisi trahve, siis seletuskirja leheküljel 33 on ära toodud Politsei- ja Piirivalveameti määratud trahvid, kui palju neid on planeeritud ja kui palju on laekunud. Ma ei hakka seda numbrikataloogi eraldi ette lugema, aga me näeme, et riigi võime trahvisummasid planeerida on olnud aastati üpris erinev. Kui 2010. aastal laekus oletatavast trahvisummast 80% ja mõnel aastal ka veidike rohkem, siis 2015. aastal laekus kõigest 46%. Väärteotrahvide puhul me räägime suurusjärgust 10 miljonit eurot, mis üldse laekub. Kui kuritegude puhul on trahvimäär tõusust tulenev laekumise kasv oletuslikult 13%, siis ma arvan, et seesama suurusjärg võib olla ka väärteotrahvide puhul. Vastates küsimusele, kui palju on riigil nõudeid isikute vastu, kes ei täida rahalisi karistusi, siis kogu nõuete

portfell on muidugi ulatuslik. Mehhanism näeb välja selline, et kui isik rahalist karistust ei täida, ükskõik kui väike see summa ka ei oleks, siis on kohtul võimalik rakendada teisi menetlusvõimalusi, näiteks aresti, ühiskasulikkude tööd jms. Neid võimalusi kohtud siis ka praktiseerivad.

#### **16:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Jüri Adams, palun!

#### **16:55 Jüri Adams**

Härra minister! Minu küsimuse sisuks on tegelikult märkus. Kui teie jutt ei oleks läinud juba stenogrammi, siis ma oleksin rääkinud teiega omavahel. Paraku ajate teie oma ettekandes ja ilmselt ka oma teadmistes täiesti segi kaks eri asja: üks on rahalise karistuse päevamäär ja teine on trahviühik. Nende vahel ei ole muud ühist kui see, et mõlemad tasutakse rahas. Päevamäär tähendab seda, et inimene, kes saab kümme korda rohkem palka kui mõni teine, maksab vastava karistusühiku eest kümme korda suurema summa. Trahvimäärad on hoopis teine asi, need on fikseeritud suurusega. Muidugi võib neid ka omavahel võrrelda, aga põhimõtteliselt on selles eelnõus, mis meile on esitatud, juttu ainult trahviühikutest, mitte päevamääradest. Seetõttu on mul teile selline küsimus: kui need inimesed, kelle ülesanne ministeeriumis on ministrit selliseks esinemiseks ette valmistada, on jätnud oma töö totaalselt tegemata, nii nagu see praegu on, ja esitavad nüüd lahkumisavalduse, kas te siis rahuldate selle?

#### **16:56 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Aitäh, austatud küsija, niisuguse karge küsimuse eest! Ma pean tunnistama, et ametnikud on mind informeerinud. Ilmselt on minu süü selles, et ma väljendusin hea küsija jaoks, kelle õigusteadmistes ei ole mul mingit kahtlust, segaselt. Loomulikult on need erinevad mõisted. Miks ma pidasin võimalikuks tekitada analoogia ja seda konstruktsiooni kasutada? Nimelt on rahalise karistuse puhul olemas miinimumlävend, millest allapoole rahalist karistust, ükskõik milline isiku sissetulek ka ei oleks, määrata ei saa. Ja see miinimumlävend on kümme eurot. See karistusühikute analoogia on kahtlemata olemas ja karistusühikut, mis puudutab väärteotrahvide puhul sissetuleku arvestamist, on plaanis tõsta kaks korda. Nii et õige on see, et kuritegude puhul võetakse arvesse isiku tegelikku sissetulekut kuni miinimumlävendini. Ja täna, kui me räägime väärteotrahvide päevamäärast, siis see oli see analoogia, mida ma kasutasin. Palun vabandust, et ma väljendasin end segaselt!

#### **16:57 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Mihhail Stalnuhhin, palun!

#### **16:57 Mihhail Stalnuhhin**

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Ma olen ilmselt ise süüdi, esitasin küsimuse liiga keeruliselt. Üritan seda veidi lihtsamalt teha. Kui ametnik toodab aasta jooksul näiteks 730 dokumenti, siis tema päevane keskmine tootlikkus on seesama 730 jagatud päevade arvuga aastas ehk 365-ga. Teil tuuakse seletuskirjas selline näide, kus otsitakse keskmist päevasissetulekut. Enam-vähem õigesti arvutatakse välja kogu aasta netosissetulek. Pärast oleks vaja jagada see 365-ga. Ma küsisingi teie käest, miks siin on 365 asemel 400 päeva. Mis kalendris need 400 päeva, 12 kuud siis sisalduvad? Kusjuures edasi läheb kogu arvutus juba väga vigaselt ja valesti.

#### **16:59 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Aitäh! Nagu ma ütlesin, on seletuskirjas see osa, mis puudutab rahaliste karistuste puhul isiku päevasissetuleku tuvastamist, koostatud analoogia põhjal. Saan kinnitada, et Vabariigi Valitsus lähtus seda eelnõu esitades Gregoriuse kalendri põhimõtetest, ja ma ei kavatse seda kuidagi kahtluse alla seada. Kui hea küsija on mingis arvutuskäigus tuvastanud sisulise vea, mida ma sugugi ei välista, siis ma palun ametnikel anda õiguskomisjonile vea parandamiseks lisainformatsiooni, et parlament ei langetaks edasisel menetlemisel ekslikke valikuid. Kui tõesti selline viga on, siis avaldan küsijale tänu, et ta on mahuka seletuskirjaga nii tähelepanelikult ja põhjalikult tutvunud.

#### **16:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Külliki Kübarsepp, palun!

### **16:59 Külliki Kübarsepp**

Aitäh, juhataja! Hea minister! Te olete tulnud välja päris huvitava ettepanekuga, mis seisneb selles, et muuta alla 18-aastastele rahatrahvi suurust. Kust tuleb see vanus 18 aastat? Riigikogu on andnud 16-aastastele juba hääletamisõiguse, pannud igasugused kohustused ja vastutused ka 16-aastastele. Kust see 18 tuleb?

### **17:00 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Aitäh! See tuleb tegelikult teovõimepiirist, ega ta mujalt ei tule. See, et isikutel, kellel ei ole täielikku teovõimet, on õigus kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valida, oli n-ö ideoloogiline valik, mille seadusandja langetas. Muu hulgas oli selle otsuse tegemisel üks argument ka see, et Eesti Kongressi valijatele anti samasugune, toonases Euroopas väga revolutsiooniline õigus.

### **17:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Jüri Adams, palun!

### **17:00 Jüri Adams**

Härra minister! Ma pean kahjuks nentima, et te ei saanud ilmselt aru, mida te sassi ajasite, aga ma olen hea meelega nõus seda eraviisiliselt selgitama. Minu küsimus on selline. See trahviühik on muutumatult kehtinud 2002. aastast ja idee on, et sedamööda kuidas rikkus kasvab või raha väärtus väheneb, tõstetakse seda iga paari aasta tagant. Kolmeteistkümne aasta jooksul ei ole mingit tõstmist olnud, seda ei ole vahepeal algatanud ei ükski justiitsminister, ükski siseminister ega ka ükski õiguskomisjoni esimees. Millest selline riigiametniku kohustuste katastroofiliste tulemustega eiramine?

### **17:01 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Aitäh! Ma alustan tagantpoolt, küsimusest, miks nüüd hakati sellega tegelema. Vastus on väga lihtne. 1. jaanuaril 2015 jõustus karistusseadustiku üldise revisjoni tulemusena tehtav muudatus, millega korrigeeriti kuritegude eest ette nähtud rahalise karistuse miinimumlävendit. Miks seda varem ei tehtud? Iseenesest on neid asju võimalik ju lahendada erinevalt. Kindlasti ma ei pea mõistlikuks muuta karistuspoliitilisi reegleid, arvestades nende olulisust ühiskonnas – inimesed tajuvad neid, nad on prognoositavad –, kuidagi ujuvaks suuruseks. Piltlikult öeldes, kui meil masu ajal keskmine palk kukkus, siis kukkusid ka trahvid kübeke ja hakkasid seejärel jälle igal aastal niimoodi ülesmäge minema. Ilmselt on siin mõistlik perioodiliselt mingisuguseid korrektiive teha, aga ma arvan, et mida pikem see periood on, seda mõistlikum, juhul kui ei leia aset erakorralised, üldist majanduse ja ühiskonna toimetulekut puudutavad muutused.

Miks seda muudatust ei ole 13 aasta jooksul tehtud? Ilmselt sel põhjusel, et väärtustati sanktsioonide stabiilsust. Aga on tõsiasi, et selle väärtustamise aja jooksul, seoses meie konvergenstiga Euroopa majanduskeskkonnas, on poole inimpõlve jooksul elukallidus ja ka isikute sissetulekud oluliselt kasvanud, nagu ma ütlesin, kordades. Stabiilsemates õiguskeskkondades ei ole varasematel aegadel midagi sellist aset leidnud. Aga muidugi oleks võinud selle muudatuse teha ka varem, on lühike vastus.

### **17:03 Aseesimees Jüri Ratas**

Andres Anvelt, palun!

### **17:03 Andres Anvelt**

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Nagu sa tead, on meil valitsuse tegevusprogrammis sees trahvide sidumine süüdlase tegeliku sissetulekuga. Sa rääkisid sellest ja ka seletuskirjas on juttu, et see teema vajab edaspidi täiendavat, põhjalikumalt hindamist. Kas sa oskad prognoosida või ministeeriumi tegevuskavale otsa vaadates öelda, millal selle plaani kohaldatavuse ning tehniliste ja juriidiliste probleemide sisuline analüüs võiks Riigikogusse jõuda?

### **17:04 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Aitäh! See põhjalikum analüüs kindlasti tuleb, kuid jooksva aasta tööplaanis seda tõepoolest ei ole. Karistusvaldkonna prioriteedid on praegu seotud kriminaalmenetluse revisjoni teemaga, kuhu ministeeriumi ekspertiisivõimekus ja ressursid ennekõike koondatakse. Nagu ma ütlesin, on see niisugune põhimõtteline karistuspoliitiline valik. Seda on võimalik teha, on riike, kus seda on tehtud. Ma arvan, et analoogiline näide, mida Eestis alati tuuakse, on Soome mudel. Soomes ei kohaldata seda mitte läbivalt kõikidel juhtumitel, vaid teatud väärtegade puhul. Ministeerium võtab selle analüüsi oma tööplaani. Me oleme seisukohal, et see analüüs on vajalik ja peame otstarbekaks seda teha, aga mitte jooksva aastal.

#### **17:05 Aseesimees Jüri Ratas**

Valeri Korb, palun!

#### **17:05 Valeri Korb**

Aitäh! Lugupeetud härra justiitsminister! Kas kohalikud omavalitsused tunnevad ka rõõmu pärast seda, kui me need karistusseadustiku muudatused siin saalis vastu võtame?

#### **17:05 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Ma ütleksin nõnda, et kohalikel omavalitsustel on loomulikult puutumus teatud trahvide puhul, kus menetlejaks on kohaliku omavalitsuse ametnikud. Ma arvan, et kõigi kohalike omavalitsuste huvi on isikute õigusküblekas käitumine, ja selle koha pealt ma loodan, et omavalitsused on loomulikult rõõmsad. Väga paljud väärted puudutavad ju kohalikku kogukonda, inimeste tegutsemist kohalikus kogukonnas. Ma ütleksin, et üldhoiak võiks tõesti olla sümpaatne, optimistlik.

#### **17:06 Aseesimees Jüri Ratas**

Andres Herkel, palun!

#### **17:06 Andres Herkel**

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Vabaerakonna saadikud pidasid siin isekeskis nõu ja me ei saanud ikka aru, kas see trahvidest tulev raha laekub nüüd käesoleva aasta eelarvesse. Kuidas selle raha liikumisega on?

#### **17:06 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Ma palun vabandust, kui ma küsimusele täpselt ei vastanud. Isikule määratud trahv laekub loomulikult jooksva aasta eelarvesse ja on riigi jooksev tulu. Kui trahv jääb sel aastal maksmata, siis laekub raha järgmise aasta eelarvesse. Niisugune see tsükkel on, eks inimesed maksavad ka eelmise aasta trahve.

#### **17:07 Aseesimees Jüri Ratas**

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Nüüd tuleb ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liige Raivo Aeg. Palun!

#### **17:07 Raivo Aeg**

Austatud juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvate teiste seaduste muutmise seadust, millega suurendatakse trahviühikut, oma istungil 11. jaanuaril s.a. Eelnõu arutelule olid kutsutud justiitsminister Urmas Reinsalu ning Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Einar Hillep. Üldjoones saime siin eelnõust pildi juba ministri väga põhjalikust ettekandest. Niisiis on tegemist nelja seaduse muutmisega – need on karistusseadustik, liiklusseadus, väärtemenetluse seadustik ja ühistranspordiseadus. Kõiki muudatusi ei ole nähtavasti mõtet hakata siin uuesti üle käima, sest nagu ma ütlesin, eelkõneleja andis nendest juba väga põhjaliku ülevaate. Võin kinnitada, et komisjon sai samuti põhjaliku ülevaate, aga saalis oli see ehk veelgi sisukam ja ülevaatlikum.

Komisjonis tõstatati ka paar küsimust. Esiteks, kas trahviühiku tõstmine poole võrra ei ole liiga kiire, liiga järsk või liiga ulatuslik. Vastuseks kõlasid samad argumendid mis siingi: trahviühiku suurus on pikka aega seisnud ühel ja samal kohal, aga elu on oluliselt muutunud, samuti inimeste sissetulekud,

elukallidus jms. Ühiselt leiti, et küllap see tõstmine on siis põhjendatud. Veel oli ministrile küsimus, et kui trammis, trollis ja bussis piletita sõidu eest makstava trahvi määr jääb samaks mis praegu, siis kuidas on laevapiletitega. Arutelu käigus jõuti seisukohale, et laevapiletite küsimus on suhteliselt marginaalne. Üldjuhul tagavad laevakompaniid ja -firmad juba ise selle, et jänesed laevale ei satu, mistõttu see küsimus ei vääri põhjalikumat käsitlust. Sellega arutelu laias laastus ka lõppes. Komisjonis leiti, et eelnõuga on võimalik edasi minna. Tehti konsensuslikud menetlusotsused: saata eelnõu saali esimesele lugemisele, esimene lugemine lõpetada ja määrata komisjoni nimel ettekandjaks Raivo Aeg. Aitäh!

### **17:10 Aseesimees Jüri Ratas**

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Mihhail Stalnuhhini!

### **17:10 Mihhail Stalnuhhin**

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma palun, et minister või siis komisjon võtaks teiseks lugemiseks mingid seisukohad. Lõpetame selle naljanumbri! Seletuskirja näites otsitakse tõesti keskmist päevasissetulekut, jagades teatud summa, netosissetuleku 400-ga. Küsimus ei ole selles, kas see on Juliuse kalender või Gregoriuse kalender – mõlemas kalendris on 365 päeva. Kas keegi tahab sellele vastu vaielda?

Millest see räägib? See räägib sellest, et ministeeriumis keegi kirjutas, aga ei kontrollinud. Tõenäoliselt ei lugenud seletuskirja minister ja tõenäoliselt ei loetud seda ka komisjonis. Mis seadusi me vastu võtame? Või see ongi uus Eesti Nokia – 400 päeva aastas?

Teine asi. Igas seaduseelnõus peab olema mingigi loogika. Te räägite mulle, härra minister, või pigem ministeerium räägib, et seoses sissetulekute kasvuga ja toimunud inflatsiooniga tuleb ka rahalise mõjuga karistuste määrad jooksvalt üle vaadata, et need elukalliduse tõusu ja muude säärase tegurite tõttu aja jooksul ei devalveeruks. Loogika on selline, et elukallidus kasvab, reaalne sissetulek väheneb, ja kui see reaalne sissetulek väheneb, siis on vaja trahvi tõsta. Minu arvates, kui toimub selline protsess, siis on juba vanast trahvistki rohkem kui küll. Milleks seda praegu tõsta? Seletuskirjas ühes kohas räägitakse, et devalveerub, ei avalda mõju. Aga mida ma loen lõpust? Lõpust ma loen ühte huvitavat asja. Ma ei leia seda kohta praegu nii kiiresti üles, aga neile, kes on seletuskirja lugenud, tuleb meelde üks lõik, kus on öeldud, et siiski ei tasu oodata mingit drastilist trahvilaekumise kasvu. Kuna trahvid kasvavad, siis suureneb nende inimeste arv, kes hakkavad maksmisega lihtsalt venitama või keelduvad maksmisest. Kuulge, kas õige on siis esimene või teine väide? Mõlemad väited ei saa üheaegselt õiged olla. Ja muidugi, õiguskomisjon, ega ma ei jäta küsimata, järgmisel lugemisel tahaks kindlasti veel kord kuulda seda Juliuse või Gregoriuse kalendri asja. Kas meil on kalendris siis 365 päeva või 400 päeva? Andke aru, palun! Aitäh!

### **17:14 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esindaja Jüri Adamsi!

### **17:14 Jüri Adams**

Härra juhataja! Vabaerakonna fraktsiooni kolleegid andsid mulle võimaluse sellest teemast natukene rääkida, sest segadus pole siin praegu tõesti mitte ainult ministri ettekandes. Paistab nii, et eelnõu seletuskirja koostajad kas pole aru saanud, millest nad kirjutavad, või siis on *copy-paste*’i kasutamise tulemusel ühendatud eri tekstid ning tekkinud on vastuolud.

Kuidas ma seda asja tean? Tean sellepärast, et praegu kehtiva karistusseadustiku võttis vastu IX Riigikogu, kus ma olin õiguskomisjoni esimees. Komisjoni tolaaegne sekretariaadi juhataja on ka praegu õiguskomisjoni sekretariaadi juhataja – Raini Laide, kes praegu seal saali tagaosas istub. Ma usun, et tema võib noogutada iga asja peale, mis ma siin ütlen, või raputada pead, kui miski on vale.

Tookord, rohkem kui 13 aastat tagasi, kehtestati karistusseadustikus mitmesugused rahalise karistamise süsteemid. Üks on selline kiire süsteem, mida kasutatakse väärteo eest karistamiseks, ja seda nimetatakse trahviühikute süsteemiks. Politseinikul, kes sellise karistuse määrab, on võimalik trahvi suurust individualiseerida ainult sellega, et ta määrab erineva arvu trahviühikuid nendes piirides, nagu seaduses on lubatud, alampiirist kuni ülempiirini. Ja on olemas veel teine süsteem, mis on kahekordselt individualiseeritud. See on karistamine trahvi päevamäärade järgi. Kohtunik otsustab

kõigepealt, kui mitu päevamäära ta peab olenevalt süüteo suurusest määrama, aga konkreetne päevamäära suurus arvutatakse süüdlase sissetulekust. Algselt oli mõeldud niimoodi, et selle suuruseks on inimese keskmine päevasissetulek, mis sellel inimesel on. Kuidas nüüd on selle asemele tulnud aastasissetuleku jagamine 400-ga, ma ei tea. Ma ei olnud vahepeal Riigikogus ega tea, kas see on nii või ei ole ja kas see on ratsionaalne. Nendel kahel asjal ei ole omavahel seost ja ma väga palun, et minister edaspidi – proua Laide seal taga ei raputa pead – ei ajaks segamini kahte mõistet, trahviühikut ja päevamäära. Need on kaks eri asja.

Trahviühikute puhul oli esialgne idee selles, et kuna praeguses Eestis raha väärtus suhteliselt kiiresti väheneb, siis selleks, et koodeksites ja paragrahvides ei peaks iga paari aasta tagant muudatusi tegema, mitte muuta nende karistuste arvsuursusi. Aluseks võeti, et on tingmõiste, ja selle suurus on ühes seaduses kirjas. Tingmõiste trahviühik oli algselt 60 krooni, mis pärast muudeti neljaks euroks. Seda oleks pidanud siis sõltuvalt meie jõukuse astmest või raha väärtuse vähenemisest pidevalt muutma. Nüüd on 13 aastat maha magatud ja ma saan täiesti aru, et on vaja teha muudatus. Praegune olukord on ajanud ilmselt hulluks kõik meie politseinikud: teo eest, mille eest tänavu määratakse 10 trahviühikut, peab tuleval aasta määrama 12 ja ülejärgmisel aastal 14 trahviühikut. See ei ole mõistlik tee.

Lõpuks veel üks teema. Kui me arutasime omal ajal Riigikogus karistusseadustiku ettevalmistamist, siis andsid tollased Eesti riigi ministrid ja poliitika kujundajad lubaduse, et tulevikus korraldatakse rahatrahvide laekumine riigi sissetulekutesse niimoodi, et see ei saa mitte kunagi olema jooksva aasta sissetulekurida riigieelarves. Paistab, et niimoodi see vahepealsetel aastatel ei läinud. Miks, seda ma ei tea. Selle suhtes valitseb valitsusametnike hulgas suur segadus. Ma olen küsimust, kas see on nüüd niimoodi või ei ole, esitanud kas ise või fraktsiooni kaasates kolmele ministrile. Justiitsminister ütleb, et jah, raha tuleb riigi tänavuse aasta sissetulekutesse. Keegi ministritest ütles, et tema ei tea, kuidas see on. Üks, ma ei mäleta, kes see täpselt oli, väitis, et ei tule. Kuidas see ka ei oleks, aga ma kutsun üles kõiki, nii opositsiooni kui ka koalitsiooni, toetama seda põhimõtet, et kunagi ei tohi panna karistavaid organeid, eriti politseid, olukorda, kus nad peavad täitma jooksva aasta riigieelarve plaani!

### **17:19 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Andres Anvelt!

### **17:19 Andres Anvelt**

Aitäh, härra juhataja! Ma palun kohe kolm minutit juurde!

### **17:19 Aseesimees Jüri Ratas**

Jah, palun! Kokku kaheksa minutit.

### **17:20 Andres Anvelt**

Tahan selle seaduseelnõu juures peatuda ühel väiksel nüansil, mille kohta te võisite ka seletuskirjast lugeda, mida Justiitsministeerium on lubanud põhjalikult, üksikasjalikult analüüsida ning mis on kirjas valitsusprogrammis. Iseenesest nõustun kõigi eelkõnelejatega selles, et 13 aastat sisuliselt samaks jäänud trahviühiku hüppeline tõus paneb ühtepidi võib-olla kulmu kergitama, aga teisalt on vaja ajaga kaasas käia. Jah, ka mina arvan, et kõik need vahepealsed aastad oleks see pidanud liikuma samas suunas teiste tõusudega, nii elukalliduse kui ka alampalga tõusuga. Kui arvestada, mis oli alampalk 2002. aastal, siis pole vahe ju mitte kahekordne, vaid on lausa kolmekordne. Nii et see tänane eelnõu on igatpidi loogiline samm.

Kuid paraku on siin minu jaoks ka mitmeid agasid. Kahjuks ei täida trahvisummade tuntav suurendamine täielikult trahvimise kui karistamise ühte põhilist eesmärki: parandada inimeste seaduskuulekust ja hoida ära uusi rikkumisi. Tegelikult on ju suur vahe, kas 300 euro suurune trahv määratakse näiteks töötule, madalapalgalisele, üksikemale või kümme keskmist palka teenivale firmajuhile, dividendimiljonärile. Viimased ei pane seda 300-eurost summat võib-olla eriti tähelegi. Ja nagu meedias on naljatatud, on selline väike trahv mõne jaoks justkui pilet järgmise õigusrikkumise sooritamiseks, eriti liikluses. Seetõttu ei saa ikkagi rääkida karistusõigusest, kui trahvi mõju on erineva sissetulekuga inimestele erinev.

Kindlasti on põhjust vaielda ka selle üle, kas plaanitav trahvimäärade tõus pole kuni keskmist palka teenivate inimeste puhul mitte ebaõiglaselt suur. Ka see on teemaks olnud. Väärteo raskus ja trahvi

suurus peaksid olema ikkagi proportsioonis. Ja mündil on ka teine külg – kas sel moel ei kasva hüppeliselt riiginõuete osakaal ja sellega ka kohtutäiturite tööpõld. Sootuks teistsuguse olukorra looks aga õiglaste trahvide põhimõtteline rakendamine, kus trahv arvutatakse tulenevalt inimese sissetulekust. Väiksem trahviühik sõltuks jätkuvalt miinimumpalgast, kuid sissetuleku suurenedes kasvaks ka trahvi suurus. Sel juhul paneks määratud karistus oma teo üle järele mõtlema nii alampalga saaja kui ka kõrgepalgalise töötaja. Eesmärk ei ole ju kellegi pankrotti ajamine, vaid õigusrikkumiste vähendamine. Selline süsteem motiveeriks inimesi seaduskuulekamalt käituma ning aitaks tõenäoliselt lahendada neid probleeme, mis on seotud retsiidivse käitumisega, näiteks liiklusrikkumiste puhul. Trahviühiku suurust saab arvestada inimese eelmise aasta sissetuleku alusel, ja kui see peaks olema vahepeal drastiliselt muutunud, siis on inimesel kohustus ja võimalus kohtus seda ka tõestada. Erisätteid tuleks kindlasti kehtestada alaealistele, pensionäridele ja ka teistele piiratud sissetulekuga inimestele. Praegu on seda tehtud näiteks kriminaalkuritegude eest määratud rahaliste karistuste puhul. Ja nii nagu minister eespool ütles, ei ole õiglased trahvid, nagu ma neid nimetan, kindlasti jalgratta leiutamine, sest analoogilist lähenemisviisi kasutatakse mitmes Euroopa riigis. Kui naabermaadest märgiti ära Soomet, siis kindlasti peaks siia juurde tooma veel Rootsi, Taani, Saksamaa ja Šveitsi. Igal pool on küll oma süsteem, mis võimaldab arvestada isiku eripära trahvi määramisel. Näiteks Taanis on mindud niikaugemale, et kui inimest trahvitakse alkoholijoobes juhtimise eest, siis korrutatakse tema promill kuu sissetulekuga. Üks promill võib võrduda inimese terve kuupalgaga. On igati mõistetav, et purjus peaga rooli istumisele järgneks ka mõjus trahv. Mitte nii, et kui raha on, küll siis see paarsada eurot makstud saab ja teinekord võib jälle uhkelt vindisena sõita, seades ohtu teiste elusid. Samuti ei pea paika paljude arvamus, et trahvide administreerimine oleks sel juhul väga keeruline ja bürokraatiat tuleks kõvasti juurde. Me nimetame ennast eeskujulikuks e-riigiks ja ka oleme seda, mistõttu ei tohiks Maksu- ja Tolliametis deklareeritud inimeste sissetulekuid kuidagi pidada ületamatuks IT-probleemiks. Kui paljud teised riigid saavad samasuguse asjaga hakkama ka ilma eriliste IT-lahendusteta, siis seda lihtsam peaks Eestis olema üleminek uuele süsteemile. Lõppkokkuvõttes tahan öelda, et mul on ikkagi hea meel, et see trahvikontseptsioon on kirjas meie koalitsioonilepingus. Ma usun, et Justiitsministeerium jätkab sellise lähenemisviisi analüüsimist ja sobiva trahvisüsteemi väljatöötamist. Olen kindel, et selline lähenemine trahvidele ja trahviühikutele parandaks inimeste õiguskuulekust. Samas mõjutaks kiiruse ületamise eest määratud trahv mõnda uljaspead senisest tunduvalt enam ning ta ei saaks sellele enam vaadata kui päevapiletile, mis annab loa gaasi vajutada. Jõudu Justiitsministeeriumile sellele õiguspoliitilise ettepanekule lahenduste leidmisel. Aitäh!

### **17:26 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esindaja Martin Helme!

### **17:26 Martin Helme**

Härra asespriker! Head kolleegid! Ma ei hakka teiste juttu üle kordama, loen seletuskirjast ainult mõned read. 2012. aastal tegi 1464 inimest taotluse, et nende trahv asendataks tööga või mingi muu karistusega. 2013. aastal oli see arv juba 3410 ja 2014. aastal 5910. 2015. aasta kohta päris lõplikku arvu veel ei ole, aga seniste andmete järgi oli avaldusi üle 6000. Juba praeguste trahvimäärade juures iga aasta peaaegu kahekordistub nende inimeste arv, kes ei ole võimelised trahvi maksma, ja nüüd siis tahetakse neid määrasid veel tõsta. Seoses sellega teeb Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon ettepaneku eelnõu tagasi lükata.

### **17:27 Aseesimees Jüri Ratas**

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 146 esimene lugemine lõpetada. Kuid juhatusel on tulnud ka Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepanek eelnõu 146 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 146 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

### **Hääletustulemused**

Tulemusega poolt 18, vastu 33, erapooletuid ei ole ei leidnud ettepanek toetust. Esimene lugemine on

lõpetatud. Määrán eelnõu 146 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 27. jaanuari kell 17. Kaheksas päevakorrapunkt on käsitletud.

---

## **9. 17:30 Võlaõigusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (152 SE) esimene lugemine**

### **17:30 Aseesimees Jüri Ratas**

Liigume edasi järgmise päevakorrapunkti juurde. Üheksas punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 152 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli justiitsminister Urmas Reinsalu!

### **17:30 Justiitsminister Urmas Reinsalu**

Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus on esitanud võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu, et võtta üle Euroopa Liidu direktiiv elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta. Selle direktiivi mõte on väga mõistlik ja ratsionaalne. Nimelt puudutab direktiiv tarbijakrediidilepinguid, millega inimesed annavad laenu tagatiseks oma eluaseme. Me oleme näinud, kuidas üleeuroopalise finantskriisi ajal on väga paljud inimesed seoses töö kaotamisega, majandusliku toimetuleku probleemide tõttu sattunud makseraskustesse. Inimesed on kaotanud ka oma kodu, kui nad on võtnud tarbijakrediiti. Me näeme probleeme, mis Eestis on ilmnenud nn SMS-laenude turul, ja oleme püüdnud neid Eesti riigis lahendada.

Elamukinnisvaraga seotud teemasid ei ole Euroopa Liidus varem reguleeritud, aga nüüd, lähtudes ennekõike tarbijate õigustest, kavatsetakse üle Euroopa Liidu jõustada kõigi liikmesriikide elanikele teatud kaitseklauslid. Millised need siis on? Esiteks nähakse ette, et krediidiandjad – need ettevõtjad, kes laenu annavad – peavad inimestele esitama elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingut puudutava teabe. See üldine teave peab olema elektrooniliselt igal ajal tasuta kättesaadav ning andma tarbijatele lihtsa ettekujutuse krediitoodete olemusest ja seatavatest tingimustest.

Teiseks peavad laenuandjad andma tarbijale enne lepingu sõlmimist lisaks üldisele teabele põhjalikumat isikupärastatud teavet. Inimene peab olema selgelt teadlik, millised võivad olla tagajärjed, kui ta võtab piltlikult öeldes SMS-laenu või mingit muud tüüpi tarbijakrediiti, paneb oma kodu panti või garanteerib kellegi teise laenu oma hüpoteegiga. Kohustuste täitmata jätmise korral võib see välja viia isegi kodu kaotuseni.

Lisaks luuakse üks uus õigus. Praegu on nii – ma arvan, et üldiselt ollakse ühiskonnas sellest vähe teadlik –, et inimestel, kes võtavad SMS-laenu, on õigus ilma mingsuguse põhjusega 14 päeva jooksul tarbijakrediidilepingust taganeda. Inimene on võtnud näiteks tarbijakrediiti, aga siis leiab, et tegelikult ta seda ei vaja, olgu mis tahes põhjusel, ning ta saab 14 päeva jooksul sellest ilma mingite sanktsioonideta lahti öelda. Eesti võlaõigusseaduse järgi on see nii. Seda õigust ei ole seni aga hüpoteegiga tagatud tarbijakrediidilepingute puhul. Kui oled selle sõlminud, siis on kell kukkunud. Seadusmuudatusega antakse nüüd ka elamukinnisvaraga ehk hüpoteegiga tagatud tarbijakrediidilepingu korral õigus lepingust subjektiivsetel kaalutlustel seitsme päeva jooksul taganeda.

Täpsustatakse ka vastutustundliku laenamise regulatsiooni. Nii nagu on krediidiandjate ja -vahendajate seaduses sätestatud, tuuakse nüüd üheselt välja, et krediidilepingu võib sõlmida juhul, kui tarbija on krediidivõimeline. Kui seda reeglit ei järgita, siis järgneb n-ö lepinguline sanktsioon krediidiandjale. Nimelt, kui ta annab laenu isikule, kes mõistlikel asjaoludel ei ole maksevõimeline, siis sellisel juhul alaneb lepingujärgne intressimäär seadusjärgsele intressimäärale. See on n-ö teoreetiline konstruktsioon ja tähendab seda, et sisuliselt on tegu sümboolse intressimääraga. Näiteks läinud aasta teisel poolaastal oli seadusjärgne intressimäär 0,05%. See tähendab, et kui krediidiandja annab teadlikult elukondliku vara tagatisel laenu inimestele, kes tegelikult n-ö mõistlikku laenu testi ei läbiks, käitub vastutustundetult ja inimeste kodud satuvad seeläbi ohtu, siis seisneb sanktsioon selles, et krediidiandja saab reegli rikkumise tõttu intressi sisuliselt üksnes seadusjärgses määras, mis on, nagu ma ütlesin, väga madal.

Võlaõigusseaduses seatakse eraldi sisse nõustamisteenuse instituut, mille sisuks on tarbijale konkreetse soovitusel andmine temale kõige sobivama elamukinnisvaraga seotud krediidipakkumise kohta. Selle teenuse osutamine on vabatahtlik. Samuti rakendatakse tarbijaõiguste kaitseks põhimõtet,

mille järgi on keelatud teha elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingu sõlmimine sõltuvaks teise finantsteenuse osutamise lepingu sõlmimisest selliselt, et elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingu sõlmimine eraldiseisvalt ei ole võimalik. See tähendab, et kui on n-ö pakettpakumine, mille puhul tarbija on vaieldamatult kaitsetumas seisus, st on tehingu nõrgem pool, siis saab teda kaitsta. Niisugust paketti, kus elamukinnisvaraga seotud krediidi saamiseks tuleks sõlmida veel mingi täiendav krediidileping, ei saa koostada.

Lisaks tehakse veel mõned täpsustused, mis puudutavad krediidiandjate ja -vahendajate üle teostatavat järelevalvet ja seda, kuidas on reguleeritud elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute reklaam. Selle eelnõu menetlemisel tekkis ka turuosalistel mitu küsimust. Tarbijakaitseametil oli küsimus tarbija õiguse kohta taganeda elukondliku kinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingust. Nende ettepanek oli, et seda aega võiks pikendada 7 päevalt 14 päevale. Seaduseelnõu koostamisel me lähtusime siiski sellest, et kui sõlmitakse hüpoteegiga tagatud krediidileping ja ka notar annab nõu, siis on tegemist põhjalikuma informeerimisega kui lihtsalt SMS-laenu või tarbijakrediidi võtmisel. Seetõttu võiks jääda direktiivist tuleneva minimaalse taganemisaja, st seitsme päeva juurde. Aga see on parlamendi poliitilise valiku küsimus.

Krediidiandjad arusaadavalt ei vaimustunud seadusjärgsest intressimäärast. Direktiiv ei ütle, et see peab olema ilmtingimata seadusjärgne intressimäär. Direktiiv ütleb, et liikmesriikidel tuleb sätestada eeskirjad karistuste kohta, mida kohaldatakse kõnesoleva direktiivi alusel vastuvõetud normide rikkumise korral. See mehhanism, mille me oleme välja mõelnud, soosib tarbijat ja tagab selle, et ratsionaalsest turuloogikast lähtudes oleksid ka krediidiandjad motiveeritud hoiduma vastutustundetust maksevõimetutele inimestele laenude pähemäärimisest olukorras, kus inimesed võivad oma kodu kaotada.

Puudutati veel niisugust praktilist küsimust, mis on seotud tarbija lepingueelseks teavitamiseks kasutatava teabelehe süsteemiga. Pangaliit taotles, et nähtaks ette pikem üleminekuaeg. Praegu on ette nähtud, et seadus peaks jõustuma 2016. aasta 21. märtsil. Teatud turuosaliste huvides me nägime ette, et elektroonilise teabelehe süsteem võiks jõustuda veidike hiljem, 1. juulil s.a. Aitäh!

### **17:39 Aseesimees Jüri Ratas**

Austatud minister, küsimusi teile ei ole. Aitäh! Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

### **17:39 Heljo Pikhof**

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Õiguskomisjon valmistas võlaõigusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 152 esimest lugemist ette 11. novembri 2016. aasta istungil, millest võtsid osa justiitsminister Urmas Reinsalu, Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus ja sama talituse nõunik Kristiina Koll. Minister selgitas, et eelnõu eesmärk on võtta riigisisesse õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta. Direktiivist tulenevad muudatused puudutavad eelkõige eluasemelaenu. Eluasemelaenu võtmine on enamiku tarbijate jaoks ilmselt üks kõige olulisemaid finantsotsuseid, mille valdav osa inimestest teeb korra või paar elu jooksul. Teiste tarbijakrediitidega võrreldes seob tarbija end eluasemelaenu korral märksa suurema rahalise kohustusega palju pikemaks ajaks ning üldjuhul annab laenu tagatiseks laenu eest soetatava eluaseme. Need eripärad ja eluasemelaenudega seotud spetsiifilised riskid, eelkõige võimalus, et kohustuste täitmata jätmise korral võib tarbija soetatud kodu kaotada, on tinginud vajaduse luua eluasemelaenude puhul tarbijat kaitsev eriregulatsioon.

Eestis on hüpoteegiga tagatud eluasemelaenudele seni väheste eranditega kohaldatud üldist võlaõigusseaduse tarbijakrediidi regulatsiooni. See põhineb suures osas tarbijakrediidi direktiivil, mille kohaldamisala on Eestis vabatahtlikult laiendatud ka hüpoteegiga tagatud tarbijakrediidilepingutele. Eluasemelaenude jaoks ei ole seni Euroopa Liidu tasandil ühtlustatud regulatsiooni ette nähtud, mis tähendab omakorda, et see regulatsioon on eri riikides killustatud. Uue direktiivi peamine eesmärk ongi ühtlustada elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute regulatsiooni Euroopa Liidus ning tagada selles valdkonnas vajalik tarbijakaitse.

Kõnealuse valdkonna reguleerimine Euroopa Liidu tasandil on põhjendatav asjaoluga, et paljud finantskriisi ajal ilmnunud probleemid, sh ülelaenamise probleem, ei ole omased ainult üksikutele liikmesriikidele, vaid on paljudes liikmesriikides sarnased.

Selle eelnõu kohaselt pannakse laenuandjale elamukinnisvaraga seotud laenulepingut puudutava üldteabe esitamise kohustus. Samuti tuleb tarbijale enne lepingu sõlmimist anda senisest põhjalikumalt lepingueelset teavet, et tarbija saaks lepingu sõlmimise otsuse teha võimalikult kaalutletult ning kõiki lepinguga seotud olulisi asjaolusid silmas pidades.

Eelnõuga laieneb laenuvõtjale õigus taganeda hüpoteegiga tagatud tarbijakrediidilepingust seitsme päeva jooksul. Teiste tarbijakrediidilepingute korral on taganemistähtjaks 14 päeva. Eelnõu täpsustab ka kehtivat vastutustundliku laenamise regulatsiooni. Sätestatakse, et laenulepingu võib sõlmida üksnes juhul, kui tarbija on krediidivõimeline. Kui pank rikub hoolsuskohustust tarbija krediidivõimekuse hindamisel, alaneb lepingujärgne intressimäär automaatselt seadusjärgse intressimääraneni, mis praegu on 0,05%. Lisaks on tarbijal võimalik kasutada krediidiandja vastu muid asjakohaseid õiguskaitsevahendeid, näiteks nõuda kahju hüvitamist. Samas ei jõustu intressi alandamise säte juhul, kui pangale on teadlikult esitatud valeandmeid.

Õiguskomisjon otsustas esitada eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 20. jaanuari s.a päevakorda ja tegi ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Komisjonipoolseks ettekandjaks määrati Heljo Pikhof ja muudatusettepanekute tähtaeg on komisjoni otsuse kohaselt 27. jaanuar kell 5. Kõik menetlusotsused olid konsensuslikud. Aitäh!

#### **17:44 Aseesimees Jüri Ratas**

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 152 esimene lugemine lõpetada. Määrان eelnõu 152 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 27. jaanuari kell 17. Esimene lugemine on lõpetatud ja üheksas päevakorrapunkt käsitletud.

---

### **10. 17:45 Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni kalandustöö konventsiooni (nr 188) ratifitseerimise seaduse eelnõu (126 SE) esimene lugemine**

#### **17:45 Aseesimees Jüri Ratas**

Liigume edasi kümnenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni kalandustöö konventsiooni (nr 188) ratifitseerimise seaduse eelnõu 126 esimene lugemine. Mul on suur au paluda ettekandeks Riigikogu kõnetooli tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski.

#### **17:45 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski**

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Tutvustan teile järjest kahte konventsiooni ratifitseerimise seadust, mis on Eesti siseriiklikus kontekstis omavahel tihedalt seotud. Esiteks seaduseelnõu 126, Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni kalandustöö konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on ratifitseerida Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni ehk ILO kalandustöö konventsioon. 2010. aasta 7. juunil võttis Euroopa Liidu Nõukogu vastu kalandustöö konventsiooni ratifitseerimist puudutava otsuse, märkides, et konventsioon annab olulise panuse kalandussektori arengusse rahvusvahelisel tasandil, tagades kaluritele inimväärsed töötingimused ning kalalaevaomanikele õiglasemad konkurentsitingimused. Kalandustöö konventsioon ei ole veel jõustunud, sest ta jõustub 12 kuud pärast seda, kui selle on ratifitseerinud kümme ILO liiget, kusjuures kaheksa neist peavad olema rannikuriigid. Praeguseks on konventsiooni ratifitseerinud kuus riiki: Argentina, Bosnia-Hertsegoviina, Kongo, Prantsusmaa, Maroko ja Lõuna-Aafrika Vabariik.

Konventsioon kehtestab minimaalsed tingimused kalurite majutusele, toitlustamisele, tööohutusele ja tervisekaitsele, arstiabile ja sotsiaalkindlustusele ning töövahendusele seoses meretöoga. Selle konventsiooni ratifitseerimisega ei kaasne muudatusi siseriiklikus õiguses. Seda seetõttu, et oleme oma siseriikliku õiguse viinud konventsiooni sätetega kooskõlla juba 2014. aastal vastuvõetud meretöö seadusega. Välispoliitilise sammuna on aga kindlasti oluline ka konventsioon ratifitseerida.

Konventsiooni ratifitseerimine, kasutades sellest tulenevaid võimalusi erisuste tegemiseks nõuetes ja normide paindlikumaks muutmiseks, annab ratifitseerinud riigile teatavad järelevalvealased eelised suhtlemisel sadamariikide merejärelevalve organitega. Konventsiooni alusel annab Veeteede Amet kui meie riigi pädev asutus välja kalandustöö tunnistuse, millega kinnitatakse, et laevapere liikmete

töötingimused vastavad konventsioonis sätestatud miinimumnõuetele, ja laeva sadamas inspekteerimine võtab seeläbi oluliselt vähem aega, kui on võimalik esitada konventsiooni ratifitseerinud riigi väljastatud kalandustöö tunnistus. Samal ajal on võimalik kontrollida ka oma sadamates silduvate välisriigi lipu all sõitvate laevade vastavust konventsioonis sätestatud nõuetele. Nii et läheb paremaks ja kiiremaks. Aitäh teile!

#### **17:48 Aseesimees Jüri Ratas**

Austatud minister, teile on küsimusi, hoolimata sellest, et asi läheb paremaks ja kiiremaks. Urve Tiidus, palun!

#### **17:48 Urve Tiidus**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kui te nimetasite konventsiooni ratifitseerinud riike, siis ma ei kuulnud nende hulgas ühtegi Läänemere-äärset ega ka Vahemere-äärset riiki. Kas ma jätsin valesti meelde?

#### **17:49 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski**

Tõsi ta on, ratifitseerinud riike on praegu ainult kuus: Argentina, Bosnia-Hertsegoviina, Kongo, Prantsusmaa, Maroko ja Lõuna-Aafrika Vabariik. Põhjus on selles, et riigisisised protseduurid võtavad igas riigis erinevalt aega. Konventsioon ise on rahvusvaheline ja rahvusvaheliste konventsioonide ratifitseerimine ning jõustamine võtab üldiselt väga pikalt aega. Mõned riigid ratifitseerivad veel 1968. aasta konventsioone. Praegusel juhul on tegemist konventsiooniga, mis minule teadaolevalt võeti vastu 30. mail 2007, vähemasti nii tekst ütleb. Ja see tähendab seda, et suurem osa riike ei ole ratifitseerimisega veel ühele poole jõudnud. Kindlasti ei ole me ainus riik, kes lähtub konventsioonide ratifitseerimisel põhimõttest, et kõigepealt viime oma siseriikliku õiguse konventsiooni nõuetega kooskõlla ja alles seejärel ratifitseerime. Meil jõustusid meretöö seaduse muudatused aastal 2014. On lootus, et ülejäänud riigid tulevad lähiajal järele, sealhulgas ka Läänemere-äärsed riigid. Kellelgi ei tohiks olla midagi selle konventsiooni ratifitseerimise vastu.

#### **17:50 Aseesimees Jüri Ratas**

Martin Helme, palun!

#### **17:50 Martin Helme**

Aitäh, härra asespiiker! Härra minister! Kust te teate, et neil midagi selle vastu ei ole? Nad ei ole seda ju ratifitseerinud. Stalin ütles omal ajal, et elu on läinud lõbusamaks ja paremaks. Kui meil läheb ka kalurite elu lõbusamaks ja paremaks, kui palju see siis kaluritele endile maksma läheb, et neid tingimusi parandada? Äkki juhtub hoopis nii, nagu meil sageli juhtub, et tehakse ilus teoreetiline skeem, aga tagajärg on see, et paate, millega merele minna, jääb vähemaks.

#### **17:51 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski**

Aitäh! Paat ei ole siin võib-olla küll päris õige sõna. Me räägime ikkagi suurtest kalalaevadest ja laevaperedest, nende majutus- ja töötingimustest jne. Selles kontekstis on küsimus pigem rahvusvaheliste miinimumnõuete kokkuleppimises just nimelt nendes sektorites – praegusel juhul kalandussektoris –, millel on teatud rahvusvaheline ulatus. Laevad liiguvad eri riikide lippude all, neil on rahvusvahelised laevapered jne. Laevad käivad ühes sadamas ja teises sadamas, mistõttu laevaperedele peaksid olema teatud ühtsed sotsiaalsed standardid. Seda ohtu, et mõni kalur ei saaks selle pärast minna Peipsi järvele või mõnele lahele kala püüdma, küll ei ole.

#### **17:52 Aseesimees Jüri Ratas**

Martin Helme, palun!

#### **17:52 Martin Helme**

Aitäh! Tundub, et irooniaga on meil siin saalis kehvad lood. Kas te oskate siis äkki anda ülevaate, kui palju on selliseid Eesti meremehi, kelle töötingimused on nii kehvad, või kui palju on Eesti aluseid, mis sõidavad Eesti lipu all, keda see konventsioon puudutab?

### **17:52 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski**

Aitäh! Siin tuleb natuke vaadata kahte konventsiooni ratifitseerimise eelnõu koos. Me oleme meretöö konventsiooni ja kalanduskonventsiooni nõuded ühtlustanud ühe ja sama seadusega, aga ma vastan hea meelega praegu, siis võib-olla on järgmise punkti all vähem küsimusi. Kalanduskonventsiooni sihtrühmaks on kalurid ja kalalaeva omanikud. Hõivatute osakaal koguhõivest on siin väike, mis tähendab, et mõlema konventsiooni sihtrühm Eestis on üldiselt väike. Eesti laevakinnistusraamatusse oli 2015. aasta alguse seisuga kantud 377 laeva, laevapereta prahitud laevade koguarv oli 14. Maksu- ja Tolliameti ning äriregistri andmetele tuginedes oli meremajanduse osakaal tööhõives 3,6%. Nii et merendussektor andis otseselt tööd paarikümnele tuhandele inimesele, aga nendest kalureid on kindlasti vähem, sest sektor hõlmab ka reisi- ja kaubavedu, sadamateenuseid, laevaehitust ja kõiki teisi selliseid valdkondi. Maksu- ja Tolliameti 2015. aasta juuni seisuga avaldatud andmete kohaselt on kalapüügi ja vesiviljeluse tegevusalal töötavaid inimesi kokku 317, kellest 97 on Lääne-Virumaal. Osakaal kogu hõivest on 0,1%.

Põhimõtteliselt me räägime professionaalsetest kaluritest, kes töötavad suurtel kalalaevadel. Nad ei pruugi töötada Eestis, nad võivad ja tihti töötavadki kalapüügimeeskondades teiste riikide lippe kandvatel laevadel. Väga palju neid ei ole, aga ühtsed reeglid võiksid siiski kehtida ka neile. Aga teisest küljest, nagu ma ütlesin, puudutab see konventsioon ka kõiki neid laevu ja laevaperesid, kes Eesti sadamatesse tulevad. Veeteede Amet saab siis kontrollida nende vastavust konventsiooni nõuetele.

### **17:55 Aseesimees Jüri Ratas**

Henn Põlluaas, palun!

### **17:55 Henn Põlluaas**

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Te mainisite oma sõnavõtus, et konventsiooni ratifitseerimine peaks suurendama Eesti kalurite konkurentsivõimet. Aga kui nemad peavad tegema väga märkimisväärsed investeeringuid ning Euroopa riikidest, Läänemere, Vahemere, Põhjamere jt riikidest on selle konventsiooniga ühinenud ainult Prantsusmaa, siis on olukord tegelikult just risti vastupidine – Eesti kalurite konkurentsivõime väheneb. Seda enam, et te ise tõite näite, kuidas mõni konventsioon on juba aastakümneid ratifitseerimata ja jõustumata. Kui me muretseme omaenda kalurite konkurentsivõime ja toimetuleku pärast, kas Eestil ei oleks siis mõtet jõustada see alles pärast seda, kui ülejäänud Euroopa riigid on seda teinud?

### **17:56 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski**

Aitäh! Te olete kahjuks valesti aru saanud. Konventsioon jõustub, nagu ma oma sõnavõtus ütlesin, 12 kuud pärast seda, kui selle on ratifitseerinud kümme ILO liiget, kellest kaheksa on rannikuriigid. Täna selleks seda toimunud ei ole, mis tähendab, et konventsioon ei ole jõustunud. Ja seda 12 kuud hakatakse lugema alles pärast seda, kui vajalik arv ILO liikmeid on konventsiooni ratifitseerinud. Nii et ka pärast meie ratifitseerimist see konventsioon iseenesest veel ei jõustu. Küll aga oleme võtnud need miinimumstandardid üle oma siseriiklikusse õigusesse. Me oleme võtnud need üle tegelikult sellepärast, et meie arvates on nad mõistlikud. Kui te vaatate muudatusi, mis meretöö seadusega on kehtestatud, siis need on igati inimlikud ja vajalikud. Siin ei ole küsimus mingites Eesti kalurite tehtavates investeeringutes, vaid selles, et kaluritele peab tagama inimlikud töötingimused, inimliku majutuse ja väärika kohtlemise juhul, kui ta jääb haigeks. See kõik tundub minu meelest olevat üsna elementaarne. Aga kuna see sfäär on siiani olnud rahvusvaheliselt reguleerimata, siis on need tingimused olnud kaunis nirud. Oma riigi töötajate puhul me ei tolereeriks mingil juhul sellist asja, et neile ei ole näiteks puhkeaeg tagatud. Minu meelest on see igati mõistlik, et me oleme selle asja siseriiklikult juba ära teinud, kuigi konventsioon jõustub jätkuvalt alles siis, kui selle on ratifitseerinud kümme ILO liiget.

### **17:58 Aseesimees Jüri Ratas**

Mart Helme, palun!

### **17:58 Mart Helme**

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Kahtlemata me kõik soovime, et inimestel oleksid inimväärsed elu- ja töötingimused. Aga igal asjal on küljes hinnalipik. Nüüd olekski huvitav teada, kui palju see vastavusse viimine maksma läheb. Võtame siis aluseks ühe keskmise kalalaeva. Kui palju selle n-ö kordategemine või nõuetele vastavaks muutmine maksma läheb ja kes need kulud katab?

### **17:59 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski**

Aitäh! Kui te vaatate seletuskirja punkti 7, siis te näete, et selle eelnõu seadusena vastuvõtmise kulud on null. Ja null on nad sellepärast, et need nõuded on ühe teise seadusega vastu võetud ja kehtestatud siis, kui teid vist veel Riigikogus ei olnud. Nii et julgustan toetama ratifitseerimise seadust, see ei too ei kalalaevadele, asjaomastele ettevõtetele, kaluritele ega ka Eesti riigile lisakohustusi. Kui palju maksab ühe kalalaeva ehitamine või ümberehitamine? Ma pean tunnistama, et selles asjas ma ei ole spetsialist. Kindlasti võite paluda õiguskomisjoni kolleege, et nad seda küsimust esimese ja teise lugemise vahel käsitleksid. Pean tunnistama oma teadmiste puudulikkust selles spetsiifilises küsimuses.

### **18:00 Aseesimees Jüri Ratas**

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun nüüd ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

### **18:00 Heljo Pikhof**

Aitäh, austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Õiguskomisjon käsitles Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni kalandustöö konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu kolmel komisjoni istungil: 16. ja 23. novembril ning 11. jaanuaril.

16. novembril kuulas komisjon ära Sotsiaalministeeriumi esindaja põhjenduse, miks on sellist eelnõu vaja. Sotsiaalministeeriumi nimel andsid komisjonile ammendavad vastused tööelu arengu osakonna töösuhete poliitika juht Mariliis Proos ja sama osakonna nõunik Monika Koks. Nii nagu minister juba ütles, on konventsiooni üldine eesmärk tagada kaluritele inimväärsed töötingimused. Konventsioon hõlmab kalurite õigusi majutamisel, toitlustamisel, tööohutuses, tervisekaitses, arstiabis, sotsiaalkindlustuses ning meretöõga seotud töövahenduses. Kuna konventsiooni ratifitseerimise järel muutub rahvusvaheliste tööstandardite kohaldamine kalalaevadel õiguslikult siduvaks, siis tekkis komisjonis küsimus, kas konventsiooni ratifitseerimine toob kaasa vajaduse teha muudatusi 2014. aasta juunis Riigikogus heaks kiidetud meretöö seaduses. Küsiti, kas ratifitseerimisega võivad kaasneda vajadus muuta praegusi tingimusi laevadel ja rahalised kulutused Eesti riigile, nii nagu ka täna siin saalis huvi tunti. Sotsiaalministeeriumi esindajad selgitasid, et Eesti on konventsiooni nõuded riigi õigusesse sisse viinud juba 2014. aasta juunis Riigikogus heaks kiidetud meretöö seadusega, samuti sisalduvad konventsiooni nõuded ka näiteks meresõiduohutuse seaduses.

Konventsiooni ratifitseerimiseks vajalikud normid on meie riigi õiguses olemas ning puudub vajadus muuta Eesti seadusi. Ratifitseerimisega ei kaasne ka lisakulusid. Samuti ei too ratifitseerimine kaasa uusi kulutusi laevaomanikele, sest vajalikud kulutused konventsiooni nõuete täitmiseks on juba tehtud. Komisjonis oli veel päevakorral küsimus, kes teostavad järelevalvet. Eestis on pädevaks asutuseks Veeteede Amet ning lisaks ka Tööinspektsioon ja Terviseamet. Veeteede Ameti tegevusvaldkonda kuulub seaduste ja Euroopa Liidu õigusaktidega sätestatud ülesannete ulatuses juhtimisfunktsiooni ja riikliku järelevalve teostamine ning seaduste ja Euroopa Liidu õigusaktidega ette nähtud alusel ja ulatuses riikliku sunni kohaldamine ohutu ja turvalise veeliikluse tagamiseks Eesti Vabariigi merealadel ning laevatatavatel siseveekogudel.

Vastuseks küsimusele, miks peaks Eesti konventsiooniga ühinema, selgitasid Sotsiaalministeeriumi esindajad, et konventsiooni ratifitseerimine annab riigile eelised suhtlemisel teiste sadamariikide merejärelevalveorganitega. Eesti lipu all sõitvatel laevadel on paremad võimalused hoiduda pikaajalistest inspekteerimistest välissadamates ning samal ajal on Eestil võimalik kontrollida oma sadamates välisriigi lipu all sõitvate laevade vastavust konventsiooni nõuetele. Kindlasti on väiksem ajakulu välissadamates kasulik ka laevaomanikele. Eesti merendusega seotud organisatsioonide ootused konventsiooni ratifitseerimise suhtes on suured, sest see mõjutab otseselt nii kalureid kui ka laevaomanikke.

11. jaanuari istungil otsustas komisjon konsensuslikult teha Riigikogu juhatusele ettepanek võtta Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni kalandustöö konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu

päevakorda 20. jaanuaril s.a. Muudatusettepanekute tähtajaks määrati 2016. aasta 3. veebruar kell 17. Komisjoni ettekandjaks määrati Heljo Pikhof. Aitäh!

#### **18:05 Aseesimees Jüri Ratas**

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleb lõpetada. Määrان eelnõu 126 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 3. veebruari kell 17. Esimene lugemine on lõpetatud ja kümnes päevakorrapunkt käsitletud.

---

#### **11. 18:05 Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni meretöö konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu (127 SE) esimene lugemine**

#### **18:05 Aseesimees Jüri Ratas**

Liigume edasi 11. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni meretöö konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu 127 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski!

#### **18:05 Jevgeni Ossinovski**

Tere taas! Nüüd siis teise konventsiooni ratifitseerimine. Tutvustan Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni meretöö konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu. Meretöö konventsioon kehtestab ulatuslikud rahvusvahelised miinimumnõuded peaaegu kõigi tingimuste kohta, mis on seotud meremeeste töövaldkonnaga. Konventsioon näeb ette meremeeste õiguse õiglastele töölepingu tingimustele, inimväärsetele töö- ja elamistingimustele laeva pardal, samuti õiguse tervisekaitsele, meditsiiniabile, hoolekandemeetmetele ning muudele sotsiaalkaitse abinõudele. Muu hulgas sätestab konventsioon nõuded meretöölepingule, töötasule, töö- ja puhkeajale, puhkusele, elu- ja puhkeruumidele, laeva mehitatusele, toitlustamisele, tervise- ja sotsiaalkaitsele, töötervishoiule ja tööohutusele. Lisaks tõhustavad konventsiooni sätted laevapere liikme töö- ja elamistingimuste järelevalvet ning sellega seonduvalt lipu- ja sadamariigi järelevalvekohustusi. Konventsioonist tulenevad nõuded, nagu juba eelmises punktis sai öeldud, võttis Eesti siseriiklikusse õigusesse üle 1. juulil 2014. aastal jõustunud meretöö seadusega. Seega ei kaasne konventsiooni ratifitseerimisega vajadus muuta kehtivat õigust ja see ei too kaasa ka kulusid. Nii nagu eelmise konventsiooni puhul on siingi ratifitseerimine välispoliitiline samm, millega Eesti Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni liikmena väljendab oma toetust, et kõik ILO liikmesriigid tagaksid selles sektoris inimväärsed töötingimused. Meile on oluline, et merendussektori töötajatele oleksid tagatud inimväärsed töö- ja elamistingimused, mis arvestavad nende töö eripära. Samas on konventsiooni ratifitseerinud riigil mõningad eelised. Konventsiooni ratifitseerinud riigi pädeva asutusena on Veeteede Ametil õigus välja anda meretöötunnistust, mille omamine lihtsustab suhtlemist teiste sadamariikide pädevate asutustega. Olles meretöö konventsiooni osalisriik, saame õiguse kontrollida oma sadamates teiste riikide lippude all sõitvaid laevu. Konventsiooni ratifitseerinud riigil on õigus takistada merele minemast laeva, kus töötajatele ei ole tagatud inimväärsed töö- ja elamistingimusi. Seega on konventsiooni ratifitseerimisel märkimisväärne mõju ausa konkurentsi ja inimväärsede töötingimuste kujunemisele globaalses meretranspordisektoris. Ühtlasi avaldab ratifitseerimine positiivset mõju välissuhetele ja Eesti kuvand nii olulises merendusvaldkonnas tugevneb. Aitäh!

#### **18:09 Aseesimees Jüri Ratas**

Austatud minister, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

#### **18:09 Heljo Pikhof**

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni meretöö konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu valmistas õiguskomisjon esimeseks lugemiseks ette kolmel istungil: 16. ja 23. novembril ning 11. jaanuaril. 16. novembril tutvustasid Sotsiaalministeeriumi ametnikud Mariliis Proos ja Monika Koks eelnõu sisu.

Sotsiaalministeeriumi esindajad märkisid, et kalandustöö konventsiooni ja meretöö konventsiooni reguleerimise valdkond paljuskki kattuvad. Mõlema konventsiooni eesmärk on merendussektoris inimväärsete töötingimuste loomine. Samuti nagu kalandustöö konventsiooni puhul on ka Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni meretöö konventsiooni ratifitseerimisega seotud vajalikud normid meie riigi õiguses juba olemas ning puudub vajadus muuta Eesti seadusi. Samuti ei too meretöö konventsiooni ratifitseerimine kaasa uusi kulutusi laevaomanikele ega ka Eesti riigile.

Meretöö konventsioon kehtestab ulatuslikud rahvusvahelised miinimumnõuded meremeeste töötegevuse peaaegu kõigi tingimuste kohta. Konventsioon näeb ette meremeeste õiguse õiglastele töölepingutingimustele, inimväärsetele töö- ja elamistingimustele laeva pardal, samuti tervisekaitsele, meditsiiniabile, hoolekandemeetmetele ning muudele sotsiaalkaitse abinõudele. Lisaks aitavad konventsiooni sätted tõhustada laevapereliikme töö- ja elamistingimuste järelevalvet ning sellega seondult lipu- ja sadamariigi järelevalve kohustusi. Ratifitseerimise tulemusel on lipuriigi laevadel kergem hoiduda pikaajalistest inspekteerimistest välissadamates ning samal ajal kontrollida oma sadamates silduvate välisriigi lipu all sõitvate laevade vastavust konventsioonis sätestatud nõuetele. Meretöö konventsiooni ratifitseerimine tähendab ühtlasi seda, et merekonventsioonid, mis riik on aastakümneid tagasi ratifitseerinud ja mis ei ole enam ajakohased, kaotavad järk-järgult õigusliku siduvuse, aidates sellega kaasa õigusselguse tugevdamisele merendussektoris.

Meile räägiti komisjonis ka sellest, et ILO meretöö konventsiooni on praeguseks ratifitseerinud 68 riiki. Euroopa Liidu riikidest ei ole peale Eesti konventsiooni veel ratifitseerinud Austria, Portugal, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia ja Tšehhi. Euroopas asuvatest ülejäänud riikidest ei ole konventsiooni ratifitseerinud Albaania, Armeenia, Aserbaidžaan, Gruusia, Island, Kasahstan, Liechtenstein, Makedoonia, Moldova, Monaco, San Marino, Türgi, Ukraina, Valgevene ja Vatikan. Eelnõu vastuvõtmisel seadusena jõustub meretöö konventsioon Eesti suhtes päeval, mil Eesti ratifitseerimiskirja registreerimisest Rahvusvahelise Tööstööbüroo peadirektori juures on möödas 12 kuud.

Lõpetuseks menetluslikud otsused. 11. jaanuari istungil otsustas komisjon konsensuslikult teha Riigikogu juhatasele ettepaneku võtta Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni meretöö konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu s.a 20. jaanuari täiskogu päevakorda ning muudatusettepanekute tähtajaks määrata 3. veebruar kell 5 õhtul. Komisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja. Aitäh!

### **18:13 Aseesimees Jüri Ratas**

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei näe. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrati eelnõu 127 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 3. veebruari kell 17. Esimene lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkt käsitletud.

---

## **12. 18:13 Ravimiseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (154 SE) esimene lugemine**

### **18:14 Aseesimees Jüri Ratas**

Liigume edasi 12. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 154 esimene lugemine. Suur rõõm on tervitada Riigikogu kõnetoolis tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovskit. Palun!

### **18:14 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski**

On suur rõõm siin kõnetoolis olla! Tutvustan teile tänaseks viimast eelnõu oma haldusalast. Ravimiseaduse ja ravikindlustuse seaduse muutmise eesmärk on vajaliku õigusliku aluse loomine selleks, et ühendada kaks registrit – need on Ravimiameti ravimiregister ja Sotsiaalministeeriumi hallatav koodikeskus. Koodikeskus loodi algselt digiresepti alusregistrina ravimipakendite kodeerimiseks ning ravimite kompenseerimisega seotud info avalikustamiseks. Register sisaldab kõikide Eestis turustatavate ravimite ja haigekassa poolt kompenseeritavate eritoitude ja meditsiiniseadmete pakendite andmeid. Ravimiregistri eesmärk seevastu on olnud ravimite müügilubade info avalikustamine. See tähendab praktikas seda, et nendes kahes registris sisalduvad andmed kattuvad väga suurel määral: ravimiregistris on müügiiluga ravimite info, müügiiloainfo,

koodikeskuses on haigekassa soodustusega pakendite info.

Praegune ravimiregister on tehniliselt ja ka funktsionaalselt vananenud ja nagu öeldud, kordab peaaegu täielikult koodikeskuse funktsioone. Sellest tulenevalt on küpsenud plaan need kaks registrit ühendada, hoida kokku maksumaksja raha ja muuta korraldus mõistlikumaks, nii et info ei oleks dubleeritud. Ühe registriga saaksime mõistlikumalt toimetada. Tehnilised ettevalmistused selleks, et kahest registrist saaks üks register, on tehtud. 2014. aasta kevadel toimus uue registri testimine ja enamik töid lõpetati eelmise aasta detsembris. Nüüd on asi põhimõtteliselt niikaugel, et võiks ühendamise ära teha, aga see nõuab seaduse muutmist, mis ongi selle eelnõu ainuke sisu.

Eelnõuga ei panda kohustusi eraisikutele ega ettevõtjatele. Tegemist on tehnilise muudatusega.

Kuludest ma korra juba rääkisin. Otsest kulu sellest ühendamisest ei teki. Vana ravimiregistri versiooni arendamata jätmine aitab kokku hoida hoolduskulusid, sest kahe registri asemel on üks, ja kokkuhoid on umbes 80 000 eurot ühekordselt, pluss iga-aastase hoolduskulu kokkuhoid 12 000 eurot.

Lõppkokkuvõttes muutub uus ravimiregister oluliselt kasutajasõbralikumaks, hõlbustades nii arstide kui ka apteekrite tööd ning olles väärtuslik infoallikas patsientide jaoks. Suur tänu!

### **18:17 Aseesimees Jüri Ratas**

Austatud minister, tänan teid! Küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Liina Kersna!

### **18:17 Liina Kersna**

Hea eesistuja! Austatud kolleegid, kes on jaksanud veel Riigikogu saali jääda! Sotsiaalkomisjon arutas ministri tutvustatud eelnõu 11. jaanuaril, selle aasta esimesel komisjoni istungil. Eelnõu tutvustasid meile töö- ja terviseminister Jevgeni Ossinovski, Ravimiameti arendusnõunik Ly Rootslane ning Sotsiaalministeeriumi digitaalvõimekuse arendamise osakonna nõunik Nele Nisu.

Ma ei hakka eelnõu sisu ümber rääkima, minister juba rääkis teile sellest. Sotsiaalkomisjoni liikmed tundsid huvi, kui palju siis ikkagi täpsemalt kokku hoitakse. Selle peale saime sellesama vastuse, mis minister enne ütles. Komisjon tegi järgmised menetluslikud otsused: tuua eelnõu Riigikogu täiskogu saali 20. jaanuaril, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 3. veebruar kell 17.15. Komisjonipoolseks ettekandjaks määrati mind. Kõik otsused tehti konsensuslikult. Aitäh!

### **18:19 Aseesimees Jüri Ratas**

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 154 esimene lugemine tuleb lõpetada. Määrati eelnõu 154 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 3. veebruari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja 12. päevakorrapunkt käsitletud.

Head ametikaaslased! Meie tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu meie töös!

Istungi lõpp kell 18.19.